

NATIONALMUSEETS
FORSKNINGSBERETNING 2015

Indhold

FORORD	3
I. NATIONALMUSEETS FORSKNING	4
MÅLSÆTNING OG VISION FOR NATIONALMUSEETS FORSKNING	4
ORGANISERING AF FORSKNINGEN	5
STATUS FOR FAGOMRÅDERNE	6
STØRRE FORSKNINGSPROJEKTER	6
FORSKERSTILLINGER	8
FORSKNINGSPROFESSORATER/ADJUNGEREDE PROFESSORER.....	8
FORSKNINGSÅR	8
AC-ANSATTE UDEN FOR DEN VIDENSKABELIGE STILLINGSSTRUKTUR.....	9
FORSKERUDDANNELSE/PH.D.-UDDANNELSE	9
PUBLIKATIONER 2015.....	9
FORSKNINGSPROJEKTER 2015	10
FORSKNINGSKOORDINERING OG RÅDGIVNING.....	11
EKSTERN FORSKNINGSADMINISTRATIV RÅDGIVNING.....	11
NATIONALMUSEETS EKSTERNE FORSKNINGSUDVALG	12
NATIONALMUSEETS INTERNE FORSKNINGSUDVALG	12
PURE-FORSKNINGSREGISTRERINGSSYSTEMET	13
II. TVÆRGÅENDE FORSKNINGSPROJEKTER	14
NORDLIGE VERDENER.....	14
FØRKRISTNE KULTPLADSER	15
JELLINGPROJEKTET	16
POTS, POTTERS AND SOCIETY IN ANCIENT GREECE	17
TRANQUEBAR INITIATIVET	17
SERAMPORÉ INITIATIVET	18
CENTER FOR TEKSTILFORSKNING (CTR).....	19
SASMAP	19
NOW - PROJEKTET	20
BRUMLEBY MUSEUM PROJEKTET	21
FINDING OLD SIKYON	22
III. FORSKNINGSAKTIVITETER	23
DANMARKS OG MIDDELHAVSLANDENES OLDTID	23
MIDDELALDER, RENÆSSANCE OG NUMISMATIK.....	38
NYERE TID OG VERDENS KULTURER.....	57
KRIG OG BESÆTTELSE	69
LANDBOKULTUR OG SØFART	76
FORMIDLING.....	78
BEVARING OG NATURVIDENSKAB	79

FORORD

Forskningsberetning 2015 giver en oversigt over forskningsindsatsen i Nationalmuseets faglige afdelinger med tilhørende forskningsområder samt rammerne omkring forskningen.

Beretningen indeholder tre hovedafsnit:

- I. Nationalmuseets forskning
- II. Oversigt over Nationalmuseets store forskningsprojekter
- III. Forskningsområdernes aktiviteter, herunder projekter og publikationer.

Vicedirektør Camilla Mordhorst

Nationalmuseets Forskningsberetning er udgivet af Nationalmuseet i 2016

Redaktion: Forskningskoordinator Birgit Rønne

Layout og bearbejdning: Lilli Krarup Edl

Forskningsberetningens forside:

Farvelag afdækket i forbindelse med farveundersøgelser i Brumleby Museum, Nationalmuseet. Foto: Robert Larsen

I. NATIONALMUSEETS FORSKNING

Målsætning og vision for Nationalmuseets forskning

Nationalmuseets forskning er baseret på den forskningsstrategi, der blev udarbejdet og vedtaget i 2007, efter den Internationale Forskningsevaluering i 2005-2006. Nedenfor følger en opsummering af målsætning, vision og strategi for forskningen, baseret på en revideret forskningsstrategi fra 2014. Revisionen skyldtes primært faktuelle ændringer i forbindelse med ændring af organisationen fra 1. januar 2014.

[http://natmus.dk/fileadmin/user_upload/natmus/Forskningsstrategi_rev_december_2014 .pdf](http://natmus.dk/fileadmin/user_upload/natmus/Forskningsstrategi_rev_december_2014.pdf)

Målsætning

Museets forskning er baseret på nationale og internationale samlinger, arkiver samt det antikvariske arbejde og andre relevante kildegrupper.

Museets forskning skal på denne baggrund bidrage til forståelsen af de historiske sammenhænge mellem:

- samfundsstrukturer og forandringsprocesser
- kultur og identitet
- menneske og miljø

Inden for disse områder skal museet bedrive innovativ forskning for at opnå ny indsigt i historien og kulturhistorien og i bevaring af kulturarven.

Museets forskningsresultater skal formidles både til nationale og internationale forskningsmiljøer, til beslutningstagere og til offentligheden.

Museets forskning danner grundlag for museets udstillingsvirksomhed og øvrige formidling.

Vision

Nationalmuseets forskningsmål er at være blandt de førende, nationalt og internationalt inden for forskning i kulturarv.

Strategi for Nationalmuseets forskning

Strategiens formål er at opretholde og udvikle forskningsmiljøets kompetencer ved:

- at profilere museets forskningsresultater i samfundsdebatten
- at integrere museets forskning i nationale og internationale forskningsprogrammer inden for de relevante fagområder
- at definere og udvikle 1-3 tværgående satsningsområder i relation til museets kerneområde
- at udvikle nye metoder og tilgange til studiet af kulturarven
- at fremme det tværfaglige forskningssamarbejde mellem enhederne
- at udvikle forskningssamarbejde såvel nationalt som internationalt
- at prioritere forskningsressourcerne med udgangspunkt i satsnings- og fagområdernes styrke og potentiale
- at udvikle forskningsledelse
- at udvikle forskningsformidling

Ressourcer (omkostninger) anvendt til forskning fra finanslovsbevilling og eksterne midler i 2015 sammenlignet med 2014.

Tabel 1

År	Finanslovsbevilling	Eksterne midler	I alt
2015	29.438.391 kr.	23.969.909 kr. Heraf: <i>Private fondsmidler</i> 16.219.848 kr. <i>Andre statslige og EU- midler</i> 7.750.061 kr.	53.408.300 kr.
2014	28.502.000 kr.	31.900.000 kr. Heraf: <i>Private fondsmidler</i> 24.100.000 kr. <i>Andre statslige og EU- midler</i> 7.800.000 kr.	60.402.000 kr.

De samlede udgifter til forskning i 2015 er reduceret med ca. 7 mio. kr. i forhold til 2014. Dette skyldes primært, at de eksterne forskningsmidler er faldet med ca. 7,9 mio. kr. Heraf tegner de private fondsmidler sig for hovedparten af reduktionen med ca. 7,8 mio. kr., mens de eksterne statslige midler og EU-midler praktisk taget er de samme som i 2014. Udgifterne afholdt af finanslovsbevillingen er derimod steget lidt med ca. 0,9 mio. kr. Årsagen til faldet i de eksterne midler kan skyldes, at flere af de store forskningsprojekter er ved at være afsluttede.

Organisering af forskningen

Kerneområde for Nationalmuseets forskning

Kerneområdet for Nationalmuseets forskning er *Materiel og immateriel kulturarv - bevaring, fortolkning og fortælling*

Forskningen inden for kerneområdet varetages primært af museets forskende enheder som tilsammen dækker en række fagområder med tilhørende grundforskning og anvendt forskning.

Forskning- og Formidling:

- Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid
- Middelalder, Renæssance og Numismatik
- Nyere Tid og Verdens Kulturer
- Krig og Besættelse
- Landbokultur og Søfart
- Formidling

Bevaring og Naturvidenskab:

- Miljøarkæologi og Materialeforskning

Status for fagområderne

I disse enheder foregår den faglige forskningsindsats sammen med den forskning, der går på tværs af forskningsområderne ved etablering af fælles forskningsprojekter, ofte samtidig med at der er etableret netværk med eksterne samarbejdspartnere, herunder også internationale samarbejdspartnere. Store projekter omtales kort nedenfor, mens mindre projekter og delprojekter omtales under de enkelte faglige enheder.

Større forskningsprojekter

Nationalmuseets første tværgående forskningsområde *Nordlige verdener* er formelt blevet afsluttet med udgangen af 2014. Dette markeredes ved en afslutningsreception, der blev afholdt i slutningen af januar 2015. Ved samme lejlighed blev der udgivet en pamflet, der opsummerede satsningsområdets resultater, dækkende perioden 2009 til 2014. Satsningsområdet har primært været finansieret af Augustinus Fonden med en bevilling på ca. 28 mio. kr. Selvom satsningsområdet formelt er afsluttet, vil der i 2015, 2016 og 2017 fortsat blive udgivet en række tidsskriftsartikler og monografier med fokus på de nye forskningsresultater, som satsningsområdet har genereret.

Projektet - *Førkristne kultpladser* - er fortsat i 2015. Projektet blev igangsat med en bevilling i 2010 fra A.P. Møller & Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal med et beløb på 11,2 mio. kr. Projektet løb i denne fase til udgangen af 2015. I dette år har arbejdsindsatsen koncentreret sig dels om udgravninger i Tissø og Hoby, dels om en række naturvidenskabelige analyser og publiceringsaktiviteter. I 2015 blev der ved endnu en bevilling fra A.P. Møller Fonden på ca. 8 mio. kr. opkøbt et stort areal landbrugsjord ved Tissø-området i Nordsjælland med det formål at sikre de arkæologiske spor her for eftertidens forskning.

Jellingprojektet – et kongeligt monument i dansk og europæisk belysning blev påbegyndt i 2008 efter at have modtaget en stor bevilling fra Bikubenfonden på 22,7 mio. kr. Det fortsatte i 2015 sine forsknings- og formidlingsprojekter i samarbejde med forskere fra Aarhus Universitet og Vejle Museum. Den oprindelige bevilling er i 2012 suppleret med yderligere en bevilling på 7,3 mio. kr. fra Bikubenfonden til fortsættelse af projektet i perioden 2013-2015. Dertil skal lægges en selvstændig bevilling på 1.674 mio. kr., også fra Bikubenfonden, til en specialundersøgelse af den stående Jelling Kirke. Projektets arbejdsindsats har i 2015 været koncentreret om publicering af de foregående års mange resultater.

Pots, Potters and Society, som er forankret i Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid, blev påbegyndt i 2008 og afsluttedes med udgangen af 2014, men projektet er fortsat i 2015 som et publiceringsprojekt: *Gösta Enboms Monographs*. Projektet er blevet finansieret med 2,5 mio. kr. af Generalkonsul Gösta Enboms Fond. Udgangspunktet har været Nationalmuseets Antiksamlingens store og varierede samling af græsk keramik, der er uden sidestykke i Nordeuropa. I 2014 er fjerde bind udkommet i serien *Gösta Enbom Monographs*, og der planlægges yderligere bind i de kommende år.

Tranquebar Initiativet, som er et samarbejdsprojekt mellem Nationalmuseet og Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier (ToRS), Københavns Universitet, har fortsat en række af sine aktiviteter i 2015, hvor formidlingen via nettet og udarbejdelse af materiale til en plancheudstilling i det restaurerede Guvernørhus i Tranquebar er blevet gennemført. Projektet har gennem en lang række delprojekter sat fokus på den daværende danske koloni i Indien og dens betydning for dansk historie fra det 17. til det 19. århundrede, ligesom også Tranquebars nutidige historie fra 1980'erne og frem er blevet gjort til genstand for en række forskningsprojekter.

Serampore Initiativet er et projekt, der gennem forskning og dokumentation samt anlægs- og restaureringsarbejder, har til formål at skabe ny viden om livet i Serampore, som er en tidligere dansk koloni (1756-1845) i Indien, både ud fra et historisk, men også nutidigt perspektiv. På basis af en partnerskabsaftale mellem Realdania og Nationalmuseet har Realdania afsat 24 mio. kr. til at gennemføre projektet i perioden 2011-2018. Kulturministeriet har derudover støttet projektet med en bevilling på 4,2 mio. kr. Fokus i 2015 har været på restaureringen af Skt. Olavs kirke, samtidig med at restaureringen af de øvrige bygninger fra den danske periode er blevet planlagt og projekteret.

Danmarks Grundforskningsfonds Center for Tekstilforskning (CTR) på SAXO-Instituttet, Københavns Universitet har siden 2010 haft en filial af dette på Nationalmuseet. CTR har i perioden 2010-2015 udforsket forholdet mellem tekstil/skind, miljø og samfund. I forskningsprojektet *Textile Crafts and Cultures* vil forhistoriens tekstil- og skindteknologi samt -produktion blive undersøgt. Særligt i fokus er Nationalmuseets unikke samlinger af tekstiler- og skinddragter fra bronzealderen og ældre jernalder. Nationalmuseet har modtaget et beløb på 3,175 mio. kr. af den samlede Grundforskningsbevilling til CTR. Centrets aktiviteter er blevet forlænget til september 2016, men allerede i august 2015 blev filialen af CTR indlejret på Nationalmuseet i enheden Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid, hvor en række aktiviteter fortsætter i samarbejde med CTR på Københavns Universitet.

NOW (NORTH WATER) er et tværfagligt forskningsprojekt med start i 2014 og afslutning i 2017, der skal belyse fangerkulturen i Nordvandet, i Smith Sund mellem Canada og Grønland. Projektet er et samarbejdsprojekt som er forankret på Københavns Universitet og for den arkæologiske del på Nationalmuseet. Støtte til projektet er blevet givet med store bevillinger fra VELUX-FONDEN og Carlsbergfondet. De samlede bevillinger er på ca. 18,9 mio. kr., heraf udgør Nationalmuseets andel 4,5 mio. kr.

Brumleby Museum projektet. Ved en stor donation fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til Almene Formaal på 4,9 mio. kr. er der i sidste halvdel af 2014 blevet planlagt med opstart af et forsknings-, dokumentations- og restaureringsprojekt med det formål dels at restaurere Danmarks ældst bevarede brugsforening (1868-1984), dels til forskning i brugsforeningens enestående arkiv, som foregår sideløbende med registrering og dokumentation af genstandene. I starten af 2015 blev projektet formelt påbegyndt, og i 2015 er der arbejdet med at tømme de eksisterende lokaler i Brumlebys brugsforening for genstande, samtidig med at lokalerne og interiøret successivt er blevet restaureret. Efterfølgende skal de restaurerede genstande, flyttes tilbage, så alt er klart til indvielsen af Brumleby Museum den 16. november 2016, hvor datoen markerer 150 års jubilæet for oprettelsen af den første brugsforening i Danmark, i Thisted (1866).

Finding Old Sikyon er et samarbejdsprojekt med Nationalmuseet, Det Danske Institut i Athen, Det Græske Kulturministerium m.fl. Projektet er støttet af Carlsbergfondet med en 5-årig bevilling, der dog skal søges hvert år. Beløbet i 2015 var på ca. 1,5 mio. kr. Projektets formål er at identificere det førhellenistiske Sikyons præcise beliggenhed gennem de nyeste ikke invasive midler, som benyttes inden for arkæologien i dag, desuden ved udgravninger og publicering af vigtige fund.

I 2015 har der desuden været arbejdet med en række større ansøgninger til Det Frie Forskningsråd (DFR/FKK) samt private fonde med bevillingstilsagn i 2015, blandt dem forskningsprojektet *REMAINS of Greenland*, hvor fokus bl.a. vil være på klimaforandringerne indflydelse på bevaringen af de grønlandske arkæologiske bopladser og deres organiske materiale. Projektet har modtaget 5 mio. kr. fra VELUX-FONDEN og vil begynde arbejdet i 2016. Der er desuden givet bevillingstilsagn fra Den svenske Riksbanks Jubilæumsfond til et projekt om *Bronsålderns ulleekonomi* med et

beløb på ca. 2,9 mio. SEK samt fra Carlsbergfondets Semper Ardens projekter til *Tales of Bronze Age Women* på ca. 3,0 mio. kr.

Forskerstillinger

Forskningen på Nationalmuseet udøves af forskningsprofessorer, seniorforskere, forskere, seniorrådgivere, projektseniorforskere, projektforskere, postdocs, forskningsassistenter primært inden for den videnskabelige stillingsstruktur, som ækvivalerer sektorforskningsinstitutionernes og universiteternes stillingsstrukturer, som hidtil har været beskrevet i *Stillingsstruktur for ABM-Institutioner* fra 1997.

Den 1. november 2015 blev en ny stillingsstruktur offentliggjort som afløser for den i 1997. Tabellen nedenfor afspejler den ny stillingsstruktur, idet museets ph.d.-studerende er talt med her, hvilket de ikke gjorde i den gamle stillingsstruktur. Stillingskategorien postdoc er ligeledes ny i ABM-sammenhæng. På forskningsprofessorområdet opereres nu med to former for forskningsprofessorer, hvoraf den ene kategori gøres permanent, mens den anden kategori, forskerprofessorstilling (MSO) er tidsbegrænset til 5+3 år.

Tabel 2. Fordeling af forskerkategorier på museets forskningsenheder inden for den videnskabelige stillingsstruktur*

Forskningsenhed	Ph.d.-studerende	Forsker/postdoc	Projekt-forsker	Projekt-senior-forsker	Senior-forsker	Senior-rådgiver	Forsknings-professor/MSO – forsknings-professor	I alt
Danmark og Middelhavslandenes Oldtid	2	1	2	3	2	1	1	12
Middelalder, Renæssance og Numismatik	0	0	1	1	8	1	0	11
Nyere Tid og Verdens Kulturer	2	1	1	1	8	0	0	13
Krig og Besættelse	0	0	0	0	3	0	0	3
Landbokultur & Søfart	1	0	0	0	0	0	0	1
Miljøarkæologi og Materialeforskning, B & N	1	0	1	0	11	1	0	14
I alt	6	2	5	5	32	3	1	54

*Tabellen er opgjort som antal ansatte personer i de forskellige stillingskategorier inden for den videnskabelige stillingsstruktur pr. 31. dec. 2015 og er optalt i overensstemmelse med den nye bekendtgørelse for stillingsstruktur på ABM-institutioner under Kulturministeriet, pr. 1. nov. 2015. (Tabellen er ikke direkte sammenlignelig med tidligere års tabel på området).

Forskningsprofessorater/adjungerede professorer

Museet har i kraft af stillingsstrukturen og eksterne midler til store forskningsprojekter kunnet oprette et tidsbegrænset forskningsprofessorat i 2010 som afsluttedes i 2015 ved Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid i tilknytning til projektet *Førkristne kultpladser*. I august 2015 afsluttedes det andet af Nationalmuseets tidsbegrænsede forskningsprofessorater ved enheden Miljøarkæologi og Materialeforskning, oprettet i tilknytning til EU-projektet 'SASMAP', som er koordineret herfra.

Museet har i 2015 to adjungerede professorer dels ved SAXO-Instituttet, KU, dels ved Maritime Archaeology Programme ved SDU.

Forskningsår

Siden 1. januar 2004 har Nationalmuseets *seniorforskere* og *seniorrådgivere* ret til et forskningsår hvert tredje år efter nærmere retningslinjer. For gruppen af seniorforskere er det en ret og pligt at

holde forskningsår, mens seniorrådgiverne har mulighed for at tilslutte sig ordningen under visse betingelser.

Forskningsåret løber normalt fra den 1. januar til den 31. december, men kan have en anden startdato. Ved forskningsårets begyndelse skal der foreligge en projektbeskrivelse samt mål for aktiviteten (aktiviteterne), ligesom der også skal foreligge en tidsplan for forløbet og en plan for forskningsårets forskningsformidling.

Forskningsåret giver mulighed for at færdiggøre større manuskripter til publikationer, herunder afhandlinger, men også artikler, udstillinger m.m. Derudover vil det også være muligt at benytte forskningsåret til at begynde på nye forskningsprojekter samt indgå med forskningsårets ressource i større forskningsrådsprojekter, EU-projekter samt projekter finansieret af private fondsmidler.

Ved afslutning af forskningsåret foretages en evaluering af de opnåede resultater i relation til de planlagte mål.

I 2015 har 7 seniorforskere haft forskningsår.

AC-ansatte uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Forskningen finder også sted blandt AC-medarbejdere uden for den videnskabelige stillingsstruktur, primært blandt redaktørerne på værket 'Danmarks Kirker' og konservatorerne. Desuden kan der være forskningsaktive blandt såvel enhedschefer samt andre i kategorien museumsinspektører. Forskningsindsatsen for disse medarbejdere aftales særskilt ved arbejdsplanlægningen i forbindelse med de årlige arbejdsplaner og kan variere fra år til år. Fordelingen af AC-medarbejdere uden for den videnskabelige stillingsstruktur, som evt. kan beskæftige sig med forskningsopgaver i en del af deres arbejdstid, kan ses nedenfor:

Tabel 3

Museumsinspektører	14
Redaktører	10
Konservatorer	6
Andre AC-medarbejdere	5
Enhedschefer m.fl.	6
I alt	41

Forskeruddannelse/ph.d.-uddannelse

I kraft af Nationalmuseets status som en sektorforskningsinstitution (ABM-institution) er der etableret mulighed for forskeruddannelse inden for nogle af museets fagområder.

Nationalmuseet har en pulje på ca. 365.000 kr. pr. år til brug for samfinansierede ph.d.-stipendier, hvilket betyder at der skal hentes yderligere medfinansiering ved oprettelsen af ph.d.-stipendier, fx fra Kulturministeriets Forskningspulje til samfinansierede ph.d.-stipendier og fra private fonde i relation til museets store forskningsprojekter samt andre projekter, hvor der kan indarbejdes ph.d.-stipendier.

Da Nationalmuseet ikke er en gradsgivende uddannelsesinstitution er museets ph.d.-studerende indskrevet ved de forskellige universiteters ph.d.-skoler, afhængigt af hvor hovedvejlederen findes.

I 2015 drejede det sig om 4 på Københavns Universitet og 2 på Aarhus Universitet.

Publikationer 2015

Publikationerne er opdelt i Forskning og Forskningsformidling. For de videnskabelige publikationer vedkommende i en række underkategorier i relation til de enkelte forskningsenheder.

Det skal bemærkes at i Tabel 4 er publikationerne optalt således, at der kun er optalt 1 publikation, selv om der er flere forfattere til samme, mens Tabel 5 afspejler den enkelte forskers registrering af

publikationerne, hvilket betyder at antal videnskabelige publikationer (bidrag til publikationer) alt andet lige vil være større end i Tabel 4. Antal peer reviewede artikler i Tabel 5. vil i denne forbindelse også være for højt, idet disse er knyttet til den enkelte forskers registreringer.

Tabel 4. Publikationer fordelt på Forskning og Formidling i forhold til enhed:

Forskningsenhed	Forskning	Formidling	Sum
Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid	47	5	52
Middelalder, Renæssance og Numismatik	91	17	108
Nyere Tid og Verdens kulturer	19	5	24
Krig og Besættelse	15	16	31
Landbokultur og Søfart	1	0	1
Formidling		3	3
Bevaring og Naturvidenskab	54	16	70
I alt	227	62	289

Tabel 5 Bidrag til videnskabelige publikationer i 2015 fordelt på underkategorier i forhold til museets enheder

Forsknings-publikationer fordelt i kategorier	Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid	Middelalder, Renæssance og Numismatik	Nyere Tid og Verdens kulturer	Krig og Besættelse	Landbokultur og Søfart	Bevaring og Naturvidenskab	I alt
Artikel, peer reviewed	21	29	3	3	1	32	89
Artikel	1	7		1		7	9
Kommentar/debat						1	1
Review		2					2
Videnskabelig anmeldelse	3	2	1	3			9
Editorial		1	1			1	3
Doktordisputats	1						1
Videnskabelig bog/antologi		23	1	3			27
Videnskabelig rapport						9	9
Bidrag til videnskabelig bog/antologi	20	19	6	5		9	59
Bidrag til videnskabelig rapport		2	5			1	8
Encyklopædiartikel		2					2
Workingpaper			1			1	2
Konferenceartikel peer reviewed	7	10	1			4	22
Konferenceartikel		2					2
I alt publicerede publikationer pr. fagområde	53	99	19	15	1	58	245

Forskningsprojekter 2015

Nationalmuseets forskning foregår dels gennem den forskning som er en del af basisaktiviteterne på forskningsområdet, dels gennem forskningsprojekter som kan være individuelle forskningsprojekter,

samarbejdsprojekter med interne og eksterne samarbejdspartnere, samt de større tværgående projekter, der primært er eksternt finansierede.

I 2015 er forskningsprojekterne opstillet i tabel 6, hvis der er arbejdet på dem i mindst 4 uger for igangværende projekter, men ikke for afsluttede og nye projekter. Opgørelsen er foretaget på samme måde som i 2014 og kan derfor sammenlignes med dette års projekter.

Forskningsindsatsen er baseret på den tidsregistrering som den enkelte ansatte har foretaget på det pågældende projekt i årets løb.

Tabel 6. Det samlede antal forskningsprojekter i 2015 sammenlignet med 2014.

	2014	2015
Afsluttede	20	17
Igangværende	47	54
<i>Heraf nye</i>	6	17
Total	67	71

Forskningskoordinering og rådgivning

Koordineringen af museets overordnede forskning ligger hos forskningschefen (vicedirektøren for Forskning og Formidling) med hjælp fra forskningskoordinatoren. Forskningskoordinatoren har den overordnede administrative koordinering af ph.d.-stipendierne, ligesom også udarbejdelse af forskningsredegørelser samt økonomisk styring af de tværgående store eksterne forskningsprojekter ligger centralt her.

Også kontakter og samarbejde med den øvrige forskningsverden, det være sig universiteter og Forskningsstyrelsen, varetages på det overordnede plan her.

Rådgivningsfunktionen har desuden som mål at rådgive direktionen, enhedsschefer, den enkelte forsker og forskergruppe med hensyn til ansøgningsprocedurer ved forskningsansøgninger samt andre forhold vedrørende forskning. Til Forskningsadministrationen er der oprettet en tilskuds- og rådgivningsfunktion vedrørende fondsmidler med det formål at støtte og servicere museets forskere ved udformning og budgetlægning af nye ansøgninger. Der er oprettet en intern mailservice, der udsender meddelelser om nye tiltag på forskningsområdet for forskere og andre interesserede.

Ekstern forskningsadministrativ rådgivning

Nationalmuseets Forskningsrådgivning er en del af museets hovedfunktion. Formålet er at stille gratis rådgivning om forskning, forskningsmidler, mulighed for oprettelse af ph.d.-stipendier, etc. til rådighed for landets statslige og statsanerkendte museer, samt andre af Kulturministeriets forskningsinstitutioner for at styrke forskningsindsatsen på museerne og institutionerne. Der udsendes desuden en Nyhedsmail 'Nyt om Forskning' med bl.a. relevante ansøgningsfrister til forskningsmidler mv. 2-3 gange om året.

Aktiviteterne i 2015 har været meget forskelligartede, også med hensyn til tidsforbrug på de enkelte rådgivningsopgaver. Disse har bl.a. omfattet følgende:

- Rådgivning om muligheder for oprettelse af samfinansierede ph.d.-projekter og finansiering af disse
- Rådgivning i forbindelse med udformning af ansøgninger til diverse forskningsråd, puljer og fonde
- Rådgivning i forbindelse med udformning af forskningsstrategier

Se brochure om forskningsrådgivning på:

http://natmus.dk/fileadmin/user_upload/natmus/forskning/dokumenter/NatMus_Forskningsraadgiv_folder_rent.pdf

Nationalmuseets Eksterne Forskningsudvalg

I tilknytning til rådgivning om museets *overordnede forskning* er der på basis af *Lov om forskning ved arkiver, biblioteker, museer m.v.*, marts 1996, etableret et Eksternt Forskningsudvalg (NEF) som er sammensat af 3 eksterne medlemmer og 2 interne medlemmer (seniorforskere) for en 4-årig periode med mulighed for forlængelse i 2 år. De tre eksterne medlemmer indstilles af DFF/FKK og DFF/FNU og forelægges Kulturministeriets Forskningsudvalg. De interne medlemmer vælges af museets forskerstab inden for stillingsstrukturen som valgberettigede, mens kun seniorforskere er valgbare.

I 2015 er der været afholdt 3 møder i NEF. Sammensætningen af udvalget har været følgende:

Professor, dr.phil. Lotte Hedeager, Universitetet i Oslo (fra 1. januar 2012)

Professor, dr.phil. Bjørn Poulsen, Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet (fra 1. januar 2012). Formand for NEF fra 1. maj 2014.

Professor Henrik Balslev, Institut for Bioscience, Aarhus Universitet (1. maj 2014).

Seniorforsker, ph.d. Mikkel Venborg Pedersen, Nyere Tid og Verdens Kulturer, Forskning og Formidling (fra 1. maj 2012)

Seniorforsker, ph.d. Henning Matthiesen, Miljøarkæologi og Materialeforskning, Bevaring og Naturvidenskab (fra 1. maj 2012).

Udvalgets sekretær, forskningskoordinator mag.art.et BA, Birgit Rønne, Forskning og Formidling.

Direktør Per Kristian Madsen og vicedirektør (forskningschef) Camilla Mordhorst, Forskning og Formidling, har været tilforordnet udvalget (Camilla Mordhorst fra 1. maj 2015). I perioden 1. februar til 30. april 2015 har vicedirektør Jesper Stub Johnsen, Bevaring og Naturvidenskab, været tilforordnet udvalget.

Nationalmuseets Interne Forskningsudvalg

Forskningsudvalget er nedsat af direktionen for en 3-årig periode. Det er udvalgets opgave i løbende dialog med direktionen at rådgive denne om overordnede forskningsspørgsmål, for at sikre et optimalt udbytte af forskningsindsatsen på museet samt en profilering af denne. I 2015 har sammensætningen været følgende:

Faste medlemmer:

Vicedirektør Camilla Mordhorst, Forskning og Formidling (fra 1. maj 2015)

Medlemmer udpeget af direktionen:

Museumschef Peter Rasmussen, Miljøarkæologi og Materialeforskning, Bevaring og Naturvidenskab.

Seniorforsker, cand.mag. Vivian Etting, Middelalder, Renæssance og Numismatik. Forskning og Formidling.

Seniorforsker, mag.art. John Lund, Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid, Forskning og Formidling.

Seniorforsker, ph.d. Henning Matthiesen, Miljøarkæologi og Materialeforskning, Bevaring og Naturvidenskab.

Forsknings- og Samlingschef, ph.d. Christian Sune Pedersen, Nyere Tid og Verdens Kulturer, Forskning og Formidling.

Udvalgets sekretær, forskningskoordinator mag.art.et BA, Birgit Rønne, Forskning og Formidling

PURE-forskningsregistreringssystemet

Nationalmuseets forskningsdata for publikationer, projekter og andre aktiviteter registreres i forskningsregistreringssystemet PURE, som er etableret i Det Kongelige Biblioteks regi for alle Kulturministeriets statslige forskningsinstitutioner m.fl. Se Kulturministeriets Forskningsportal.

<http://pure-01.kb.dk/portal/da/organisations/nationalmuseet%28d71b9871-ab9a-4909-8cb0-380733d8b650%29.html>

II. TVÆRGÅENDE FORSKNINGSPROJEKTER

Nordlige Verdener

Nationalmuseet har i 2009 iværksat sin hidtil største tværgående forskningsindsats. Initiativet har fra 2009- 2014 produceret og formidlet ny viden og indsigt om forholdet mellem menneske og miljø i de sidste 15.000 år i de nordlige områder med perspektivering til nutiden, hvor klimaændringerne er mærkbare.

Nordlige Verdeners faglige indhold består af over 20 delprojekter, der er ledet af forskere fra samtlige forskende enheder på Nationalmuseet. Projekterne er organiseret i tre forskningssøjler, så der skabes tilstrækkeligt store, dynamiske og tværfaglige forskningsmiljøer. De tre forskningssøjler er:

- Klimaændringer og samfund – når klimagrænser flytter sig.
- Landbrug på grænsen – nordlige kulturlandskaber
- Netværk i Nord – Kommunikation, handel og kulturmarkører.

Med udgangen af 2014 er satsningsområdet formelt afsluttet, men der vil løbende i 2015 og 2016 blive publiceret artikler og monografier som resultat af forskningen.

Augustinus Fonden er den primære bidragsyder til satsningsområdet Nordlige Verdener. Satsningsområdet har sin egen hjemmeside: <http://nordligeverdener.natmus.dk/>

Førkristne Kultpladser

Den nordiske mytologis fascinerende univers var indtil for få årtier siden stort set kun kendt fra den tidlige middelalders skriftlige kilder, hvorimod religionens faktiske samspil med datidens befolkning var ukendt.

Tors Geder

Arkæologiske spor på flere stornandsgårde rummer vidnesbyrd om den sene førkristne religion i en periode, hvor den nordiske mytologis gudeverden tager form, og der sker ændringer i den måde man praktiserer religionen. Projektet skal bringe os til en forståelse af religionen og dens ritualer og væsen.

A.P. Møller & Hustru Chastine McKinney Møllers Fond til almene Formaal har bevilget en millionsum til projektet, som løber fra 2010-2015.

http://vikingekult.natmus.dk/typo3temp/tx_ncstaticfilecache/vikingekult.natmus.dk//index.php/

På baggrund af en ny stor donation fra A.P. Møller Fonden i 2015, som har muliggjort opkøb af nye arkæologiske arealer i Tissøområdet, fortsætter projektet med planlægning af nye udgravninger i området. De nye udgravninger i 2015 – 2018 vil bl.a. søge at klarlægge om elitesidens beboere udgjorde stammen til middelalderens magtfulde Hvideslægt.

Nyt link: <http://www.apmollerfonde.dk/projekter/tissoe.aspx>

Guldbrakteat med runer fra Fyn

Jellingprojektet

Jellingprojektet er et forsknings- og formidlingsprojekt, der tager afsæt i de enestående monumenter i Jelling - et anlæg, der markerer såvel overgangen fra hedenskab til kristendom som etableringen af den danske kongemagt i vikingetiden.

Palisaden i Smededammen: Foto: Anne Pedersen.

Projektet undersøger den forvandling, det danske samfund gennemgik i løbet af vikingetiden og den tidlige middelalder under stærk påvirkning udefra, ikke mindst fra naboerne syd for grænsen.

Bikubenfonden har bevilget 22,3 mio. kr. til gennemførelse af projektets første del, der løber i perioden 2008 til 2014. I 2012 har Nationalmuseet modtaget yderligere støtte fra Bikubenfonden på kr. 7,3 mio. til Jellingprojektets anden del, der løber fra 2013-2015.

Hjemmeside: <http://jelling.natmus.dk/>

Hovedaktiviteterne i 2015 har koncentreret sig om at publicere de mange resultater fra de tidligere års undersøgelser og udgravninger.

Pots, Potters and Society in Ancient Greece

Forskningsprojektet 'Pots, Potters and Society in Ancient Greece' er finansieret af Generalkonsul Gösta Enboms Fond og Nationalmuseet. Udgangspunktet er Nationalmuseets Antiksamlings store og varierende samling af græsk keramik, der er uden sidestykke i Nordeuropa. Samlingens kerne er Christian VIII's Vasecabinet, der efter kongens død i 1848 overgik til statseje og blev en del af Nationalmuseet. Den er efterfølgende blevet forøget med udvalgte erhvervelser gennem gaver og køb samt fund fra danske udgravninger på Rhodos (1902-1914).

Lerkar anvendt til opbevaring og transport af fødemidler, samt ved tilberedning og servering af mad og drikke var uundværlige i Middelhavslandenes oldtidskulturer. Keramiske fund er derfor en af de største og rigeste kildegrupper fra den antikke verden og kan potentielt give svar på en lang række spørgsmål, som skriftlige kilder er tavse om. Forskningsprojektet afsluttes formelt i 2014, men der fortsættes med publicering af yderligere bind i tilknytning til serien Gösta Enboms Monographs, hvoraf der allerede er publiceret 4 bind.

Hjemmeside: <http://natmus.dk/historisk-viden/temaer/generalkonsul-goesta-enbom-og-arkaeologien/enbom-fondens-forskningsfokus-2008-2014/>

Tranquebar Initiativet

I Tranquebar Initiativet samarbejder indiske og danske forskningsinstitutioner og myndigheder om udforskning af kulturmøder før og nu i Tranquebar. Dertil kommer restaurering af den fælles dansk-indiske kulturarv. Tranquebar, på østkysten af det sydlige Indien, var en dansk handelsstation fra 1620 til 1845.

Det overordnede perspektiv er at udforske historisk materiale om dansk kolonialisme fra både et dansk og et indisk perspektiv samt at bevare og formidle den fælles indisk-danske kulturarv i Tranquebar. Det er tillige et mål at relatere de historiske emner til den nutidige befolknings sociale og kulturelle livsbetingelser.

Guvernørboligen før og efter restaurering

I 2015 er der lagt stor vægt på at formidle de mange forskningsresultater, som Tranquebar Initiativet har genereret, dels ved at sikre data for fremtiden og dels ved at opdatere hjemmesiden med en engelsk og dansk tekst.

Tranquebar Initiativet er et samarbejdsprojekt mellem Nationalmuseet og Københavns Universitets Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier (ToRS). Initiativet er støttet af bl.a. Bikubefonden (Galathea III-midler).

Hjemmeside:

<http://en.natmus.dk/historical-knowledge/research/research-projects/the-tranquebar-initiative/>

Serampore Initiativet

Skt. Olavs Kirke under restaurering. Foto: Bente Wolff, 2014

Nationalmuseets Serampore Initiativ har som mål gennem forskning, dokumentation og restaurerings- og anlægsarbejder at skabe ny viden om Serampores historie, kulturarv og udvikling. Serampore var en dansk koloni på den indiske østkyst i perioden 1756-1845 og rummer fra denne tid en fysisk dansk kulturarv, som der er et grundlæggende behov for at registrere, opmåle og dokumentere og gøre den internationalt tilgængelig for forskere og formidlere samt for de myndigheder, der har ansvaret for denne del af verdens-kulturarven.

Realiseringen af Serampore Initiativet er baseret på en Partnerskabsaftale mellem Realdania og Nationalmuseet, hvor Realdania har givet et tocifret millionbeløb til dets gennemførelse i perioden 2011-2018. Ud over Realdania er Kulturministeriet også gået ind med delfinansiering af Initiativets aktiviteter, primært til restaureringen af Skt. Olavs kirke i Serampore.

Hjemmeside: <http://natmus.dk/historisk-viden/forskning/forskningsprojekter/serampore-initiativet/om-serampore-initiativet/>

Center for Tekstilmforskning (CTR)

Danmarks Grundforskningsfonds Center for Tekstilmforskning (CTR) på Københavns Universitet, <http://ctr.hum.ku.dk/> har siden 2010 haft en filial på Nationalmuseet.

I perioden 2010-2016 udforsker forskningsprojektet *Textile Crafts and Cultures* vores forhistories tekstil- og skindteknologi og –produktion. Særligt fokus er der på Nationalmuseets unikke samlinger af tekstiler- og skinddragter fra bronzealderen og ældre jernalder. CTR på Nationalmuseet er knyttet til Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid.

Hjemmeside: <http://natmus.dk/footermenu/organisation/forskning-og-formidling/center-for-tekstilmforskning/ctr-research-programmes/>

Billede: Mosaik af forhistoriske tekstiler.

SASMAP

SASMAP er et tre-årigt EU-projekt med start i 2012. Programmets overordnede målsætning er at fremme metoder og teknikker til brug for marinarkæologiske undersøgelser, som skal være med til at beskytte Europas undersøiske kulturarv. Projektet støttes med 16,5 mio. kr. og udføres af 11 partnere, som omfatter museer, universiteter, kulturarvsmyndigheder inklusiv 4 små og mellemstore virksomheder (SME). Bevaring & Naturvidenskab på Nationalmuseet er koordinator på projektet.

Projektet er formelt afsluttet i efteråret 2015. Projektet kan følges løbende på www.sasmap.eu

The remains of a fish trap in situ (fiskeruse)

Hjemmeside: <http://natmus.dk/presse-og-nyheder/nyhedsarkiv/2012/eu-projekt-beskytter-europas-undersoeiske-kulturarv/>

NOW - projektet

NOW (NORTH-WATER-projektet) er en forkortelse, der dækker over *Living Resources and Human Societies around the North Water in the Thule Area, NW Greenland*. Det er et tværfagligt forskningsprojekt med start i juli 2014, hvor arkæologer, biologer og antropologer samarbejder om at belyse fangersamfundene og deres livsgrundlag omkring Nordvandet, et stort 'åbentvandsområde' i Smith Sund mellem Canada og Grønland. Med sine rige ressourcer i form af fangststyr og fugle har Nordvandet gennem årtusinder tiltrukket inuit og deres forfædre, men miljøet er meget følsomt over for ændringer i havisen, forårsaget af ændringer i klima og havstrømme.

NOW Projektet udforsker dette foranderlige højarktiske økosystem og menneskets udnyttelse af fangstdyrene – fra nutidens inuit til de første indvandrere for 4.500 år siden. Projektets arkæologiske metoder, hvor bl.a. droner tages i brug til opmåling af de forhistoriske bopladser, udvikles i samarbejde med Nationalmuseet og Grønlands Nationalmuseum og Arkiv. Projektet er støttet af VELUX FONDEN og Carlsbergfondet.

Ansvarlig for det samlede projekt er professor Kirsten Hastrup. Københavns Universitet.

Hjemmeside: <http://www.now.ku.dk>

Udgravninger i Grønland, Foto: Bjarne Grønnow, Nationalmuseet

Brumleby Museum projektet

Danmarks næstældste brugsforening. Østerbros Husholdningsforening, butikken 1995. Foto: Roberto Fortuna.

Brumleby Museum er et selvstændigt museumsprojekt, som i 1995 blev etableret med en museumsbestyrelse til bevarelse af de lokaler i Brumleby, der husede en af de ældste brugsforeninger i Danmark, og hvor der tidligere var blevet lavet en række mindre undersøgelser af foreningens butik, kontor, bibliotek mm.

I 2011 blev A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal ansøgt om støtte til at gennemføre et gennemgribende forsknings-, dokumentations- og restaureringsprojekt af brugsforeningens lokaler inkl. genstande, der var bevaret fra brugsforeningsperioden fra 1868 til 1984, da butikken blev nedlagt.

Selve projektet blev påbegyndt i januar 2015, hvor Brumleby Museums bestyrelse overdrog projektledelsen til Nationalmuseet i forlængelse af en fondsbevilling på 4,9 mio. kr. fra A.P. Møller Fonden.

I 2015 har indsatsen været koncentreret om at nedpakke og registrere de fleste genstande, demontere interiøret i lokalerne og at foretage bygnings- og farveundersøgelse i alle rum. Sideløbende er der forsket i museets arkiver, som rummer indestående materiale om brugsforeningen og dens i lokalsamfundet.

Finding Old Sikyon

The processing of survey finds in the depot (K. Winther-Jacobsen).

Projektets formål er at identificere det førhellenistiske Sikyons præcise beliggenhed, som findes på den nordøstlige side af Peloponnes, ved hjælp af moderne ikke-invasive midler, som benyttes i arkæologien for at beskrive byens strukturelle elementer, fx havne, gader, huse etc. De mest lovende fund vil blive udgravet og publiceret.

Sikyon var berømt i oldtiden for sine kunstakademier for maleri og skulptur og havde også stor betydning for kunsthåndværk. Udgravningsaktiviteterne, understøttet af naturvidenskabelige undersøgelsesmetoder, har i 2015 givet lovende resultater.

Carlsbergfondet har givet tilsagn om at støtte projektet i en 5-årig periode sammen med Nationalmuseet, dog således at Carlsbergfondet skal søges separat hvert år om midler. I 2015 er projektet finansieret med ca. 1,5 mio. kr. fra Carlsbergfondet.

<http://natmus.dk/historisk-viden/forskning/forskningsprojekter/finding-old-sikyon/>

<http://natmus.dk/historisk-viden/forskning/forskningsprojekter/finding-old-sikyon/summer-campaign-2015/>

III. FORSKNINGSAKTIVITETER

DANMARKS OG MIDDELHAVSLANDENES OLDTID

Forskningsområder

Enheden rummer et omfattende arkæologisk materiale fra Danmarks Oldtid, fra oldtidskulturerne i Middelhavslandene, Mellemøsten og Ægypten. Medarbejderne bidrager til forskningen inden for forhistorisk arkæologi, klassisk og nærorientalsk arkæologi samt ægyptologi og antikreception. Medarbejderne deltager aktivt og gerne i nationale og internationale forskningsnetværk.

Forhistorisk arkæologi

Her arbejdes primært med Danmarks forhistorie fra de ældste tider til 1050. Det sker på baggrund af hele Europas forhistorie, således at kulturfænomener udforskes på europæisk baggrund, og der samarbejdes i stadig højere grad internationalt, en tendens der præger forskningen inden for sten-, bronze- og jernalder. Særlige temaer i disse år udgør forskning i forhistoriske tekstiler, der varetages af en seniorforsker indlejret fra Grundforskningsfondens Center for Tekstilforskning ved Københavns Universitet samt projektet 'Førkristne Kultpladser', et samarbejde mellem Nationalmuseet, Museum Vestsjælland og Museum Sydøstdanmark.

Klassisk og nærorientalsk arkæologi samt ægyptologi

Forskningen omfatter Middelhavskulturerne udvikling fra de tidligste tider til slutningen af Senantikken, ca. 700 e.Kr. koncentreret omkring Grækenland inklusive områderne øst og vest for Grækenland – i øst med særligt fokus på Cypern og i vest på det syditaliske område. Et hovedtema er forskning i keramikproduktion og -handel i middelhavsområdet. Medarbejdere søger til stadighed at udnytte den mediterrane samlings (Antiksamlingen) store potentiale for forskning inden for Antikkens kulturhistorie og kunst - ofte med udgangspunkt i Nationalmuseets egne genstande. Målet er dels at øge vor viden om de pågældende civilisationer, dels at øge bevidstheden om betydningen af arven fra antikken for dagens Danmark.

Medarbejdere inden for forskningsområdet i 2015

Medarbejdere inden for den videnskabelige stillingsstruktur

Forhistorisk arkæologi

Sofie Laurine Albris, ph.d.-studerende, cand.mag.

Maria Panum Baastrup, postdoc, ph.d.

Xenia Pauli Jensen, projektseniorforsker, ph.d.

Mads Dengsø Jessen, projektforsker, ph.d.

Lars Jørgensen, forskningsprofessor, ph.d.

Flemming Kaul, seniorforsker, dr.phil.

Ditlev L. Mahler, projektseniorforsker, ph.d.

Ulla Mannering, seniorforsker, ph.d.

Peter Vang Petersen, seniorrådgiver, mag.art.

Lasse Sørensen, postdoc, ph.d.

Klassisk arkæologi

Sanne Hoffmann, ph.d.-studerende, mag.art.

John Lund, seniorforsker, mag.art.

Stine Schierup, forsker, ph.d.

Medarbejdere uden for den videnskabelige stillingsstruktur
Forsknings- og samlingschef, mag.art. Bodil Bundgaard Rasmussen

Forhistorisk arkæologi

Morten Axboe, museumsinspektør, dr.phil.
Josefine Frank Bican, forskningsassistent, cand.art.
Susanne Klingenberg, museumsinspektør, mag.art.
Poul Otto Nielsen, museumsinspektør, mag.art.
Peter Pentz, museumsinspektør, fil.dr.

Klassisk og nærorientalsk arkæologi & ægyptologi

Anne Haslund Hansen, museumsinspektør, ph.d.
Stephen Lumsden, akademisk medarbejder, ph.d.

PROJEKTER

Forhistorisk arkæologi

Nye projekter

Titel: En undersøgelse af Brygger Carl Jacobsens ukendte samling af stensager og dens bidrag til udforskningen af den græske bondestenalder og bronzealder med særlig fokus på udvekslingen af jadeøkser, genstande af obsidian og mineralet cinnober

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:* Dette postdoc projekt har til formål at skabe ny viden om udvekslingen af prestigefulde genstande og etableringen af netværk i den græske bondestenalder og bronzealder. Projektet udføres ved en undersøgelse af Brygger Carl Jacobsens oldsagssamling fra den græske forhistorie samt gennem komparative studier af genstande fra den ægæiske region. Jacobsens oldsagssamling på 5490 artefakter er forarbejdet af sjældne råstoffer som jade, nefrit, obsidian og cinnober, hvorfor der ofte er tale om prestigefulde artefakter fra den græske oldtid.

3. *Projektansvarlig:* Postdoc, ph.d. Lasse Sørensen

4. *Projektets varighed:* 1.3.2015 – 1.3.2017

5. *Finansiering:* Carlsbergfondets postdoc stipendiater, CF14-0280

6. *Eksterne samarbejdspartnere:* Geologerne: Peter Toft, GEUS; Peter Ilsø, KU; Athanasios Katerinopoulos, Athens University; Fanis Mavridis, Ministry of Culture in Greece; Barbara Horejs, Austrian Academy of Sciences; Pierre Petrequin, CNRS in Paris

Titel: Gudme - et bebyggelseskompleks med elitesidens og håndværksgårde fra det 3.-11. årh. En undersøgelse af pladsens funktionalitet og udvikling ud fra bebyggelsesspor og de omfattende fund af guld- og sølvskatte, mønter og metalgenstande.

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:*

Formålet med dette post.doc projekt er at behandle de detektorfund, der er fremdraget på lokaliteten Gudme, Fyn, i de sidste årtier med henblik på at analysere funktionalitet og udvikling af pladsen. Postdocprojektet er del af et større projekt, hvor også Lars Jørgensen, Helle Horsnæs og Peter Rasmussen (alle fra NM) indgår. Desuden ekstern deltagelse af Palle Østergaard Sørensen, Roskilde Museum.

Det resulterer i en monografi forfattet af Helle Horsnæs og mig selv, hvor fokus er på detektorfund.

3. *Projektansvarlig:* Postdoc Maria Panum Baastrup, ph.d.

4. *Projektets varighed:* 1/6-2015 til 31/5-2017

5. *Finansiering:* Carlsbergfondet; 1.379.956,68 til lønmidler, hertil 60.000,- til drift, i alt 1.439.957.

6. *Eksterne samarbejdspartnere:* Palle Østergaard Sørensen, Roskilde Museum

Titel: Gruel, Bread and Fish – Changes in the Material Culture related to Food Production in the North Atlantic 800-1300 AD

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Afholdelse af netværksmøde i Lerwick, Shetlandsøerne med efterfølgende redigering af publikation til PNM (Publications from the National Museum). Projektets formål er at afdække fælles nordatlantiske træk i fødeproduktion og konsumtion i relation til udviklingen i magtstrukturer.

3. Projektansvarlig: Projekt seniorforsker Ditlev L. Mahler

4. Projektets varighed: 1 år: 01.10.2015-01.10.2016

5. Finansiering: Bevilling på 691.000 fra Kulturministeriet

6. Eksterne samarbejdspartnere: Ingvild Øye, Iren Baug, Ole Mikal Olsen Ramsey, Símun V. Arge, Helgi Dal Michelsen, Helgi D. Michelsen, Ragnheiður Traustadóttir, Olwyn Owen, Julie Gibson, Jenny Murray, Val Turner, Reidar Bertelsen, Ingrid Mainland.

Igangværende projekter

Titel: Textile Crafts and Cultures

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

The common aim of the research programme is to investigate the development of northern European textile and skin production until c. AD 400 by combining various approaches and methods in archaeology, history, conservation and the natural sciences and to focus on the environment and the long-term strategies, from breeding sheep and cultivating textile crops to the international trade and exchange in textiles and their final destination in bogs, settlements and graves. Within the research program several activities will take place: Scandinavian prehistoric costume, Landscape of textile production and Strontium isotopes - provenance and possible trading routes.

3. Projektansvarlig: Ulla Mannering, seniorforsker/senior researcher

4. Projektets varighed: 01.07.2010-31.06.2016

5. Finansiering: 3.206.833 DKK, Danmarks Grundforskningsfonds Center for Tekstilforskning/The Danish National Research Foundation's Centre for Textile Research and The National Museum of Denmark

6. Eksterne samarbejdspartnere:

Titel: Bornholms bebyggelse i yngre stenalder. Bosættelse og kulturforandring i tidlig-, mellem- og senneolitikum.

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Formålet med projektet er publicering af arkæologiske udgravninger på Bornholm 1979-2014, der har givet resultater af væsentlig betydning for udforskningen af den ældste bondekultur i Danmark. Der fokuseres på tre spørgsmål: 1) introduktionen af agerbrug og kvægavl ca. 4000-3500 f.Kr., 2) overgangen fra tragtbægerkultur til stridsøksekultur ca. 2800-2700 f.Kr. og 3) bebyggelsesudviklingen i senneolitikum, ca. 2350-1700 f.Kr. I projektet indgår desuden deltagelse i redigering af en bog om toskibede huse fra neolitikum og tidlig bronzealder i Danmark samt skrivning af en oversigtsartikel til samme bog.

3. Projektansvarlig: Poul Otto Nielsen, museumsinspektør.

4. Projektets varighed: 01.05.2015 - 30.04. 2017

5. Finansiering: Aage og Johanne Louis-Hansens Fond: 1.250.000 kr.

Dronning Margrethe II's Arkæologiske Fond 100.000 kr.

6. Eksterne samarbejdspartnere: Finn Ole Nielsen, Bornholms Museum

Titel: Viking Unst Projektet. Belmont – en multiperiodisk norrøn bebyggelse med en kompleks økonomi

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Et internationalt, tværvideenskabeligt forskningsprojekt om vikingernes ekspansion og bosættelser i det nordatlantiske område. Projektet omfatter bl.a. undersøgelser af bebyggelseskomplekser og nauter. Formålet er at kortlægge de norrøne bosættelsesstrukturer samt økonomiske og ressourcemæssige vilkår på Shetland/ Nordatlanten i vikingetiden og den tidlige middelalder. Der er lokaliseret næsten 50 nye bosættelser fra vikingetid/tidl.middelalder. Tre norrøne bebyggelser bl.a. Belmont er delvis undersøgt. I projektet deltager foruden Trelleborg/Nationalmuseet også Københavns Universitet, Bradford University, University of Aberdeen og Sterling University, Historic Scotland og Shetland Amenity Trust. Foreløbige resultater er publiceret i 2013.

3. Projektansvarlig: Overinspektør Anne-Christine Larsen

4. Projektets varighed: 1.07.2006-

Projektet har haft flere undersøgelseskampagner, men har p.t. ikke økonomiske midler. Forskningen udføres i fritiden.

5. Finansiering: Projektet er indtil nu blevet finansieret af de skotske myndigheder hovedsagelig Shetland Amenity Trust, Historic Scotland, EU midler, Kulturstyrelsen og det daværende Sydvestsjællands Museum (nu Museum Vestsjælland)

6. Eksterne samarbejdspartnere: Vigtigste samarbejdspartnere er Museum Director Jimmy Moncrieff og Shetland Archaeologist Val Turner, Shetland Amenity Trust, Shetland Museum and Achieves, Professor Kevin Edwards, University of Aberdeen

Klassisk arkæologi

Nye projekter

Titel: Finding Old Sikyon

2. Beskrivelse af projektets formål:

Projektets formål er at identificere det førhellenistiske Sikyons præcise beliggenhed og ved hjælp af alle tilgængelige ikke invasive midler benyttet i arkæologi i dag at fremsøge og beskrive byens strukturelle elementer (huse, gader og veje, monumentale bygninger, pladser, havne og bymure). De mest lovende fund bliver derpå søgt udgravet og publiceret.

Sikyon var berømt i oldtiden for sine kunstakademier for maleri og skulptur, og havde også stor betydning for kunsthåndværk, f.eks. sandalmageri, keramik og mosaikkunst. Knud Friis Johansen, der var inspektør på Nationalmuseet 1911-26, skrev doktorafhandling om en keramiktype som han mente stammede fra Sikyon, et studie der i sin publicerede form (1923) blev banebrydende inden for klassisk arkæologi og havde stor betydning for studiet af Middelhavsverdenen i protohistorisk tid i det hele taget.

Rune Frederiksen har medvirket til en faglig rapport (projektrapport til det græske kulturministerium, han har holdt to foredrag (på dansk) om projektet og medvirket til en international konference om projektet også.

3. Projektansvarlig: Seniorforsker Rune Frederiksen

4. Projektets varighed: 1.4.2015-31.8.2020

5. Finansiering: Carlsbergfondet, 2015: 1.512.375.

6. Eksterne samarbejdspartnere: Det Danske Institut i Athen, Det Græske Kulturministerium/ Eforatet i Korint, Kiels Universitet, Eastern Atlas (Berlin), Universitetet i Rethymno

Titel: Fund fra Nationalmuseets udgravninger i Karthago

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Projektet omfatter en publikation af keramisk fundmateriale (terrakotta lamper, keramik og et større, samlet fundkompleks) fra Nationalmuseets udgravninger i Karthago, Tunesien, fra 1975 til 1984

3. Projektansvarlig: Seniorforsker John Lund.

4. Projektets varighed: 1.10.2015-31.12.2018

5. Finansiering: Generalkonsul Gösta Enboms Fond (samt forskningsår)

6. Eksterne samarbejdspartnere:

Igangværende projekt

Titel: Greek Votive Terracotta Figurines

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Ph.d.-Projektet har til formål at studere brugen af terrakotta figuriner som votivofringer i græske helligdommen i perioden ca. 600 – 31 f.Kr. Figurinerne symboliserer en votivgruppe, hvis formål først og fremmest er symbolsk, og hvis betingelser for brug og fremstilling dermed adskiller sig væsentligt fra andre mindre votiver, der typisk består af, hvad der må betegnes som brugsgenstande. Hvorledes de blev produceret, erhvervet, brugt i dedikationer og placeret centralt i helligdomme, for derefter typisk at deponeres i dertil indrettede depoter med andre mindre votiver, er derfor central viden for forståelsen af den græske, antikke kulturpraksis.

3. Projektansvarlig: Ph.d.-studerende. mag.art. Sanne Hoffmann

4. Projektets varighed: 1.2.2014-31.1.2017

5. Finansiering: Kulturministeriets Forskningsudvalg, Aarhus Universitet, Nationalmuseet.

6. Eksterne samarbejdspartnere: Århus Universitet

Afsluttet projekt

Titel: A Study of the Circulation of Ceramics in Cyprus from the 3rd Century BC to the 3rd Century AD

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

”A Study of the Circulation of Ceramics in Cyprus from the 3rd Century BC to the 3rd Century AD” var den afsluttende fase af projektet ”Pottery Circulation and Use in the Eastern Mediterranean, ca. 200 BC-AD 200”, der analyserede centrale aspekter af produktion, udbredelse og brug af keramik i det østlige Middelhavsområde i de pågældende århundreder samt en metodisk diskussion om hvilke historiske slutninger, der kan udledes heraf. Det aktuelle projekt tog udgangspunkt i cirkulation af lokalt fremstillet og importeret keramik på Cypern, herunder fund fra to danske feltarkæologiske projekter på henholdsvis den vestlige (ved Aarhus Universitet) og den østlige (ved Københavns Universitet) del af øen.

3. Projektansvarlig: Seniorforsker John Lund.

4. Projektets varighed: Det er svært at angive et præcist starttidspunkt, da projektet ligger i forlængelse af det ældre projekt. Det blev afsluttet i efteråret 2015 med udgivelse af monografien A Study of the Circulation of Pottery in Cyprus from the 3rd century BC to the 3rd century AD, Gösta Enbom Monograph Series 5. Copenhagen 2015.

5. Finansiering: Generalkonsul Gösta Enboms Fond (samt forskningsår)

6. Eksterne samarbejdspartnere:

PUBLIKATIONER

Forhistorisk arkæologi

Bidrag til tidsskrift mm.

AXBOE, MORTEN: Ramses i Ravning. En personlig skitse. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2015. p. 8-21. (peer reviewed)

BAASTRUP, MARIA PANUM; Matthiesen, Hans Ole; Teilmann-Jørgensen, Morten: Fra vikingetid til nutid – på besøg i det nye Kongernes Jelling åbnet i 2015. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2015, p. 32-43. (peer reviewed)

BAASTRUP, MARIA PANUM: Sadelbeslag. *Skalk* 2015: 6, p. 8-9.

Henriksen, Peter Steen; **HOLST, SANDIE:** First evidence of lime burning in southern Scandinavia: lime kilns found at the royal residence on the west bank of lake Tissø. *Danish Journal of Archaeology* 2014 2:3, 2015 p.119-128. (peer reviewed)

HOLST, SANDIE; Henriksen, Peter Steen: Hvidkalkede haller i vikingetid – kalkbrændingsovne fundet ved Tissø. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2015, p. 132-141. (peer reviewed)

Gottfredsen, Anne Birgitte; Primeau, Charlotte; Frei, Karin Margarita; **JØRGENSEN, LARS:** A ritual site with sacrificial wells from the Viking Age at Trelleborg, Denmark. *Danish Journal of Archaeology* 2014 (2:3), 2015 p.145-163. (peer reviewed)

Hald, Mette Marie; Henriksen, Peter Steen; **JØRGENSEN, LARS; Skals, Irene:** Danmarks ældste løg. *Nationalmuseets Arbejdsmark* 2015, p. 104-115. (peer reviewed)

KAUL, FLEMMING: Opening the Bronze Age World. *Antiquity* 89, 2015: p. 210-212. (peer reviewed)

Varberg, Jeanette; Gratuze, Bernard & **KAUL, FLEMMING** 2015: Between Egypt, Mesopotamia and Scandinavia: Late Bronze Age glass beads found in Denmark. *Journal of Archaeological Science* 64, 2015, p. 168-181. (peer reviewed)

KAUL, FLEMMING; Haslund Hansen, Anne; Gratuze, Bernard & Varberg, Jeanette 2015: Fra Amarna til Ølby, fra Nippur til Melby – bronzealderens glasperler på rejse. *Nationalmuseets Arbejdsmark* 2015, p. 76-87. (peer reviewed)

KAUL, FLEMMING: Lurens forløber. *Skalk* 2015, nr. 5, p. 14-17.

KAUL, FLEMMING: Skib på lur. *Skalk* 2015, nr. 5, p. 28-30.

MANNERING, ULLA: Fortiden i farver (Videnskabskronik). *Politiken*, Viden, fredag d. 12/6, 2015, p. 18.

Andersson Strand, Eva; Cutler, Joanne; Grömer, Karina; **MANNERING, ULLA; Rothe, Ursula** (red.): *Archaeological Textiles Review* 57, Copenhagen, 2015, p.1-140. (peer reviewed)

Frei, Karin Margarita; MANNERING, ULLA: Egtvedpigen kom langvejsfra. *Nationalmuseets Arbejds-
mark* 2015, 2015, p. 64-75. (peer reviewed)

Frei, Karin Margarita; MANNERING, ULLA; Kristiansen, Kristian; Allentoft, Morten E.; Wilson, An-
drew S.; Skals, Irene; Tridico, Silvana; Nosch, Marie-Louise; Willerslev, Eske; Clarke, Leon; Frei,
Robert: Tracing the dynamic life story of a Bronze Age Female. *Scientific Reports* 5:10431 DOI:
10.1038/srep10431, 2015, p. 1-7. (peer reviewed)

Frei, Karin Margarita; MANNERING, ULLA; Price, T. Douglas; Birch Iversen, Rasmus: Strontium Iso-
tope Investigations of the Haraldskær Woman – A Complex Record of Various Tissues. *ArcheoSci-
ences, revue d'archéometrie* 39, 2015, p. 93-101. (peer reviewed)

NIELSEN, POUL OTTO: Anmeldelse af Lutz Klassen: Along the Road. Aspects of Causewayed Enclo-
sures in South Scandinavia and Beyond. East Jutland Museum Publications vol. 2. East Jutland Mu-
seum/Moesgaard Museum. Aarhus 2014. *Kuml*, 2015, p. 298-302.

NIELSEN, POUL OTTO; Andresen, Jens; Thorsen, Michael Staunbjerg: Vasagård på Bornholm – pali-
sader, solsten og et 4.900 år gammelt dekoreret kulthus. *Nationalmuseets Arbejdsmark* 2015, p. 49-
63. (peer reviewed)

NIELSEN, POUL OTTO; Thorsen, Michael Staunbjerg: Rispebjerg og Vasagård. *Skalk* nr. 1, 2015,
p.18-23.

PENTZ, PETER: Første Romerbrev? *Skalk*, 2015, 4 p. 6-11.

PETERSEN, PETER VANG: Papooser og amuletter – jægerstenalderens børneværn.
Nationalmuseets Arbejdsmark, 2015, p. 36-49. (peer reviewed)

SØRENSEN, LASSE: Nye teoretiske diskurser i neolitiseringsdebatten. En identifikation af læringspro-
cesser, praksisfællesskaber og migrationer. *Arkæologisk Forum* nr. 33, 2015, p. 17-21. (peer review-
ed)

SØRENSEN, LASSE: Endnu et indspark i neolitiseringsdebatten. Aktuel status inden for spredningen af
agrarsamfundene. *Arkæologisk Forum* nr. 33, 2015, p. 32-36.

Bidrag til bog/antologi/rapport

ALBRIS, SOFIE LAURINE & Krister Vasshus: 2015. T – Tyr. In: Bent Jørgensen & Bo Nissen Knudsen
(red.), *Bentes ABC. Et lykønskningsskrift til Bente Holmberg på 70-års dagen* 26. marts 2014 fra
venner og kolleger på Nordisk Forskningsinstitut, 2015, p. 34-35.

AXBOE, MORTEN: Buttons as brooches. In: Larsson, L.; Ekengren, F.; Helgesson, B.; Söderberg, B.
(red.). *Small Things – Wide Horizons. Studies in honour of Birgitta Hårdh*. Oxford, 2015, p. 77-81.

AXBOE, MORTEN: Guldbrakteaterne fra Dalem. In: Hedeager, L.; Forseth, L. (red.): *Dalemfunnet*.
Norske Oldfunn XX. Oslo, 2015, p. 47-54.

BAASTRUP, MARIA PANUM: Metalfund, tekst og katalog. In: Christensen, Tom: *Lejre bag myten. De*
arkæologiske udgravninger. Jysk Arkæologisk Selskab, 2015, p. 477-563.

KAUL, FLEMMING 2015: Changes in iconography, votive practices and burial rites at 500 BC in southern Scandinavia. In: F. Hunter & I. Ralston (eds), *Scotland in Later Prehistoric Europe*. Society of Antiquaries of Scotland, National Museum of Scotland, Edinburgh 2015, p. 85-102.

KAUL, FLEMMING 2015: Aegean Influences in the Nordic Bronze Age. The Evidence of the Razors. In: P. Suchovska-Ducke, S. Scott Reiter & H. Vandkilde (eds), *Forging Identities. The Mobility of Culture in Bronze Age Europe*, Volume 2. British Archaeological Reports, BAR S2772, Oxford, 2015, p. 85-93.

KAUL, FLEMMING & Varberg, Jeanette: (Very) Long Distance Trade – Egyptian, Mesopotamia and Denmark in the Late Bronze Age. *The Ancient Near East Today* (American Schools of Oriental Research) vol. III, no. 11, 2015: 4 p.

Croix, Sarah; Knudsen, Maria; Pedersen, Anne; **PENTZ, PETER**; Sindbæk, Søren M. and Anne Sørensen: In: Tales, in *Dragons of the Northern Seas: The Viking Age of Denmark*, ed. by Søren Sindbæk. 2015.

PENTZ, PETER: One God who vanquishes everything Evil – a Syrian Amulet from the early Middle Ages, in *The Past in the Present*, ed. Bodil Bundgaard Rasmussen. The National Museum of Denmark. 2015. (dansk udgave: Fortiden i Nutiden).

Ilisch, Lutz; Illisch, Peter; Moesgaard, Jens Christian og **PENTZ, PETER**: The Pomeranian Hoard, in Jens Christian Moesgaard: *King Harold's Cross Coinage. Christian Coins for the Merchants of Haithabu and the King's soldiers*. Publications of the National Museum Studies in Archaeology & History Vol. 20:2 Jelling Series. 2015.

Knudsen, Maria; Pedersen, Anne; **PENTZ, PETER**; Sindbæk, Søren M. og Sørensen, Anne: Dragons of the Northern Seas: The Viking Age of Denmark, in *Dragons of the Northern Seas: the Viking Age of Denmark*, ed. by Søren Sindbæk. 2015.

PETERSEN, PETER VANG: An Ertebølle site with pottery at Grisby, Bornholm. In: Kabaciński, J.; Hartz, S.; Raemaekers, D.C.M.; Terberger, T.; (red.). *The Dąbki Site in Pomerania and the Neolithisation of the North European Lowlands (c. 5000–3000 cal BC)*. Archäologie und Geschichte im Ostseeraum 8/Archaeology and History of the Baltic 8. Verlag Marie Leidorf (Rahden/Westf), 2015.

SØRENSEN, LASSE: Hunters and farmers in the North – the transformation of pottery traditions and distribution patterns of key artefacts during the Mesolithic and Neolithic transition in southern Scandinavia. In: Kabaciński, J.; Hartz, S.; Raemaekers, D.C.M.; Terberger, T.; (red.). *The Dąbki Site in Pomerania and the Neolithisation of the North European Lowlands (c. 5000–3000 cal BC)*. Archäologie und Geschichte im Ostseeraum 8/Archaeology and History of the Baltic 8. Verlag Marie Leidorf (Rahden/Westf), 2015, p. 385-432.

SØRENSEN, LASSE: A short note on some Mycenaean flint and obsidian arrowheads from Schliemann excavations – bought in 1904 by Christian Blinkenberg from Drakopoulos in Athens. In: Dietz, S.; Papadopoulos, T.J.; Kontorli-Papadopoulou, L. (red.). *Prehistoric Aegean and Near Eastern Metal types*. The National Museum of Denmark. Department of Ancient Cultures of Denmark and the Mediterranean, 2015, p. 62-68, plate XX-XXI.

SØRENSEN, LASSE & Casati, Claudio: Hunter-Gatherers Living in a Flooded World: The Change of Climate, Landscapes and Settlement Patterns during the Late Palaeolithic and Mesolithic on Born-

holm, Denmark. In: Karner, S.; Dann, R.; Bangsgård, P.; (red.). *Climate Changes in Ancient Societies*, Museum Tusculanum Press, 2015, p. 41-67.

Konferencebidrag

ALBRIS, SOFIE LAURINE: Navnedannelser på -lev og jernalderens samfundsstruktur. En diskussion om navnetypens forhold til yngre jernalders centralpladser. In: Emilia Aldrin, Linnea Gustafsson, Maria Löfdahl & Lena Wenner (red.), *Innovationer i navn og namnmønstre*. Handlingar från NORNA: 43:e symposium i Halmstad den 6–8 november 2013. (NORNA-rapporter 92.), 2015, p. 9-35. Uppsala: NORNA-förlaget. (peer reviewed)

ALBRIS, SOFIE LAURINE: Navngivning og bebyggelsesforandring. Nybøl og et arkæologisk perspektiv på stednavnes tilblivelse og død. In: Birgit Eggert & Rikke S. Olesen under medvirken af Bent Jørgensen (red.), *Navne og skel – Skellet mellem navne*. Rapport fra Den femtende nordiske navneforskerkongres på Askov Højskole 6.-9. juni 2012. (NORNA-rapporter 91.) Bind 2, 2015, p. 25-40. Uppsala: NORNA-förlaget. (peer reviewed)

Frei, Karin Margarita; MANNERING, ULLA; Thrane, Henrik: Textile on the Move: The Provenance of a Late Bronze Age nettle textile from Lusehøj, Denmark. In: Suchowska-Ducke, Paulina; Scott Reiter, Samantha; Vandkilde, Helle (red.). *Forging Identities. The Mobility of Culture in Bronze Age Europe: Volume 2*. Report from a Marie Curie project 2009-2012 with concluding conference at Aarhus University, Moesgaard 2012. BAR International Series 2772, 2015, p. 55-62. (peer reviewed)

MANNERING, ULLA: Skind og Pels i Vikingetid. In: Lyngstrøm, H. (red.). *Stof til eftertanke – rekonstruktion af vikingetidens dragt*. Arkæologi på Saxo-instituttet, København, 2015, p. 73-80.

MANNERING, ULLA: Skin and Fur in the Viking Age. In: Lyngstrøm, H. (red.). *Refashioning Viking Age Garments*. Texts for a seminar in the seed-money network 'Vikingetid i Danmark', The Saxo Institute, University of Copenhagen February 20 2015, 2015, p. 27-34.

MANNERING, ULLA: Early Scandinavian Textile Design. In: Grömer, Karina; Pritchard, Frances (red.). *Aspects of the Design, Production and Use of Textiles and Clothing from the Bronze Age to the Early Modern Era. NESAT XII*. The North European Symposium of Archaeological Textiles XI 21st-24th May 2014 in Hallstatt, Austria. Budapest, 2015, p. 95-102. (peer reviewed)

Klassisk Arkæologi

Bidrag til tidsskrift mm.

HASLUND HANSEN, ANNE: anmeldelse af: Lawrence J. Baack, *Undying Curiosity. Carsten Niebuhr and the Royal Danish Expedition to Arabia 1761-1767*, Stuttgart, 2014. *Historisk Tidsskrift*, 115. 2015, 1, p. 271-272.

HASLUND HANSEN, ANNE: anmeldelse af: Roger H. Guichard Jr, *Niebuhr in Egypt. European Science in a Biblical World*, Cambridge, 2014. In: *Chronique d'Egypte*, Nr. 179, p. 68, 2015.

Kaul, Flemming; HASLUND HANSEN, ANNE; Varberg, Jeanette; Gratuze, Bernard: Fra Amarna til Ølby, fra Nippur til Melby: bronzealderens glasperler på rejse. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2015, p. 76-87. (peer reviewed).

HOFFMANN, SANNE: Gudinden Athana Lindia og hendes helligdom på Rhodos. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2015, p. 88-103. (peer reviewed)

LUND, JOHN; Poblome, Jeroen, Malfitana, Daniele, Herom shows its true Colours! Editorial Preface, *HEROM – Journal on Hellenistic and Roman Material Culture* 4, 2015, p. 7-9. (peer reviewed)

LUND, JOHN: En kopi af en kopi af en kopi. På sporet af et to tusinde år gammelt lampemotiv, *SFINX* 38 2015, 21-23.

SCHIERUP, STINE: Fra Præmie til Grav. Den panathenæiske Amfora i Syditalien. *SFINX* vol. 38.1, p. 16-20, 2015.

Bog/antologi/rapport

LUND, JOHN: A Study of the Circulation of Pottery in Cyprus from the 3rd century BC to the 3rd century AD, *Gösta Enbom Monograph Series* 5. Copenhagen 2015.

Bidrag til bog/antologi/rapport

HASLUND HANSEN, ANNE: Among Humans and Quadrupeds. An Egyptian Mummy in the Kunstkammer. In: Bundgaard Rasmussen, R. (ed.) *The Past in the Present*. Copenhagen, 2015, p. 11-32.

LUND, JOHN: The Unacknowledged Consul: Carl Christian Holck as Collector of Antiquities in Tunisia, 1801-1807. In: B. Bundgaard Rasmussen (red.), *The Past in the Present*. Copenhagen 2015, p. 63-82.

RASMUSSEN, BODIL BUNDGAARD: A Cautionary tale. A Greek Amphora in the Royal Vase Cabinet in Copenhagen. In: Rasmussen, Bodil Bundgaard (ed.) *The Past in the Present*. Aarhus, 2015, p. 145-166.

SCHIERUP, STINE: The Nestorides: Innovation and ambivalence in the early South Italian red-figure production. In: Fejfer, J.; Moltesen, M; Rathje, A. (ed.). *Tradition. Transmission of Culture in the Ancient World. Acta Hyperborea* vol. XIV. Copenhagen, 2015, p. 387-425.

Williams, Dyfri and RASMUSSEN, BODIL BUNDGAARD: A Funerary Plaque from Athens. In: Rasmussen, Bodil Bundgaard (ed.) *The Past in the Present*. Aarhus, 2015, p. 123-144.

Konferencebidrag

HASLUND HANSEN, ANNE: An Antiquarian Depicted. The Visual Reception of Georg Zoëga. In: Ascani, K.; Buzi, P.; Picchi, D. (red.). *The Forgotten Scholar: Georg Zoëga (1755-1809)*. At the Dawn of Egyptology and Coptic Studies. Culture and History of the Ancient Near East, Vol. 74, p. 77-86, 2015. (peer reviewed)

MEDARBEJDERNES DELTAGELSE I KONFERENCER

Forhistorisk arkæologi

MORTEN AXBOE

- 24.-25. marts: Seminar om ”Tornesfunnet” på Vitenskapsmuseet i Trondheim.

MARIA PANUM BAASTRUP

- 2.-4. december: Vikings beyond Boundaries, Archaeological Conference, Universitetet i Oslo. Indlæg: "Frankish items in the North - who brought and used them".

FLEMMING KAUL

- 25.-27. februar: Tyskland: Between the Worlds. Contexts, Sources and Analogies of Scandinavian Otherworld Journeys. Internationalt symposium, Ludwig-Maximilians-Universität, München, Indlæg: "The Possibilities for an Afterlife: Souls and Cosmology in the Nordic Bronze Age". Desuden studier på det ægyptiske museum og Antikemuseum, München.
- 16.-19. april: The 2nd edition (April 16-19. 2015) of the International Conference of the Ancient amber roads. International kongres i San Marino. Indlæg: "Long Distance exchange of the Bronze Age. Amber and glass – 1400-1200 BC." Desuden hertil knyttet studierejse til italienske museer i Verruchio, Rimini, Ravenna, Rovigo, Fratta Polesine, Este og Ferrara.
- 8.-13. juni: 13th Nordic Bronze Age Symposium, University of Gothenborg, Sverige. Med følgende foredrag: "Danish beads of Egyptian and Mesopotamian glass and the amber connection. – From Ølby to Amarna."
- 30.-31. oktober: Transporte, Transportwege und Transportstrukturen, Jahressitzung der Arbeitsgemeinschaft Bronzezeit, an der Universität Tübingen. Indlæg: "Middle Bronze Age long distance exchange. How – and how was it possible?". Desuden hertil knyttet studierejse til museer i Baden-Württemberg: Federseemuseum i Bad Buchau, Landesmuseum i Stuttgart, museer i Ulm og Ingolstadt samt Oberschwäbisches Museumsdorf, Kürnbad.

ULLA MANNERING

- 20. februar: Stof til eftertanke, SAXO-Institute, University of Copenhagen. Indlæg: "Skind og pels i Vikingetid".
- 6. marts: Association pour la Promotion de l'Âge du Bronze, Musée des Antiquités Nationales, Saint Germain-en-Laye, Paris. Indlæg: "The Scandinavian Bronze Age Cloth Culture".
- 7. maj: First Textiles Conference, The National Museum of Denmark. Indlæg: "The Earliest Cloth Culture in Denmark".
- 27. november: Universidad Nacional Mayor De San Marco, Lima, Peru. Indlæg: "Costume in the Scandinavian Early Iron Age".
- 4. december: Museo Armano, Lima, Peru. Indlæg: "Costume in the Scandinavian Early Iron Age".
- 10. december: One object, one textile tool – Many visions, CTR, Copenhagen. Indlæg: "Exhibiting textiles in the National Museum of Denmark,"

PETER PENTZ

- 7.-9. maj: The World of Images of the Scandinavian Rune Stones, The 105th Annual Conference of The Society for the Advancement of Scandinavian Studies, Columbus, Ohio. Indlæg: "Face Masks - representing original masks or just faces".

PETER VANG PETERSEN

- 13.-18. september: Meso 2015, Beograd, Serbien. Indlæg: "Protective Patterns in Mesolithic art".
- 16.-17. november: ODM orienteringsmøde, Kolding. Indlæg: "Danefæ og depotfund fra Danmarks Oldtid".

LASSE SØRENSEN

- 17.- 20. oktober: Bestemmelse af jadeit økser i Europa - om spectro analyser af jadeøkser fra Grækenland og Tyrkiet i Orgnac, Sydfrankrig. Organiseret af Prof. Pierre Petrequin fra CNRS, Paris.
- 5.-7. november: 22th. Neolithic Seminar i Ljubljana - om spredningen af agrarsamfund i Europa. Organiseret af Prof. Michael Budja, Ljubljana universitet.
- 16-17. november: ODM orienteringsmøde i Kolding. Indlæg: "Stenalderbønder og praksisfællesskaber".

Klassisk og nærorientalsk arkæologi samt ægyptologi

ANNE HASLUND HANSEN

- 16.-18. april: Nordic TAG, København. Discussant ved session: "What did the Romans collect"?
- 2.-7. juni: CECE7, European Conference of Egyptologists, Zagreb. Indlæg: "Actors, Agents and artefacts: Collecting during the Arabian Voyage 1761-1767".
- 6.-7. november: Lichtenberg-Kolleg, Georg-August-Universität Göttingen, Felix Arabia – Carsten Niebuhr, Peter Forsskål and the Expedition to Arabia, 1761-1767. Indlæg: "Agents and artefacts: Collecting during the Arabian Voyage 1761-1767".
- 16.-17. november: Århus Universitet. Archive archaeology – archiving and collecting the past. Gæsteforedrag ved ph.d - kursus. Indlæg: "The Ejnar Dyggve Archive".

SANNE HOFFMANN

- 12. december: Rhodes Workshop - Communities of Production and Consumption, 9th – 6th B.C, British Museum, London. Indlæg: "Local and Imported Votive Offerings in the Lindos Deposits".
- 13. oktober: Familier i den antikke verden, Collegium Hyperboreum, Københavns Universitet.
- 18. september: Economies of Sacred Travel, 2nd EST Symposium, Economies of Sacred Travel, 2nd EST Symposium, Aarhus Universitet. Indlæg: "Bought or Brought – Trading Greek Votive Figurines".
- 23. marts: Terracottas in the Mediterranean through Time, ACOST, University of Haifa. Indlæg: "Votive Terracotta Protomai in Greek Sanctuaries and their Setting".

STINE SCHIERUP

- 27. februar: KERAMIK PLUS, Københavns Universitet. Indlæg: "Den Panathenæiske Amfora i Syditalien. Fra prisvaser til gravvaser".
- 5.-7. november: The Collection of Lucian Red Figure Pottery in the National Museum of Denmark. Presented at the conference: *La Lucanie entre deux mers, Paris, Sorbonne*.

Afholdte konferencer (egne)

Forhistorisk arkæologi

ULLA MANNERING

- 13.-14. januar: CTR Masterclass: Strategies for making exhibitions at the National Museum of Denmark, National Museum of Denmark, 16 participants.
- 21.-23. september: CTR Boot Camp, 25 participants.

Klassisk arkæologi

BODIL BUNDGAARD RASMUSSEN

- 27. februar: Keramik Plus, Københavns Universitet. Medlem af planlægningsgruppen, bestående af Københavns Universitet, Ny Carlsberg Glyptotek, Nationalmuseet og Thorvaldsens Museum.

Bedømmelsesvirksomhed, censorvirksomhed, undervisning, tillidshverv mm.

Forhistorisk arkæologi

FLEMMING KAUL

Undervisning:

- Forelæsninger, Københavns Universitet: Megalitgrave i Europa.
- Forelæsninger, Aarhus Universitet, Moesgaard: Bronze Age Religion.

Formidlende foredrag, bl.a. Horsens Historiske Forening, Moesgaard og Køge Bibliotek.

Vejledning:

Vejleder for ph.d.-studerende Lasse Sørensen.

Bedømmelsesvirksomhed m.m.:

Formand for bedømmelsesudvalget til stilling som forskningsprofessor i arktisk arkæologi ved Nationalmuseet.

Peer review:

Peer reviewed artikel i skrift, udgivet af Archaeopress Archaeology, 2015.

LARS JØRGENSEN

Medlem af Præsidiat for Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab.

Medlem af Advisory board for Uppsala-projektet.

Medlem af Advisory board for Uppåkra-projektet.

Medvejleder for ph.d.-studerende Laurine Albris, Nationalmuseet.

SUSANNE KLINGENBERG

Foredrag:

- 27. februar: Arrangement for deltagerne i Hoby udgravningen 2014. Indlæg om status og resultater. Nationalmuseet.

- 23. april: Forskningens døgn: Stormanden fra Hoby og hans bebyggelse. Foreningen Norden, Præstø.

- 25. april: Forskningens døgn: Stormanden fra Hoby og hans bebyggelse. Nakskov Bibliotek.

- 6. maj: Stormanden fra Hoby og hans bebyggelse. Arrangement for medarbejdere i Kulturstyrelsen.

- 4. oktober: Hoby undersøgelserne. Foredrag i forbindelse med SDA møde. Osted.

Undersøgelser:

- 1.-2. juli: Udgravning i Hoby. Udgravningsleder. Undersøgelsen blev foretaget i et samarbejde med Museum Lolland-Falster og ZBSA, Slesvig. Undersøgelsen blev finansieret via fondsmidler samt bidrag fra NM og MLF.

- 2.-26. juni: Seminargravning for et hold studerende fra Københavns Universitet.

ULLA MANNERING

Undervisning:

- 12. marts: Textile Technology in Prehistory, SAXO Institute, BA/MA tilvalg, 3 hours, 10 participants.

- 23. marts: Dragt i ældre jernalder, Arkæolog i Danmark og Nordeuropa, P4/BA, two hours, 30 participants.

- 14. april: Arkæologisk dokumentation og analyse, textile analysis, 6 hour, 20 participants.

- 15. april: Arkæologisk dokumentation og analyse, textile analysis, 8 hour, 20 participants.

Omvisninger og anden populær formidling:

9. januar: Guided tour in the temporary exhibition FUR. An issue of life and death, lecturers from Kolding Designskole.

- 2. februar: Guided tour in the temporary exhibition FUR. An issue of life and death, dancers from the Royal Theater.

- 29. april: 8.00, Vikingernes tøj, interview i Radio 100.

- 10. maj: 10.50, Viking clothing, interview in BBC Coventry Radio.

- 22. maj: Guided tour in DO and meeting with Carsten Jensen from Stenvad Mosebrugcenter.

- 25. September: Guided tour in DO, PhD students and professor Wolf from Humboldt-Universität zu Berlin, Institut für Kunst- und Bildgeschichte (DFG-Projekt "Networks: Textile Arts and Textility in a Transcultural Perspective (4th-17th Cent.)".

- 30. September: Interview with Morten Beiter, Weekendavisen, DMO.

- 20. November: Guided tour in DO, PhD students and lecturer from Uppsala.

Vejledning:

Amalie Donsbjerg, Archaeology, Saxo Institute.

Editorial tasks:

Archaeological Textiles Review.

POUL OTTO NIELSEN

6 foredrag om neolitikum på Bornholm med fokus på nyere udgravninger ved Vasagård:

- 27. februar: For Arkæologiklubben 'Flækken' i Lyngby.
- 22. april: Internt frokostforedrag på Naturvidenskab.
- 09. juni: 1. Udgravningsseminar for arkæologistuderende på Bornholm.
- 07. juli: 2. Udgravningsseminar for arkæologistuderende på Bornholm.
- 24. september: Symposium på Bornholms Museum i Rønne.
- 17. november: Ved ODM's faglige orienteringsmøde i Kolding.
- 28. oktober: Deltagelse i Neolitisk Netværks møde, i Hillerød.

Formand:

Formand for Kazimierz Salewicz og Hustru Marit Jensens Studiefond.

PETER VANG PETERSEN

Foredrag:

- 30. januar: Fantastiske fibulaer, Nationalmuseets danefædag.
- 8. april: Danefæ på Nationalmuseet - eventyrlige oldtidsfund gennem 200 år, Sorø arkæologiforening.
- 12. maj: Grisby-bopladsen og Ertebøllekultur på Bornholm, konservatorstuderendes udgravning på Grisby, Bornholm.
- 14. juni: Amatørarkæologi i Danmark, festtale ved SDA's 25 jubilæum i Jelling.
- 29. august: Foredrag ved Oldskriftselskabets sommertur.
- 26. oktober: Danefæ på Nationalmuseet - eventyrlige oldtidsfund gennem 200 år, Satellitten, Bymidten 46, 3500 Værløse.
- 17. november: Ulven – menneskets bedste ven, Sydfalster Folkeuniversitet, Marielyst.
- 3. december: Danefæ 2015 og mesolitisk magi, DMO – torsdags foredrag.

Medlem/Sekretær

Medlem af censorkorpset for Forhistorisk Arkæologi ved Københavns og Aarhus Universitet.

Sekretær for Det Kgl. Nordiske Oldskriftselskab.

Medlem af bestyrelsen for Erik Westerbys Fond.

Klassisk arkæologi

JOHN LUND

Bestyrelsesmedlem:

Bestyrelsesmedlem af International Association for Research on Pottery of the Hellenistic Period
General editor af HEROM. Journal on Hellenistic and Roman Material Culture og General Editor af dette (med D. Malfitana og J. Poblome).

Editor:

Associate Editor af serien Roman and Late Antique Mediterranean Pottery, Oxford.

Medlem:

Medlem af Editorial Board, Proceedings from the Danish Institute at Athens.

Medlem af Editorial Board, Gösta Enbom Monograph Series.

Medlem af Advisory Editorial Board, Carthage Studies.

Medlem af Editorial Board, Journal of Mediterranean Archaeology.

Medlem af Comité de lecture for tidsskriftet Syria.

Medlem af censorkorpset for klassisk arkæologi ved Københavns og Aarhus Universitet.

Medlem af Nationalmuseets interne forskningsudvalg.

BODIL BUNDGAARD RASMUSSEN

Medvejleder:

Medvejleder for ph.d.-studerende Sanne Hoffmann, Nationalmuseet.

Medlem:

Medlem af planlægningskomité for det årlige seminar i klassisk arkæologi ”Keramik Plus” med Saxo-Instituttet, KU, Glyptoteket og Thorvaldsens Museum.

Medlem af Den Arkæologiske Arbejdsgruppe, rådgivende gruppe for Kulturstyrelsen.

Medlem af bestyrelsen for Erik Westerby's Fond.

Editor:

General editor af Gösta Enbom Mongraphs, Aarhus Universitetsforlag.

MIDDELALDER, RENÆSSANCE OG NUMISMATIK

Forskningsområder

Middelalder, Renæssance og Numismatik dækker perioden fra jernalder/vikingetid til nutid, når det gælder numismatik og runologi og fra vikingetid til nutid, når det gælder udforskningen af den kirkelige kulturarv. Samlingen Danmarks Middelalder og Renæssance omfatter alene perioden ca. 1000-1660.

Forskningsområderne afspejler samlingerne, Den kgl. Mønt- og Medaillesamling og Danmarks Middelalder og Renæssance samt de antikvariske dækningsområder i form af kirkekonsulent-virksomhed og danefæbehandling. Forskningen afspejler således i væsentlig grad Nationalmuseets funktion som landets kulturhistoriske hovedmuseum.

Fokusområderne udgøres af numismatik, danefæ, runologi, kirker, borge og voldsteder samt den norrøne kultur i Nordatlanten, herunder Grønland.

Til enheden hører bogværket *Danmarks Kirker*, Nationalmuseets grundlæggende beskrivelse af de danske kirker, deres kalkmalerier, inventar og gravminder. Værket, som er Danmarks største bogværk, har været under udgivelse siden 1933 og dækker op mod 2/3 af landet.

Medarbejdere inden for forskningsområdet i 2015

Medarbejdere inden for stillingsstrukturen

Jette Arneborg, seniorforsker, ph.d.
Nils Engberg, seniorrådgiver
Vivian Etting, seniorforsker
Poul Grinder-Hansen, seniorforsker
Helle Winge Horsnæs, seniorforsker, ph.d.
Lisbeth M. Imer, seniorforsker, ph.d.
Ulla Kjær, seniorforsker, dr.phil.
Jens Christian Moesgaard, seniorforsker
Michael Märcher, postdoc, ph.d.
Anne Pedersen, seniorforsker, ph.d.

Medarbejdere uden for stillingsstrukturen

Michael Andersen, forsknings- og samlingschef
Lasse Bendtsen, museumsinspektør
Thomas Bertelsen, redaktør
David Burmeister, redaktør
Anders Christian Christensen, redaktør
Kirstin S. Eliassen, redaktør
Birgitte Bøggild-Johannsen, redaktør
Martin Wangsgaard Jürgensen, redaktør
Rikke Ilsted Kristiansen, redaktør
Hans Mikkelsen, museumsinspektør
Ebbe Nyborg, redaktør
Sissel F. Plathe, museumsinspektør
Niels Jørgen Poulsen, redaktør

Henriette Rensbro, museumsinspektør
Mogens Vedsø, redaktør
Jørgen Steen Jensen, tidligere overinspektør ved Møntsamlingsen.

PROJEKTER

Nyt projekt

Titel: Slesvigs mønter 1070-1150

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Ny bearbejdning af Slesvigs mønthistorie og møntbrug i Slesvig i 1000- og 1100-tallet på grundlag af nye fund fra udgravningen foretaget 2007 på Hafengang 11 i Slesvig.

3. Projektansvarlig: Jens Christian Moesgaard, seniorforsker

4. Projektets varighed: 01.07.2015-31.12.2015

5. Finansiering: Nationalmuseet

6. Eksterne samarbejdspartnere: Archäologische Landesmuseum, Slesvig, Universitetet i Kiel

Igangværende projekter

Titel: Comparative Islands Ecodynamics – Limits of Sustainability

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Projektet Comparative Island Ecodynamics in the North Atlantic skal forbedre vores forståelse af det komplekse samspil mellem mennesket, klimaforandringer og omverdens indflydelse i to nærtstående Skandinaviske samfund: Island og det norrøne Grønland. Mens islændingene overlevede klimaændringer, vulkanudbrud, voldsom jorderosion, epidemiske sygdomme og barske økonomiske konsekvenser fra verden-systemet i århundreder er det i dag lykkedes at skabe et moderne samfund, som i internationale vurderinger er placeret højt, når det gælder livskvalitet. I modsætning hertil opgav deres slægtninge bosættelserne i Grønland allerede i midten af det 15. århundrede.

3. Projektansvarlig: Seniorforsker, ph.d. Jette Arneborg

4. Projektets varighed: 01.07.2013 – 31.12.2015. Projektet forlænget 01.01.2016 – 31.12.2017

5. Finansiering: USD 180.000, National Science Foundation – tillægsbevilling USD 50.000,-

6. Eksterne samarbejdspartnere: Prof. Thomas McGovern, City U New York (PL),

Prof. Andy Dugmore, U Edinburgh, Prof. Orri Vesteinsson, U. Iceland

Titel: Nordboernes Grønland

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter: Bogprojekt

3. Projektansvarlig: Seniorforsker Ph.d. Jette Arneborg

4. Projektets varighed: 01.08-2015 – 31.07.2016

5. Finansiering: Forskerår

6. Eksterne samarbejdspartnere:

Titel: Middelalderens borge – om bygningernes brug, indretning og inventar i senmiddelalder og tidlig renæssance

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Formålet med projektet er at få et overblik over anvendelsen af de danske middelalderborge i senmiddelalder og tidlig renæssance gennem en analyse af bygningernes brug, indretning og inventar. Til denne analyse sammenholdes de arkæologiske kilder fra udgravninger med det skriftlige kilde-

materiale som inventarier og synsforretninger. Hertil kommer naturligvis bevarede genstande og møbler fra slotte og herregårde

3. *Projektansvarlig*: Seniorforsker Vivian Etting

4. *Projektets varighed*: 01.01.2014-2018.

5. *Finansiering*: Resultaterne af projektet skal publiceres i en monografi. Der vil blive søgt fondsmidler til dette, når manuskriptet foreligger

6. *Eksterne samarbejdspartnere*: Der vil også løbende blive kontakt med en række forskere fra andre fagområder.

Titel: Borgene på Samsø

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter*:

Formålet med projektet er at få et samlet overblik over de middelalderlige borge på Samsø – deres anlæggelse, datering, bebyggelse, ejerforhold og indbyrdes relationer. Borgene skal ikke ses som isolerede anlæg, men indgå i en vurdering af magtforholdene på Samsø gennem middelalderen, herunder også deres relationer til øens øvrige bebyggelse og infrastruktur. Der er gennem en 5-årig periode gennemført udgravninger på øens 5 middelalderlige voldsteder. Efterfølgende publiceres en større monografi med resultaterne.

3. *Projektansvarlig*: Seniorforsker Vivian Etting og seniorrådgiver Nils Engberg

4. *Projektets varighed*: 01.01.2008-2017 (publikation)

5. *Finansiering*:

25.000 kr.: Dronning Margrethes arkæologiske Fond

300.000 kr.: Augustinusfonden

100.000 kr.: Danneskiold-Samsø's Familiefond

200.000 kr.: Beckett-Fonden

150.000 kr.: Knud Nørgaard og hustru Grethe Nørgaards Fond

6. *Eksterne samarbejdspartnere*: Lis Nymark, museumsleder på Økomuseum Samsø, Hans Skov, museumsinspektør, Museum Moesgård, Jørgen Frandsen, arkitekt MAA, Kulturstyrelsen.

Titel: Førkristne Kultpladser, detektorfund fra Gudme

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter*:

Bearbejdning og publikation af alle detektorfund fra Gudme, Fyn.

3. *Projektansvarlig*: Forskningsprofessor, Lars Jørgensen.

4. *Projektets varighed*: 01.06.2015-31.05.2017

5. *Finansiering*: Carlsbergfondet

6. *Eksterne samarbejdspartnere*:

Titel: Genbrug af bygninger

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter*:

Projektet er udsprunget af, at flere danske kirkebygninger er blevet taget ud af brug som det, de blev bygget til, nemlig kirker, og at der skal findes andre funktioner, som kan passes ind i rummene. Med støtte også i erfaringer fra udlandet er det tanken at belyse, hvad der skal tænkes igennem, når så funktionsbestemte bygninger skal indrettes til noget andet. Hvor vidt kan man gå, uden at bygningen mister sin sjæl? Og gælder der andre forhold, når det drejer sig om nedlagte kirker end når det gælder tidligere herregårde eller posthuse eller lignende?

3. *Projektansvarlig*: Seniorforsker, dr.phil. Ulla Kjær

4. *Projektets varighed*: 2014–31.12.2016

5. *Finansiering*: Nationalmuseet. Forskningsår

6. *Eksterne samarbejdspartnere*:

Titel: Money and Religion

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:*

Tolkning af møntbrug i kirker ud fra den arkæologiske kontekst. Case-studies Aggersborg Kirke (Henriette Rensbro og Jens Christian Moesgaard) og ødekirkerne i Uld og Oldrup (Jens Christian Moesgaard)

3. *Projektansvarlig:* Svein Gullbekk, professor, Kulturhistorisk Museum, Univesitetet i Oslo

4. *Projektets varighed:* 2014-01.04.2016

5. *Finansiering:* Det norske Forskningsråd

6. *Eksterne samarbejdspartnere:* Kulturhistorisk Museum, Universitetet i Oslo

Titel: Bornholm og dansk pengehistorie 1150-1875 – et diakront studie af monetære sær- og fælles-træk

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:*

Postdocprojektets formål er at foretage en kontekstuel undersøgelse af pengevæsnets udvikling på Bornholm fra midten af 100-tallet til 1870'erne.

3. *Projektansvarlig:* Postdoc, ph.d. Michael Märcher

4. *Projektets varighed:* 01.07.2013–31.10.2015

5. *Finansiering:* 1.149.275,00 DKK fra Carlsbergfondet

6. *Eksterne samarbejdspartnere:*

Afsluttede projekter

Titel: Hammershus datering – en arkæologisk forundersøgelse på borgen Hammershus på Bornholm

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:*

Formålet med projektet er at fastlægge, hvornår Hammershus blev anlagt og derigennem bestemme den magtpolitiske baggrund for opførelsen. Udgravningen er del i et større projekt med restaurering af borgruinen og opførelse af et nyt besøgscenter.

3. *Projektansvarlig:* Seniorrådgiver Nils Engberg (udgravningsleder), seniorforsker Vivian Etting

4. *Projektets varighed:* 01.08. 2013 - 2015

5. *Finansiering:* Finansieret af A.P. Møller & Hustru Chastine McKinney Møllers Fond til Almene Formaal, som del af det større Hammershus-projekt.

6. *Eksterne samarbejdspartnere:* Chefarkæolog Finn Ole Sonne Nielsen, Bornholms Museum, Rønne; arkitekt, MAA Jørgen Frandsen, Kulturstyrelsen; museumsinspektør Dorthe Wille Jørgensen, Danmarks Borgcenter, Museum Østdanmark.

Titel: Danmarks Runesten

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:*

Forberedelse til bogværk om Danmarks Runesten, udkommer på Gyldendal maj 2016

3. *Projektansvarlig:* Seniorforsker, Lisbeth M. Imer

4. *Projektets varighed:* 2015 –31.12.2015

5. *Finansiering:* 258.000 Krogager Fonden

6. *Eksterne samarbejdspartnere:*

Titel: Beyond Scylla and Charybdis. European Courts and Court Residences outside Habsburg and Valois/Bourbon Territories, 1500-1700.

Forberedelse, afholdelse og publicering af international conference under ESF-forskningsprogrammet: PALATIUM, på Nationalmuseet, Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg og De Danske Kongers Kronologiske Samlinger på Rosenborg, 30. april – 2. maj 2012.

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:*

Hofferne udgjorde i tidsrummet 1400-1700 et europæisk netværk, præget af internationale kulturudvekslinger. Forskningsprogrammet PALATIUM fokuserer på den nære forbindelse mellem residenterne, dvs. de arkitektoniske rammer omkring hoflivet, og den performative praksis, der medvirkede til at regulere adfærden for fyrsterne, deres gæster, hofstab og det omgivende samfund i videste forstand. Gennem en kontekstuel nærlæsning af residensbyggeriets funktioner og arkitekturens iboende signalværdier ønsker programmet at stimulere til tværfaglig nyforskning og et øget internationalt samarbejde. Konferencen i København rettede et særligt søgelys mod hofmiljøerne uden for de etablerede østrigske, spanske og franske 'supermagter'.

3. *Projektansvarlig:* Redaktør ved Danmarks Kirker Birgitte Bøggild-Johannsen

4. *Projektets varighed:* 02.01.2012 – 31.12.2013

5. *Finansiering:* European Science Foundation (ESF): EUR 21.600, Farumgaard Fonden kr. 44.000, Nationalmuseet kr. 8.145.

6. *Eksterne samarbejdspartnere:* Prof. Krista de Jonge, Chair for PALATIUM, Katholieke Universiteit Leuven, Kasteelpark Arnberg 1, 3001 Heverlee, Belgien (+32 16 32 13 79); krista.dejonge@asro.kuleuven.be

Prof. Konrad Ottenheim, Utrecht Universiteit, Dept. Geschiedenis in Kunstgeschiedenis, c/o Drift 10, 3512 BSS Utrecht, Holland (+31 30 253 6358); k.a.ottenheim@uu.nl

Titel: Niels Juel og hans gravmonument i Holmens kirke

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:*

I 2012 blev Niels Juels gravmonument i Holmens kirke grundigt restaureret af konservatorer fra Nationalmuseet. Istandsættelsen, der resulterede i vigtige iagttagelser vedrørende gravmælets materialer, tekniske udførelse og senere ændringer, danner grundlag for udarbejdelsen af en monografi med bidrag fra fire af museets medarbejdere. Værket sigter mod en nyvurdering af det konkrete monument og fokuserer herudover på en analyse af Niels Juels offentlige og private virksomhed samt af hans efterliv som national 'mindested'. Derigennem bidrager det til at belyse den visuelle og litterære iscenesættelse af en politisk heltefigur som redskab for national identitetsdannelse og konstruktion af kollektiv erindring fra Ældre Enevælde til nutiden.

3. *Projektansvarlig:* Redaktør ved Danmarks Kirker Birgitte Bøggild-Johannsen

4. *Projektets varighed:* 01.04.2013–08.05.2015

5. *Finansiering:* Augustinus Fonden kr. 650.000

6. *Eksterne samarbejdspartnere:*

PUBLIKATIONER

Bidrag til tidsskrift/avis

Sinding, M-H., ARNEBORG, J., Nyegaard, G. & Gilbert, M. T. P.: Ancient DNA unravels the truth behind the controversial GUS Greenlandic Norse fur samples: the bison was a horse, and the muskox and goats were goats. *Journal of Archaeological Science*. 53, 2015, p. 297-303. (peer reviewed)

Nelson, M. C., Ingram, S., Dugmore, A. J., Streeter, R., Peeples, M. A., McGovern, T. H., Hegmon, M., ARNEBORG, J., Kintigh, K., Brewington, S., Spielmann, K., Simpson, I., Strawhacker, C., Comeau, L., Torvinen, A., Koch Madsen, C., Hambrecht, G. & Smiarowski, K.: Climate challenges, vulnerabilities, and food security. *Proceedings of the National Academy of Sciences PNAS*. 2015. www.pnas.org/cgi/doi/10.1073/pnas.1506494113. (peer reviewed)

Frei, K. M., Coutu, A. N., Smiarowski, K., Harrison, R., Koch Madsen, C., ARNEBORG, J., Frei, R., Gudmundsson, G., Sindbæk, S. M., Woollett, J., Hartman, S., Hicks, M. & McGovern, T. H.: Was it for walrus? Viking Age settlement and medieval walrus ivory trade in Iceland and Greenland. *World Archaeology*, 2015, p. 1-28. (peer reviewed).

BERTELSEN, THOMAS: Abbedens tagværk – Dendrokologiske undersøgelser i Sorø Klosterkirke, *Hikuin* 39, 2015, p. 93-106 (peer reviewed)

Andersen, Christina; **BERTELSEN, THOMAS;** Rasmussen, Kaare Lund: Naturvidenskabelige undersøgelser af mursten i Sorø Klosterkirke – sortering af mursten, *Hikuin* 39, 2015, p. 107-120. (peer reviewed)

BURMEISTER, DAVID; Jürgensen, Martin Wangsgaard: Omvendelsens billeder – om Anton Dorphs altertavler, *Nationalmuseets Arbejdsmark* 2015, p. 230-243. (peer reviewed)

BURMEISTER, DAVID: Netherlandish Prints and Religious Art in Denmark, In: Rieke van Leeuwen and Juliette Roding (red.). *Gerson Digital: Denmark – Dutch and Flemish Art in European Perspective 1500-1900*. 2015. (peer reviewed).

ENGBERG, NILS; Etting, Vivian, Frandsen, Jørgen; Jørgensen, Dorthe Wille Jørgensen og Nielsen, Finn Ole Nielsen: Hammershus – korsfarer – eller ærkebispeborg? *Nationalmuseets Arbejdsmark*. 2015 p. 154-167. (peer reviewed).

ETTING, VIVIAN: The Fatal Siege of the Royal Castle in Stockholm (1501-1502) – The Beginning of the End of the Nordic Union. In: *Castles at War*. Rainer Atzbach (red.) m.fl. Bonn, 2015, p.135-147. (peer reviewed)

ETTING, VIVIAN: Castles along the Coasts of Öresund during the Wars with Sweden, Mecklenburg and the Hanseatic League in the 1360's. In: *Castella Maris Baltici XI*, 2015, p. 81-88. (peer reviewed)

ETTING, VIVIAN: Krig, kamp og korstog i tidlig middelalder – En ny samfundsorden vinder indpas”. In: *Krig og vold i fortiden*. Niels B. Thomsem (red.) m.fl. Højby, 2015, p. 89-96.

Engberg, Nils; **ETTING, VIVIAN;** Jørgen Frandsen, Jørgen; Wille-Jørgensen, Dorthe; Nielsen, Finn Ole Sonne: Hammershus – korsfarer – eller ærkebispeborg? *Nationalmuseets Arbejdsmark*. 2015, p.154-167. (peer reviewed)

GRINDER-HANSEN, POUL: The Flag that fell from the Sky. An Estonian Scene in Danish History Painting/Taevast langenuid lipp. Eesti ajaloo stseen taani ajaloomaalis. In: *Proceedings of the Art Museum of Estonia* 5 [10], 2015, p. 307-342 (peer reviewed)

GRINDER-HANSEN, POUL: Galgebakker og spildte Guds ord. In: *Fund & Fortid* nr. 4, 2015, p. 13-17.

HORSNÆS, HELLE W.: Anmeldelse af: Suzanne Frey-Kupper: *Die antiken Fundmünzen vom Monte Iato 1971-1990. Ein Beitrag zur Geldgeschichte Westsiziliens. Studia Ietina X.1-2*, Éditions du Zèbre, Lausanne, 2013. XVI + 816 pp. text including 80 tables and 120 figures, plus 65 plates with b/w illustrations of coins taken from casts. ISSN 1422-8416, ISBN 978-2-940351-16-9 (vol. 1), 978-2-940351-17-6 (vol. 2), In: *Schweizerische Numismatischer Rundschau* 2015, p. 313-316.

Christensen, Tine Bonde & HORSNÆS, HELLE W.: Den kgl. Mønt- og Medaillesamlings digitaliseringsprojekt - en statusrapport, *Numismatisk Rapport 127*, 2015, p. 14-17.

IMER, LISBETH: The Danish runestones – when and where? *Danish Journal of Archaeology* 2015, p. 1-11. (peer reviewed)

IMER, LISBETH; Uldum, Otto. Mod dæmoner og elverfolk. *Skalk*, 2015, 1, p. 9-15.

JENSEN, JØRGEN STEEN; Mäkeler, Hendrik: Norske, engelske, tyske og schweiziske mønter i skattefundet fra Lundby Krat 1980. English summary. In: *Nordisk Numismatisk Årsskrift*. Ny serie, 1, København 2015, p.41-93. (peer reviewed)

JENSEN, JØRGEN STEEN: Bjarne Stoklund. 17. januar 1928 – 3. maj 2013. In: *Oversigt over Selskabets Virksomhed 2014-2015*. Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. København, 2015, p. 230-237. (peer reviewed)

JENSEN, JØRGEN STEEN: Queen Margaret I and the coinage at Ribe c. 1380. In: Talvio, T.; Wijk, M. (red.), *Myntstudier. Festskrift till Kenneth Jonsson*. Stockholm, Svenska Numismatiska Föreningen, 2015, p.189-192. (peer reviewed)

JENSEN, JØRGEN STEEN: Nicholas of St. Albans, Anketil and Alfvini, three Danish moneyers of English origin. In: Larsson, L.; Ekengren, F.; Helgeson, B.; Söderberg, B. (red.). *Small Things Wide Horizons. Studies in Honour of Birgitta Hårdh*. Oxford. Archaeopress Archaeology, 2015, p. 64-68. (peer reviewed)

JENSEN, JØRGEN STEEN: Brita og Mats P. Malmers arkiv til Lunds Universitetsbibliotek. In: *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad 1*, Stockholm, 2015, p. 56.

JENSEN, JØRGEN STEEN: Lars Haastrup 10. okt. 1942 - 26. okt. 2014. In: *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad 2*, Stockholm, 2015. p. 56.

JESSEN, MADS DENGSO: Stave, stolper og Skagerrak – spørgsmål om ressourcer og vikingetidens arkitektur under Harald Blåtand, in Sindbæk, Søren & Pedersen, Anne (eds.): *"Et fælles hav – Skagerrak og Kattegat i vikingetiden"*. 2015, p. 188-209. (peer reviewed)

JESSEN, MADS DENGSO & T.F. Sørensen (2015): ENVIRONMENT - Embodiment and Senses in the 11th -13th Century Church in Denmark, In: H.H. Lohfert-Jørgensen, L. Skinnesbach & H. Langerud (eds.): *The Saturated Sensorium. Principles of Perception and Mediation in the Middle Ages*. Aarhus University Press. 2015, p. 206-225. (peer reviewed)

JESSEN, MADS DENGSO: Review: Lasse Christian Arboe Sonne: Historiske Studier i vikingetidens religion. *KUML* 2015. p. 328-332.

Strand, Eva.Andersson, Riede F. & JESSEN, MADS DENGSO: Editorial. *Danish Journal of Archaeology*, 3(1+2), 2015, p.1-2.

JÜRGENSEN, MARTIN WANGSGAARD: Et nonnebillede: En rest fra søstrenes verden i Dalum Kloster, *Kirkehistoriske Samlinger*, 2015. (peer reviewed)

JÜRGENSEN, MARTIN WANGSGAARD: The Rhetoric of Splendour: Mater and the invisible in seventeenth-century church art, *Transfiguration*, Museum Tusulanum 2015. (peer reviewed)

KJÆR, ULLA: Kongens Lyngby – fra bondeby til moderne forstad. *By og land*, udg. Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur, nr. 106, 2015, p. 4-7.

KJÆR, ULLA: Frederiksstaden med Amalienborg. *Verdensarv i Danmark, tentativlisten, på Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside*, <http://www.kulturarv.dk/verdensarv/kandidater/frederiksstad-med-amalienborg/> 2015.

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN: Freerslevskatten. Nogle betragtninger over møntomløbet på Sjælland o. 1065/1070, *Nordisk Numismatisk Årsskrift*, ny serie, 1, 2015, p. 13-40. (peer reviewed)

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN: Dateringen af mønterne fra voldstedet Kjærsgård ved Odder – og en vurdering af tre nylige værker om 'borgerkrigsmønter', *Nordisk Numismatisk Årsskrift*, ny serie, 1, 2015, p. 95-107. (peer reviewed)

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN: Lunde-mønter på Sjælland, men ikke i Jylland, *Svensk Numismatisk Tidsskrift* nr. 1 februar, 2015, p. 10-11.

Coupland, Simon; **MOESGAARD, JENS CHRISTIAN:** Montmain (Seine-Maritime FR), Coin hoards, no. 3, *Numismatic Chronicle* 175, 2015, p. 267-270, plate 36.

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN; Poulsen, Thomas Guntzelnick: Knud den Helliges Odense-mønt er fra Roskilde, *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*, nr. 1, 2015, p. 24-28.

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN: Store og små ildebrande. Tabte punge og pengeombytninger i Lund i 1200-tallet, *Svensk Numismatisk Tidsskrift* nr. 5, 2015, p. 106-107.

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN: Bidrag til Jean-Marc Doyen m. fl., "Chronique numismatique XXXII" *Revue du Nord*, 2015, p. 249-276.

Clairand, Arnaud; **MOESGAARD, JENS CHRISTIAN:** Le Molay-Littry, dép. Calvados, vers 1944, Coin hoards, no. 5, *Numismatic Chronicle* 175, 2015, p. 285.

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN: Aclou, dép. Eure, 1960, Coin hoards, no. 6, *Numismatic Chronicle* 175, 2015, p. 285-290.

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN: Denmark and Iceland. In: *Survey of Numismatic Research 2008-2013*, Taormina, 2015, p. 419-420.

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN: Anmeldelse af Elina Screen, SCBI Norway I-II, i *Collegium Mediaevale*, 28, 2015, p.163-167.

MÄRCHER, MICHAEL; Aagaard, Sven: The Microscope Drawing Tube Method (MDTM) – an easy and efficient way to make large scale die studies, *The Numismatic Chronicle*, vol. 175, 2015, p. 249-262, plates 28-31.

MÄRCHER, MICHAEL: Maglebyskatten – en møntskat fra Grevens Fejde på Møn ca. 1535, *Nationalmuseets Arbejdsmark* 2015, p. 168-183. (peer reviewed)

MÄRCHER, MICHAEL: Møntproduktion i København 1662-1689 og Glückstadt 1671-1673, *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*, 2015 p. 69-77.

MÄRCHER, MICHAEL: Platina 1830 – Danmarks platinmedalje, *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*, 2015, p. 114-118.

MÄRCHER, MICHAEL: Tømmerupskattens norske 1 og 2 skillinger 1643-1654, *Norsk Numismatisk Tidsskrift*, nr. 1, 2015, p. 13-18.

MÄRCHER, MICHAEL: Den Kgl. Mønt og dens første reduktionsmaskine, *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*, 2015, p. 19-24.

MÄRCHER, MICHAEL; Nielsen, Preben: Sven Aagaard 70 år, *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*, 2015, p. 85.

PEDERSEN, ANNE; Madsen, Per Kristian med bistand af Jensen, Xenia Pauli: Fortids og nutids minder. In: *At skabe billeder af billeder. Portrætmaleri af Lars Physant. Nationalmuseets gave til Dronningen på 75-års dagen 2015*. København, Nationalmuseet, 2015, p. 2-13.

RENSBRO, HENRIETTE: Kirke Hyllinge and Snesere – Romanesque Twin Towers Recently Excavated, *Mirator*. 2015.

Bog/antologi/afhandling/rapport

BENDTSEN, LASSE J.: *Danmarks Kirker, Ringkøbing Amt*, hft. 21-22. Kirkerne i Handbjerg, Hjerm og Gimsing, 2015, p. 1941-2168. (red. Lasse J. Bendtsen, Anders C. Christensen og Birgitte Bøggild Johannsen).

BENDTSEN, LASSE J.: *Danmarks Kirker, Odense Amt*, hft. 31-32. Kirkerne i Verninge, Tommerup, Brylle, Broholm og Vissenbjerg, 2015, p. 3201-3438 (red. Lasse J. Bendtsen og Kirstin S. Eliassen)

BERTELSEN, THOMAS: *Danmarks Kirker, Svendborg Amt*, hft. 9-12. Kirkerne i Nyborg. Vor Frue Kirke, 2015, p. 817-1236. (red. Thomas Bertelsen, Kirstin S. Eliassen og Rikke Ilsted Kristiansen).

BURMEISTER, DAVID: *Danmarks Kirker, Odense Amt*, hft. 28-29. Kirkerne i Dalum, Hjallesø, Sandesrum, Ravnebjerg, Dyrup, 2015, p. 2793-3008 (red. David Burmeister og Martin Wangsgaard Jürgensen).

CHRISTENSEN, ANDERS C.: *Danmarks Kirker, Ringkøbing Amt*, hft. 21-22. Kirkerne i Handbjerg, Hjerm og Gimsing, 2015, p. 1941-2168. (red. Lasse J. Bendtsen, Anders C. Christensen og Birgitte Bøggild Johannsen)

ELIASSEN, KIRSTIN S.: *Danmarks Kirker, Svendborg Amt*, hft. 9-12. Kirkerne i Nyborg. Vor Frue Kirke, 2015, p. 817-1236. (red. Thomas Bertelsen, Kirstin S. Eliassen og Rikke Ilsted Kristiansen).

ELIASSEN, KIRSTIN S.: *Danmarks Kirker, Svendborg amt*, hft. 13. Kirkerne i Nyborg. Nyere kirker, kirkegårde, forsvundne kirker, 2015, p. 1237-1348 (red. Kirstin S. Eliassen og Rikke Ilsted Kristiansen)

ELIASSEN, KIRSTIN S.: *Danmarks Kirker, Odense Amt*, hft. 31-32. Kirkerne i Verninge, Tommerup, Brylle, Broholm og Vissenbjerg, 2015, p. 3201-3438 (red. Lasse J. Bendtsen og Kirstin S. Eliassen)

IMER, LISBETH M.: Jernalderens runeindskrifter i Norden – Kronologi og kontekst. *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie 2013*. København 2015.

IMER, LISBETH M.: Jernalderens runeindskrifter i Norden – Katalog. *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie 2014*. København 2015.

JOHANNSEN, BIRGITTE BØGGILD: *Danmarks Kirker, Ringkøbing Amt*, hft. 21-22. Kirkerne i Handbjerg, Hjerm og Gimsing, 2015, p. 1941-2168 (red. Lasse J. Bendtsen, Birgitte Bøggild Johannsen og Anders C. Christensen)

JOHANNSEN, BIRGITTE JOHANNSEN (red.): *En søhelt i sten. Omkring Niels Juel og hans gravmonument i Holmens Kirke*, København. Syddansk Universitetsforlag, 2015, 230 pp.

JOHANNSEN, BIRGITTE BØGGILD; Ottenheim, Konrad (red.): *Beyond Scylla and Charybdis. European Courts and Court Residences outside Habsburg and Valois/Bourbon Territories, 1500-1700*, København. Syddansk Universitetsforlag, PNM 24, 2015, 358 pp.

JÜRGENSEN, MARTIN WANGSGAARD: *Danmarks Kirker, Odense Amt*, hft. 28-29. Kirkerne i Dalum, Hjallesø, Sanderum, Ravnebjerg, Dyrup, 2015, p. 2793-3008 (red.: David Burmeister og Martin Wangsgaard Jürgensen).

KRISTIANSEN, RIKKE ILSTED: *Danmarks Kirker, Svendborg Amt*, hft. 9-12. Kirkerne i Nyborg. Vor Frue Kirke. 2015, p. 817-1236. (red. Thomas Bertelsen, Kirstin S. Eliassen og Rikke Ilsted Kristiansen).

KRISTIANSEN, RIKKE ILSTED: *Danmarks Kirker, Svendborg Amt*, hft. 13. Kirkerne i Nyborg. Nyere kirker, kirkegårde, forsvundne kirker, 2015, p. 1237-1348 (red. Kirstin Eliassen og Rikke Ilsted Kristiansen)

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN (med bidrag fra Filomena, Maria Guerra; Ingvardson, Gitte Tarnow; Ilisch, Lutz; Ilisch, Peter; Pentz, Peter; Skov, Hans): *King Harold's Cross Coinage. Christian Coins for the Merchants of Haithabu and the King's Soldiers*, PNM 20:2, Jelling Series, 2015. 287 pp.

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN: *Les trésors monétaires médiévaux découverts en Haute-Normandie (754-1514)*, Moneta 183, Wetteren. 2015. 308 pp.

MÄRCHER, MICHAEL: *Embedsbreve til møntmesteren på Kongsberg 1773-1780*, (Norsk Numismatisk Tidsskrift Småskrift nr. 19), Oslo 2015, 111 pp.

MÄRCHER, MICHAEL; Depeyrot, Georges (red.): *Mints, Technology and Coin Production. Proceedings of the Round Table of the "Silver Monetary Depreciation and International Relations" program (ANR DAMIN, LabEx TransferS), Copenhagen, May 28-29, 2015*, Wetteren 2015, 431 pp.

NYBORG, EBBE: *Danmarks Kirker, Vejle Amt*, hft. 20. Kirkerne i Sindbjerg, Uldum, Langeskov og Vindelev, 2015, p. 2117-2264. (red. Ebbe Nyborg og Niels Jørgen Poulsen)

PEDERSEN, ANNE; Sindbæk, Søren M. (red.): *Et fælles hav – Skagerrak og Kattegat i vikingetiden*. Rapport fra en workshop på Nationalmuseet 19.-20. september 2012. København, Nationalmuseet, 2015. 232 pp.

POULSEN, NIELS JØRGEN: *Danmarks Kirker, Vejle Amt*, hft. 20. Kirkerne i Sindbjerg, Uldum, Langeskov og Vindelev, 2015, p. 2117-2264. (red. Ebbe Nyborg og Niels Jørgen Poulsen)

KJÆR, ULLA: *Nicolas-Henri Jardin – den danske klassicismes franske fader*, Syddansk Universitetsforlag 2015, 216 pp.

Bidrag til Bog/antologi/rapport

ARNEBORG, J., Madsen, P. K., Frei, K.M., Heinemeier, J., Jørkov, M. L. S., Lynnerup, N., Primeau, C. & Villa, C.: Kranier på afveje. *Nationalmuseets Arbejdsmark*. 2015, p. 142 - 153.
(peer reviewed)

ETTING, VIVIAN: Artiklerne ‘Stritaxt’ og ‘Weihrauchfass’ i kataloget til udstillingen: *1000 Jahre Kaiserdom Merseburg 2015*, p. 247-248.

ETTING, VIVIAN: Artiklen ‘Crosseron de L’Abbaye de Sorø (Danemark)’ i kataloget til udstillingen: *Clairvaux l’aventure cistercienne*. Paris, 2015, p. 354-355.

HORSNÆS, HELLE W.: Byzantine silver coins in Denmark, In: Tuukka Talvio (ed.): *Myntstudier, Festschrift til Kenneth Jonsson*, Svenska Numismatiska Föreningen, Stockholm 2015, p. 51-63.

Henriksen, Mogens Bo & **HORSNÆS, HELLE W.:** Problems associated with the interpretation of metal-detector finds from the plough soil. In: L. Larsson, F. Ekengren, B. Helgesson & B. Söderberg (red.): *Small Things – Wide Horizons. Studies in Honour of Birgitta Hårdh*, Oxford 2015, p. 237-244.

JOHANNSSEN, BIRGITTE BØGGILD: Indledning. En søhelt til alle tider. In: Bøggild Johannsen, Birgitte (red.): *En søhelt i sten. Omkring Niels Juel og hans gravmonument i Holmens Kirke*, 2015, p. 8-9.

JOHANNSSEN, BIRGITTE BØGGILD: I hjemlig havn: Boliger, billeder og privat kunstforbrug. In: Johannsen, Birgitte Bøggild (red.): *En søhelt i sten. Omkring Niels Juel og hans gravmonument i Holmens Kirke*, 2015, p. 30-61.

JOHANNSSEN, BIRGITTE BØGGILD: Den sidste sejlads: Niels Juels død og begravelse. In: Bøggild Johannsen, Birgitte (red.): *En søhelt i sten. Omkring Niels Juel og hans gravmonument i Holmens Kirke*, 2015, p. 62-83.

JOHANNSSEN, BIRGITTE BØGGILD: Niels Juel og Holmens Kirke. In: Bøggild Johannsen, Birgitte (red.): *En søhelt i sten. Omkring Niels Juel og hans gravmonument i Holmens Kirke*, 2015, p. 116-121.

JOHANNSSEN, BIRGITTE BØGGILD: Gravkapellerne. In: Johannsen, Birgitte Bøggild (red.): *En søhelt i sten. Omkring Niels Juel og hans gravmonument i Holmens Kirke*, 2015, p. 122-133.

JOHANNSSEN, BIRGITTE BØGGILD: Epitafiet. In: Bøggild Johannsen, Birgitte (red.): *En søhelt i sten. Omkring Niels Juel og hans gravmonument i Holmens Kirke*, 2015, p. 134-172.

JOHANNSSEN, BIRGITTE BØGGILD: Kisten, fanerne og gravgitteret. In: Bøggild Johannsen, Birgitte (red.): *En søhelt i sten. Omkring Niels Juel og hans gravmonument i Holmens Kirke*, 2015, p. 173-181.

JOHANNSSEN, BIRGITTE BØGGILD; Trudsø, Susanne: Epitafiets og gravkapellets restaureringer. In: Johannsen, Birgitte Bøggild (red.): *En søhelt i sten. Omkring Niels Juel og hans gravmonument i Holmens Kirke*, 2015, p. 182-194.

JOHANNSEN, BIRGITTE BØGGILD; Seerup, Jakob: Niels Juels eftermæle. In: Bøggild Johannsen, Birgitte (red.): *En søhelt i sten. Omkring Niels Juel og hans gravmonument i Holmens Kirke*, 2015, p. 198-209.

Trudsø, Susanne; **JOHANNSEN, BIRGITTE BØGGILD**: Epitafiet og gravkappellets restaureringer. p 182-194. In Johannsen, Birgitte Bøggild (ed); Seerup, Jakob; Märcher, Michael og Trudsø, Susanne: *En søhelt i sten. Omkring Niels Juel og hans gravmonument i Holmens kirke*. Viborg, Syddansk Universitet. 2015, p 229.

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN: The earliest coin hoard of Lund. In: *Small Things, Wide Horizons. Studies in honour of Birgitta Hårdh*, Oxford, 2015, p. 58-63.

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN: Les monnaies. In: *Forges médiévales et écurie de la renaissance au Château de Caen*, Caen, 2015, p. 250-258.

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN: Møntproduktionsrelaterede genstande fra Lund, In: *Myntstudier. Festskrift til Kenneth Jonsson*, Stockholm, 2015, p. 157-170.

MÄRCHER, MICHAEL: Screw presses, Boulton presses, and Uhlhorn presses – The 19th century development in Danish coin striking machinery from an international perspective. In: Georges Depeyrot & Michael Märcher (red.): *Mints, Technology and Coin Production. Proceedings of the Round Table of the “Silver Monetary Depreciation and International Relations” program (ANR DAMIN, LabEx TransferS), Copenhagen, May 28-29, 2015*, Wettern 2015 (Collection Moneta vol. 191, Documents and Studies on 19th c. Monetary history), 2015, p. 221-254.

MÄRCHER, MICHAEL: Køge Bugt-medaljerne, portrætmedaljerne og andre samtidige medaljer med tilknytning til Niels Juel. In: Birgitte Bøggild Johannsen (red.): *En Søhelt i Sten. Omkring Niels Juel og hans gravmonument i Holmens Kirke*, Odense 2015, p. 85-113.

MÄRCHER, MICHAEL: Two new sixteenth- and seventeenth-century coin hoards from the Danish isle Møn – an overview and the Swedish coins. In: Tuukka Talvio & Magnus Wijk (red.): *Myntstudier. Festskrift til Kenneth Jonsson*, Stockholm 2015, p. 205-220.

HORSNÆS, HELLE W.: Svend Grathe, In: Cottin, Markus; Filip, Václav Vok; Kunde, Holger: *Katalog zur Ausstellung 1000 Jahre Kaiserdome Merseburg*, Michael Imhof Verlag, Petersberg 2015.

MÄRCHER, MICHAEL: Rådhuspladsen KBM 3827 – *Coin Report*, 2015, 8 p. appendiks til udgravningsberetning: Rådhuspladsen Metro Cityring Project,

PEDERSEN, ANNE: Ryttergrave. Hvorfor netop her? In: Pedersen, A; Sindbæk, S.M. (red.). *Et fælles hav – Skagerrak og Kattegat i vikingetiden*. Rapport fra en workshop på Nationalmuseet 19.-20. september 2012. København, Nationalmuseet, 2015, p. 136-151.

Konferencebidrag

ANDERSEN, MICHAEL: Medieval archaeology and the National Museum of Denmark – today. In : Mette Svart Kristiansen, Else Roesdahl and James Graham-Campbell (red.). *Medieval Archaeology in Scandinavia and Beyond. History, trends and tomorrow*. Aarhus University Press, 2015, p. 111-125. (peer reviewed)

ARNEBORG, J.: Norse Greenland: Research into abandonment. *Medieval Archaeology in Scandinavia and Beyond: History, trends and tomorrow*. Svart Kristiansen, M., Roesdahl, E. & Graham-Campbell, J. (red.). Aarhus Universitetsforlag, p. 257-271. (peer reviewed)

GRINDER-HANSEN, POUL: "Im Grünen". The types of informal Space and their Use in Private, Political and Diplomatic Activities of Frederik II, King of Denmark. In: Bøggild Johannsen, B.; Ottenheim, K. (red.). *Beyond Scylla and Charybdis. European Courts and Court Residences outside Habsburg and Valois/Bourbon Territories 1500-1700*. København, PNM-Studies 24, p. 170-180, 2015. (peer reviewed)

GRINDER-HANSEN, POUL: Gavegivingens gestik i 1500-tallets Danmark. In: *Iconographisk Post/Nordic Review of Iconography 2*, 2015, p. 6-24 (peer reviewed)

IMER, LISBETH: The inscriptions from Thorsberg – The Germanic inscription-making as a reflection of Roman writing. *Archäologie und Runen, Fallstudien zu Inschriften im älteren Futhark. Beiträge zum Workshop am Zentrum für Baltische und Skandinavische Archäologie (ZBSA) in Schleswig am 3.-4. Februar 2011* (Schriften des Archäologischen Landesmuseums, Ergänzungsreihe Bd. 11), 2015, p. 109-115 (peer reviewed)

JENSEN, JØRGEN STEEN: The Development of the Copenhagen Cabinet in the middle of the 18th Century – Great Acquisitions helped to build a national collection. In: Numismatik und Geldgeschichte in der Aufklärung. Beiträge zum Symposium im Residenzschloss Dresden 4. – 9. Mai 2009. In: Winter, H.; Woytek, B.; Grund, R.; Holstein, W. (red.). *Numismatische Zeitschrift* 120-121, Wien, Österreichische Numismatische Gesellschaft, 2015, p. 343-349. (peer reviewed)

JOHANNSEN, BIRGITTE BØGGILD: Consecrating the House of God and the King. Theological and Architectural Discourses on Sacred, Political and Memorial Spaces in Early Modern Denmark. In: Jan Harasimowicz (red.), *Protestantischer Kirchenbau der Frühen Neuzeit in Europe. Grundlagen und neue Forschungskonzepte*, Regensburg, Schnell & Steiner, 2015, p. 59-74. (peer reviewed)

JOHANNSEN, BIRGITTE BØGGILD: Antiquum magis quam splendidum: Appropriating Anachronism. The Case of Copenhagen Castle. In: Bøggild Johannsen, Birgitte; Ottenheim, Konrad (red.): *Beyond Scylla and Charybdis. European Courts and Court Residences outside Habsburg and Valois/Bourbon Territories, 1500-1700*, København. Syddansk Universitetsforlag, 2015, p. 237-250. (peer reviewed)

JOHANNSEN, BIRGITTE BØGGILD: Fortidskult, status og identitet. Sorø Kloster som kollektivt erindringssted i senmiddelalderen og renæssancen. In: *Hikuin. Sorø-Studier* 39, 2015, p. 147-164, (2012). (peer reviewed)

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN: Mønter i Skandinavien cirka 750-850. Ligheder og forskelle set i Kattegat-/Skagerrak-perspektiv, IN: *Et fælles hav – Skagerrak og Kattegat i vikingetiden*, København, 2015, p. 86-101. (peer reviewed)

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN: Saints, Dukes and Bishops: Coinage in Ducal Normandy, c. 930-c. 1150, In: Giles E.M. Gasper & Svein H Gullbekk (dir.), *Money and the Church in Medieval Europe, 1000-1200 – Practice, Morality and Thought*, Ashgate, Farnham, 2015, p. 197-207. (peer reviewed)

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN: Medieval coining tools from Lund, Scania (present day Sweden). In: *Documents and Studies on 19th c. Monetary History. Mints, Technology and Coin Production. Pro-*

ceedings of the Round Table of the "Silver Monetary Depreciation and International Relations" program, Copenhagen May 28-29, 2015 (Moneta 191), Wetteren, 2015, p. 367-376.

MEDARBEJDERNES DELTAGELSE I KONFERENCER

ANDERSEN, MICHAEL

- XV International Numismatic Congress, Taormina 20. -25. september.
- Seals and status 800-1700, The British Museum, London, 4.-6. december.

ARNEBORG, JETTE

- Dugmore, Andrew & Arneborg, Jette: Disequilibrium, Adaptation and the Norse settlement of Greenland. Forging of cultures in the Circumpolar North: a comparative perspective. 24.-25. September, Aarhus Universitet.
- Smith, Michèle Hayer, Arneborg, Jette & Smith, Kevin: The "Burgundian" Hat from Herjolfsnes, Greenland: New discoveries, new data. 4 September, EAA Glasgow 2015: Annual Meeting of the European Association of archaeologists. Glasgow, UK
- Smiarowski, Konrad, Madsen, Christian Koch, McGovern, Thomas, Arneborg, Jette, Simpson, Ian, & Nielsen, Michael: Climate Change, Resilience, and Collapse in Medieval Norse Greenland. A Decade of Interdisciplinary Research. EAA Glasgow 2015: Annual Meeting of the European Association of archaeologists. Glasgow, UK
- Arneborg, Jette: Vulnerabilities and Failure of Building Resilience in Norse Greenland. 80th Annual Meeting Society for American Archeology (SAA). San Francisco, USA, 18. april.
- Arneborg, Jette & Madsen, Per.Kristian: The Holy St Lucius and His Merits from 253 A.D. to 2015 A.D. Ora pro Nobis II, Nationalmuseet, Denmark, 12. Marts.
- Arneborg, Jette: Inequality paper: Iceland – Greenland. NABO-CIE project & CyperNABO., Sigtuna, Sverige, 13.-15. november.
- Arneborg, Jette: Hvalsey. From Magnate Farm to World Heritage. NABO-CIE project & CyperNABO. 13.-15. november r, Sigtuna, Sverige, 13.-15. november.
- Arneborg, Jette: Recent Archaeology in Norse Greenland. Understanding the Human Dimensions of Long-term Environmental Change: Transformations of Iceland from the Viking Era through the late Medieval Period (CE850-1500). Akureyri, Island.
- Arneborg, Jette & Madsen, Per Kristian: Kranier på afveje. Romselskabet SPQR, 31. oktober.
- Arneborg, Jette: Nyt land - Nye muligheder - koloniseringen af Nordatlanten. Roskilde Museumsforening, 27. januar.

BERTELSEN, THOMAS

- Restaureringsseminar, Mårup Kirke – nedtagning og dokumentation af en middelalderkirke, Aarhus Arkitektskolen, 29. januar.
- Kyrkornas timmermanskonst – att dokumentera, vårda och bevara, Lund, Dendrokronologi i Danmark, 4. februar.
- ODM møde: Mårup kirke 2008-2015, 17. november.

ENGBERG, NILS

- Seminar i Odense. Energioptimering i kirkerne. Foredrag: Antikvariske hensyn ved opvarmning i kirkerne, 27.januar.
- Lunds Universitet. Ny datering af Hammershus, ærkebiskoppensborg, 23. februar.
- Borgforskerforum i Helsingborg. Foredrag: Hvem byggede Hammershus? 27. april.
- Castella Maris Baltici XIII i Danmark. Foredrag: Hammershus Castle - An Archbishop or Crusader Castle? 24.-28.august.
- Land & By I Middelalderen. Skanderborg. Foredrag: Borgene på Samsø, 30.oktober -1. november

ETTING, VIVIAN

- Borgforskerforum 2015. Medarrangør af konference og generalforsamling som medlem af bestyrelsen for foreningen 'Magt, borg og landskab'. Helsingborg, Sverige. 27. april.
- Castella Maris Baltici - Medarrangør af international borgkonference, Vordingborg, Nyborg og Helsingør, 24. – 28. august.
- Konference om fundet af vraget fra kong Hans orlogsskib 'Gribshunden' : King Hans' Fleet and his shipyard at Slotø, Ronneby, Sverige, 24.-25. november.
- Diverse foredrag på Folkeuniversitetet om Gurre Slot, borgene i 1300-tallet og Dronning Margrethe I.

HORSNÆS, HELLE

- 4th Joint Meeting of ECFN and nomisma.org, Nieborów, Poland, 17th-19th April
- Seminar Silver monetary depreciation and International Relations, Nationalmuseet (chair), 28. - 29. Maj.
- XV International Numismatic Congress, Taormina (chairman + foredrag), 21. -25. September.
- Early Medieval Imitational Coinages, Stockholm 6. november.
- Foredrag i Antikkens Venner: Roms erobring af pengevæsenet i Italien, Københavns Universitet 3. oktober.

IMER, LISBETH.

- Austmarr workshop, Visby med foredrag: The runestone tradition on Bornholm, 15.-16. oktober.
- Kulturhistorisk orienteringsmøde, ODM, Kolding, 16.-17. november

JOHANNSSEN, BIRGITTE BØGGILD

- Court Residences as Places of Exchange in Late Medieval and Early Modern Europe, 1400-1700. Final Symposium, PALATIUM. Residenz, München (med foredrag og abstract)
- Between Altar Throne and Tomb. Creating Sacred Space at Court in Early Lutheran Scandinavia. Fra konference: *Court Residences as Places of Exchange in Late Medieval and Early Modern Europe, 1400-1700*. Final Symposium i PALATIUM. Residenz, München, 2015.
- 61. Annual Meeting of Renaissance Society of America. Humboldt Universitetet, Berlin. Deltager med foredrag i Session: Bringing Early Modern Art History to Broad Audiences. Scholars and Popular Venues. The Danish Perspective.
- Slægt og Memoria 1400-1600. Center for Middelalderstudier, Syddansk Universitet (med foredrag).
- Præsentation af den hollandske database, *Medieval Memoria Online (MeMO)*. *Perspektiver og problemer*. Fra konference: Slægt og Memoria 1400-1600, arrangeret af Center for Middelhavsstudier, Syddansk Universitet.
- Protestant church architecture of the 16th-18th centuries in Europe. Research project, 2nd workshop, Universitetet i Wrocław.

JÜRGENSEN, MARTIN WANGSGAARD

- Extending the Word: Images and their role in 17th century Lutheran churches, Composed Images. Propaganda of Faith between Luther and Schütz, International Heinrich-Schütz-Festival Dresden, 1.-4. oktober.

KJÆR, ULLA

- Terræn – konference om samtidskunst i Danmark, Dansk Kunsthistoriker Forening, 20.-21. februar
- European encounters. Estates and landscapes (den europæiske herregårds fysiske, kulturelle og mentale landskab), Dansk Center for Herregårdsforskning, 6.-7. oktober
- By- og landskabsudvikling i verdensarvssammenhæng, ICOMOS Danske Nationalkomité, 13.-14. november

- En lang række foredrag for en række forskellige foreninger, blandt andet i kirkeligt regi (diverse kirkehøjskoler), for Historiske Dage etc.
- Deltagelse i Historiske Dage i Øksehallen med et foredrag og en samtale og på Bogforum 2015 med et foredrag.

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN

- Rundvisning, Kalundborg Amatørarkæologforening, 3. februar
- Foredrag om romerske bronzemønter i middelalderkontekster i Normandiet ved seminar Les Trouvailles de Monnaies de Bronze Romains en contexte médiéval, Seminar på Ecole Pratique des Hautes Etudes. Paris, 28. februar.
- Foredrag om metaldetektoren i Danmark, temadag, Göteborgs Numismatiske Förening, 11.april.
- Foredrag om vikingernes mønter i Normandiet, Göteborgs Numismatiske Förening, 12.april.
- Foredrag om møntprægningsgenstande på DAMIN-symposiet på Nationalmuseet, 29.maj.
- Foredrag om Harald Blåtands mønter for Møntsamlingens Venner, 26.juni.
- Foredrag om møntfund ved Uld og Oldrup ødekirker i Hundslund Kirkehus, 3.september.
- Hele marts måned, orlov uden løn: Forelæsningsrække om vikinger og mønter som gæsteproffesor på Ecole Pratique des Hautes Etudes, Paris den 6., 13., 20. og 27. marts.
- Foredrag om karolingermønter i Danmark, på Sorbonne-universitetet, 12. marts.

MÄRCHER, MICHAEL

- XV International Numismatic Congress, Taormina “The monetary development in Bornholm in the 12th -13th centuries”, 21.-25. september.

NYBORG, EBBE

- Seminar “Materiality and Religious Practice in Medieval Denmark, med foredraget “The function and materiality of Danish Cult Images 1100-1300”, Aarhus University, Moesgaard, 21. September
- Seminar “Ora Pro Nobis II. Space, Place and the Practice of Saints Cults across the Reformation”, med foredrag “The Cult of St. Michael in Denmark and the Origin of Obits in Parish Church liturgy”, Nationalmuseet, 12.-13. marts.

PEDERSEN, ANNE

- Konferencen Viking Globalization – Truso from the Perspective of Baltic Commercial Centres, arrangeret af Muzeum Archeologiczne-Historyczne w Elblągu, Polen. 18.-19. maj.
- Konferencen Vikings: Beyond Boundaries, arrangeret af Universitetet i Oslo/Kulturhistorisk Museum. 2.-4. december.
- Power and Politics at the time of King Harald Bluetooth, Denmark’, indlæg på konferencen *Viking Globalization – Truso from the Perspective of Baltic Commercial Centres*, arrangeret af Muzeum Archeologiczne-Historyczne w Elblągu, Polen. 18.-19. maj.
- ‘Høje og kirker – status for et boreprojekt’, foredrag ved ODMs Årsmøde, Kolding. 16.-17. november.
- ‘Ottonian ideals materialised in Jelling’, indlæg på konferencen *Vikings: Beyond Boundaries*, arrangeret af Universitetet i Oslo. 2.-4. december.
- ‘Harald Blåtands Jelling – monumentalarkitektur og iscenesættelse’, foredrag på Vidensfestival 2015 arrangeret af RÆSON, Dansk Magisterforening og Det kgl. Bibliotek, Diamanten. 21. februar
- ‘Nyt om Jellingprojektet’, foredrag i rækken Vikingernes Verden, arrangeret af Folkeuniversitetet i København. 10. marts.
- ‘Jellingmonumenterne og Jellingprojektet’, præsentation for Dr. Margrethe 2’s Arkæologiske Fond. 13. april.
- ‘Jelling – gamle fund, nye perspektiver’, foredrag for Forskningsstyrelsens Eurocenter, Nationalmuseet. 14. april.

- 'Harald Blåtands Jelling – budskab og iscenesættelse' ved Sammenslutningen af Danske Amatørarkæologers jubilæum, Jelling. 14. Juni.
- 'The Jelling Complex – Monuments and Space', omvisning i Jelling arrangeret for AU Summer University 2015, Viking Age Scandinavia. 5. august.

RENSBRO, HENRIETTE

- Restaureringsseminar om dokumentation. Arkitektskolen i Århus, 29. februar.
- Seminar i forbindelse med forskningsprojektet Religion&Money, Oslo, 2.-6. marts.
- Forberedelse af ODM årsmøde, Kolding, 19.-20. marts.
- Seminar i forbindelse med forskningsprojekt Religion&Money, Oslo, 3.-5. juni.
- Workshop om databasen i forbindelse med forskningprojekt Religion&Money, København 10.-11. august.
- MapInfo kursus, Odense Bys Museer, 26.-28. august.
- Land&By seminar 30. oktober- 1. november.
- ODM årsmøde. Arrangør, Kolding, 16.-18. november.

Afholdte konferencer, symposier, seminarer, workshops (egne)

ENGBERG, NILS

Castella Maris Baltici XIII i Danmark. 24.-28. august.

IMER, LISBETH

Afholdelse af runologmøde, Bornholm, 8.-11. oktober.

JESSEN, MADSDENG SØ

- Vikingernes ritualer og kristningen af Sydsandinavien, Folkeuniversitetet i Aarhus, 20. maj.
- Vikingernes ritualer og kristningen af Sydsandinavien, Folkeuniversitetet i Emdrup, 3. juni.
- Er Hallen et hus? Gæsteforelæsning på Københavns Universitet, Saxoinstituttet, 22. oktober.

JÜRGENSEN, MARTIN WANGSGAARD

- Ora Pro Nobis II. Med Nils Holger Petersen, Københavns Universitet, Thomas Heebøl, Syddansk - Universitet og Mia Münster-Swendsen, Roskilde universitet, afholdt på Nationalmuseet, 12.-13. marts.

Projektaktiviteter under 4 uger:

ENGBERG, NILS

Kalø 3D App. Et udviklingsprojekt.

IMER, LISBETH

- Opmaling af Glenstrup-stenen, Susanne Trudsø, november.
- Fotografering af runesten, Lisbeth Imer, fordelt over hele året.

PEDERSEN, ANNE

- Forberedelse af interessetilkendegivelse (Veluxfondens Museumssatsning) vedr. projektet *Lillebælt i vikingetid og tidlig middelalder ca. 600-1200 e.Kr.* Et forskningssamarbejde mellem VejleMuseerne, Nationalmuseet, Odense Bys Museer, Museum Sønderjylland, Fredericia Museum, Aarhus Universitet og Zentrum für Baltische und Skandinavische Archäologie (ZBSA).
- Deltagelse i evaluering og forberedelse af projektansøgning vedr. projektet *Rytteren fra Fregerslev. Kongens betroede*. En undersøgelse af et kammergravskompleks ved Fregerslev, Jylland.

Bedømmelsesvirksomhed, censorvirksomhed og andre videnskabelige tillidshverv

ANDERSEN, MICHAEL

- Censorformand for Middelalder- og Renæssancearkæologi, Aarhus Universitet.
- Medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende ph.d. afhandling ved Aarhus Universitet (Morten Larsen: Klosterkultur mellem ideal og realitet. Arkæologiske studier af Danmarks middelalderlige tiggerklostre).
- Medlem af aftagerpanelet ved Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet.

ARNEBORG, JETTE

- Gæsterektor – Journal of the North Atlantic.
- Censor, Grønlands Universitet, Nuuk.
- Medlem, Steering committee. Journal of the North Atlantic.
- Medlem, Editorial board, Archaeologia Islandica. Udgives af Fornleifastofnum Islands.
- Honorary Fellow – University of Edinburgh, College of Science and Engineering.
- Executive member, NABO – North Atlantic BioArchaeological Organization.
- Member NABO-LTVTP (Long Term Vulnerability and Transformation Project) network.
- Senior personel - CyberNABO 2.0: Building Cyberinfrastructure to Enable Interdisciplinary Research on the Long-Term Human Ecodynamics of the North Atlantic.

BERTELSEN, THOMAS

Censor ved Afd. For Middelalder- og Renæssancearkæologi, Aarhus Universitet.

ENGBERG, NILS

- Præsiderende formand for den internationale kongres ”Castella Maris Baltici”.
- Udpeget medlem af den faglige styregruppe for ”Fortiden set fra himlen – luftfotoarkæologi i Danmark”.
- Udpeget medlem af den faglige styregruppe for ”Nye arkæologiske undersøgelser på Nyborg slot”.
- Udpeget medlem af den faglige styregruppe for ”Middelalderborger i Region Midtjylland”.
- Udpeget medlem af den faglige styregruppe for ”Sjællands middelalder – fokus på landbebyggelsen”.

GRINDER-HANSEN, POUL

- Censor i faget historie ved de danske universiteter.
- Censor ved turistføreruddannelsen på Roskilde Universitet.

HORSNÆS, HELLE WINGE

- Formand for censorkorpset i klassisk arkæologi (KU og AU) – uden for arbejdstiden, lønnet eksternt.
- Peer reviewer på monografi samt på en række artikler i inden- og udenlandske tidsskrifter – uden for arbejdstiden, lønnet eksternt.

IMER, LISBETH

Formand for censorkorpset for forhistorisk arkæologi.

JOHANNSEN, BIRGITTE BØGGILD

Medlem af The Steering Committee for PALATIUM. Court Residences as Places of Exchange in Late Medieval and Early Modern Europe 1400-1700, under European Science Foundation.

JÜRGENSEN, MARTIN WANGSGAARD

Sammen med Thomas Bertelsen, redigeret Sorø-Studier, Hikuin 35, forlaget Hikuin.

KJÆR, ULLA

- Medlem af Samlingsrevisionsudvalget, Frederiksborg Slot.
- Medlem af advisory board for Bebyggelseshistorisk tidsskrift, Göteborg.
- Fast fagfællebedømmer på flere tidsskrifter, blandt andet Architectura.
- Medlem af Det særlige Bygningssyn.
- Fagkonsulent for Trap Danmark (arkæologi og arkitektur).

MOESGAARD, JENS CHRISTIAN

- Lokalredaktør for Danmark, Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad
- Videnskabelig komité, ny-ordning af Bayeux-tapet-museet.
- Videnskabelig komité, Revue Numismatique, Paris.
- Videnskabelig komité, Journal of Archaeological Numismatics, Bruxelles.

PEDERSEN, ANNE

- Censor ved Middelalder- og Renæssancearkæologi, Aarhus Universitet.
- Peer review (fem artikler og en bog) for internationale tidsskrifter/forlag.

PLATHE, SISSEL F.

- Formand for Selskabet for Kirkelig Kunst.
- Fagfællebedømmer på ICO.

NYERE TID OG VERDENS KULTURER

Forskningsområder

Nyere Tid og Verdens Kulturer rummer tre hovedsamlinger, og enheden er organiseret i faglige miljøer omkring disse:

Forskningsaktiviteter

Danmarks Nyere Tids (NT) samling beskæftiger sig med danskernes historie fra 1660 til i dag. De mange kulturhistoriske genstande i samlingen belyser livet og hverdagen i Danmark fra enevældens indførelse i 1660 og frem til i dag, herunder også i de tidligere danske områder Skåne, Halland, Blekinge, Sydslesvig, Holsten, Norge og Island. Endvidere Færøerne, Grønland og den tidligere danske koloni Dansk Vestindien, samt Seampore, Tranquebar og Ghana.

Musikmuseets samling omfatter musikinstrumenter fra Europa, Asien og Afrika fra 1500-tallet og frem til vor tid. Museets samlinger bringer den levende musik ind i en kulturhistorisk sammenhæng.

Etnografisk Samling (ES) har, sammen med Antiksamlingen, ansvar for Nationalmuseets etnografiske og arkæologiske samlinger fra alle ikke-europæiske kulturområder samt alle arktiske folk fra oldtid til vore dage.

Da der er tale om tre forskningsmiljøer, afrapporteres i forskningsberetningen separat for disse:

Medarbejdere inden for forskningsområdet i 2015

Inden for den videnskabelige stillingsstruktur:

Martin Appelt, projektseniorforsker, ph.d. (ES)
Lars K. Christensen, seniorforsker, ph.d. (NT)
Mille Gabriel, forsker, ph.d. (ES)
Hans Christian Gulløv, seniorforsker, dr.phil. (ES)
Bjarne Grønnow, seniorforsker (ES)
Einar Lund Jensen, projektforsker, ph.d. (NT)
Jens Fog Jensen, projektseniorforsker, ph.d. (ES)
Vibeke Andersson Møller, seniorforsker (NT)
Ulla Odgaard, projektseniorforsker, ph.d. (ES)
Lykke L. Pedersen, seniorforsker (NT)
Mikkel Venborg Pedersen, seniorforsker, dr.phil. (NT)
Martin Petersen, seniorforsker, ph.d. (ES)
Simon Rastén, ph.d.-studerende (ES)
Inge Schjellerup, projektseniorforsker, fil.dr. (ES)
Louise Sebro, projektforsker, ph.d. (NT)
Peter Andreas Toft, projektforsker, ph.d. (ES)
Casper Toftgaard, ph.d.-studerende (ES)
Bente Wolff, seniorforsker, ph.d. (ES)

Uden for den videnskabelige stillingsstruktur:

Ture Bergstrøm, museumsinspektør (Musikmuseet)
Christel Braae, projektforsker (ES)
Inge Damm, registrator (ES)
Nuka Godtfredsen, grafiker (ES)

Esther Grølsted, museumsassistent (NY)
Bente Gundestrup, museumsinspektør (ES)
Joan Hornby, fhv. seniorforsker (ES)
Bobo Magid, museumsinspektør (NT)
Marie Martens, museumsinspektør (Musikmuseet)
Jesper Kurt Nielsen, museumsinspektør (ES)
Mona Rasmussen, registrator (NT)
Lisbet Torp, overinspektør (Musikmuseet)
Annette Vasström, fhv. seniorforsker (NT)

PROJEKTER

Nyere Tid

Igangværende projekter

Titel: Dansk arkitektur i 1960'erne

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Projektet har til formål at skrive 1960'ernes danske arkitekturhistorie. Dansk arkitektur blev i dette årti til i et spændingsfelt mellem et økonomisk opsving, en industrialisering af byggeriet, velfærdssamfundets fokus på bolig manglen såvel som på institutions- og kulturbyggeri samt en række arkitektoniske strømninger af primært international karakter. Projektet skal udrede, hvorledes disse faktorer spillede sammen inden for byggesektoren, og hvordan de tilsammen gav form til dansk arkitektur. Endvidere skal den danske arkitektur indsættes i sin internationale kontekst.

3. Projektansvarlig: Seniorforsker Vibeke Andersson Møller

4. Projektets varighed: Start: 01.07.2014 (2014 på deltid)

Slut: Afhængig af ekstern finansiering, evt. 2017.

5. Finansiering: Forskerår og lønbevilling fra Farumgaard-Fonden 100.000 kr.

6. Eksterne samarbejdspartnere:

Titel: At sætte verden i system, baggrund, tilblivelse, kontekst.

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Undersøgelsen afdækker baggrund og vilkår for samt konsekvenser af Nationalmuseets arbejde med "at sætte verden i system" igennem udarbejdelsen af et klassifikationssystem, som i dag er det dominerende redskab for de kulturhistoriske museers dokumentation af nyere tids kulturhistorie. Manus er antaget til publicering i PNM-series v. Syddansk universitetsforlag. Publicering forventes ultimo 2016/primio 2017. I 2014 er projektet præsenteret ved et forskningsseminar på KUA, Saxoinstituttet d. 20/11 -2014 & på KU, Saxoinstituttet, nov. 2015. Projektet er finansieret af Kulturstyrelsen, Kulturministeriet, Farumgård-fonden og Nationalmuseet.

3. Projektansvarlig: Annette Vasström, mag.art. projektforsker

4. Projektets varighed: 1/7-2010-31/12 2016

5. Finansiering: 1/7-31/12. 2010. Nationalmuseet
2011 KUAS. 330.000 kr.

2012 KUM's forskningspulje. 350.000

2013 (1. januar – 31. maj). Farumgård-fonden

6. Eksterne samarbejdspartnere:

Titel: Det daglige brød. En etnologisk undersøgelse af filantropi, fattigdomskultur og mikroøkonomi 1853-1920

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Det daglige brød. En etnologisk undersøgelse af filantropi, fattigdomskultur og mikroøkonomi 1853-1920

Med udgangspunkt i et enestående kildemateriale fra Københavns første brugsforening, Østerbro Husholdningsforening fra 1868 til 1984, analyseres den ramme om de mindst bemidledes hverdagsliv, samtidens filantroper lagde gennem oprettelsen af Lægeforeningens Boliger og de dertil knyttede institutioner og foreninger. Lægeforeningens Boliger blev et af de første store planlagte boligområder efter koleraepidemien i 1853, hvor europæiske ideer om hygiejnens betydning og boligens indretning blev omplantet til danske forhold. Over for intentionerne om at forbedre de fattiges sundhed, men også deres moral gennem oprettelsen af en på alle måder kontrolleret mønsterby, stod de fattiges brug af og opfattelse af disse tilbud.

Udarbejdelse af monografi, omhandlende kultur og konsumtion (fattigdomskultur, forbrug og mikroøkonomiske strategier på baggrund af arkivalier (brugsforeningen, erindringer, demografiske tællinger (folketællinger, kirkebøger m.v.), Indberetninger, Fattigvæsenets arkiv, undersøgere)

Bidrag til videnskabelige tidsskrifter og antologier

Deltagelse i konferencer

Deltagelse i forskningsnetværk om forbrugsforeninger (internationalt)

Udarbejdelse af bevaringsplan for lokalerne vedrørende Københavns første brugsforening i Lægeforeningens Boliger, Østerbro Husholdningsforening fra 1868 (I samarbejde med Kulturstyrelsen), København 2011.

Ledelse af forskningsbaseret restaureringsprojekt Brumleby Museum (se særligt projekt)

3. Projektansvarlig: Seniorforsker Lykke L. Pedersen

4. Projektets varighed: 1.09.2010 – 31.12.2016

5. Finansiering: 691.200 kr. fra Kulturministeriets forskningspulje

6. Eksterne samarbejdspartnere: Brumleby Museum

Titel: Kolonitilknytning som social identitet

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Postdocprojekt. Formålet er at undersøge i hvilken grad og hvordan mennesker med tilknytning til de danske tropekolonier brugte denne tilknytning til at iscenesætte sig selv i Danmark. Målet er at skrive 3-4 artikler, skabe overblik over genstande fra de danske kolonier med henblik på en større koloniudstilling på museet og formidle historien om de danske kolonier i flex-format og/eller i digitalt format.

3. Projektansvarlig: Postdoc Louise Sebro

4. Projektets varighed: 01.10.2011-30.09.2016 (halv tid)

5. Finansiering: 1.769.841 (post.doc) + 764.559 (Sapere Aude) – fra DFF/Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation

6. Eksterne samarbejdspartnere:

Titel: Brumleby Museum - forskningsprojekt

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Forskningsprojektet skal samle mange forskellige fagligheder i arbejdet med at dokumentere, restaurere og formidle Danmarks ældst bevarede brugsforening i Brumleby.

Bebyggelsen – tidligere Lægeforeningens Boliger - er efter en omskiftelig tilværelse i dag fredet.

Endvidere er selve anlægget udpeget som et af Danmarks Førende industrielle mindesmærker på internationalt niveau af bl.a. TICCIH, ”The International Committee on the Conservation of the Indu-

strial Heritage”. I bebyggelsen ligger Danmarks næstældste og Københavns ældste brugsforening – baseret på Rochdaleprincipperne fra verdens første moderne kooperative butik i England 1844.

Projektet indbefatter:

Projektledelse af dokumentation og forskning, restaurering og formidling.

Registrering af genstande

Bygningsundersøgelser og farvearkæologiske undersøgelser med henblik på restaurering og genetablering af Københavns ældste brugsforening fra 1868 (lokalerne fra 1871)

Samarbejde med lokale museumsfolk og beboere – indsamling og dokumentation af beboere i Lægeforeningens Boliger 1853-2015

Etablering af museale og lokale samarbejdsrelationer efter restaureringen med henblik på oprettelse af aktiviteter og kooperativ butik

Publicering af resultater i form af artikler og monografi

3. *Projektansvarlig*: Seniorforsker Lykke L. Pedersen

4. *Projektets varighed*: 1.januar 2015 - 31.december 2016

5. *Finansiering*: A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal

6. *Eksterne samarbejdspartnere*: Brumleby Museum

Afsluttet projekt

Titel: Hvad vi ser på Liselund. Et grundigt blik på Liselunds vægdekorationer med udgangspunkt i farvearkæologiske undersøgelser over et halvt århundrede.

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter*:

Formålet med projektet er i artikelform at udarbejde en samlet fremstilling af farve- og dekorationshistorien vedr. de malede interiører i lystanlægget Liselund, Møn, med særligt henblik på at skabe større klarhed omkring den originale farvesætning og dekoration fra 1790'erne. Det er endvidere ambitionen at definere dekorationernes karakter og ikonografi og samtidig at afsøge nye bud på mulige dekorationsforlæg og sammenhænge. Fundamentet er de farveundersøgelser, der er foretaget på Liselund fra 1960'erne og frem. Nationalmuseets konservatorer har desuden foretaget en ny farvearkæologisk undersøgelse i hovedbygningens Spisestue i forbindelse med projektet. Artiklen skal publiceres i det fagfællebedømte arkitekturhistoriske årsskrift *Architectura* i 2017.

3. *Projektansvarlig*: Projektansat forsker, kunsthistoriker mag.art. Viktoria Holst Eriksen

4. *Projektets varighed*: 14.09.2015-13.12.2015

5. *Finansiering*:

6. *Eksterne samarbejdspartnere*:

Etnografisk Samling

Nyt projekt

Titel: Vestindiske identiteter

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter*:

Antropologisk forskningsprojekt, der omhandler identitetsdannelse på US Virgin Islands. Projektet baserer sig på feltarbejde udført på øerne fra 27.11. 2015 – 09.01. 2016 med et særligt fokus på det årlige Crucian Christmas Carnival, St. Croix, der ikke blot tiltrækker turister, men udgør en central kulturel begivenhed for øens befolkning. Karnevallet trækker i både sit indhold og udtryk på en blanding af afrikanske, danske og amerikanske traditioner og er derfor en oplagt prisme at studere kreolisering og identitetsdannelse igennem. Projektets resultater vil formidles i 1-2 videnskabelige artikler samt på sigt formidles populært i nye permanente udstillinger.

3. *Projektansvarlig*: Mille Gabriel, seniorforsker, Ph.d.

4. *Projektets varighed*: 1. november 2015 - 2017

5. *Finansiering*: Ansøgning til Nationalmuseets Fond for videnskabelige undersøgelser og erhvervelser: 85.000 kr. til gennemførelse af feltarbejde og samtidsindsamling.

6. *Eksterne samarbejdspartnere*:

Igangværende projekter

Titel: Among Herders of Inner Mongolia

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter*:

Publicering af manuskriptet: Among Mongol Heders. The Haslund-Christensen Collection of The National Museum of Denmark.

3. *Projektansvarlig*: Projektforsker Christel Braae

4. *Projektets varighed*: 1.februar 2013-1.februar 2016.

5. *Finansiering*: Carlsbergfondet

6. *Eksterne samarbejdspartnere*:

Titel: The Carpenter-Meldgaard Endowment Project

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter*:

Projektet har til formål at publicere nu afdøde museumsinspektør Jørgen Meldgaard's omfattende efterladte arkæologiske og arkivalske materiale fra udgravninger i Canada og Grønland i årene 1954 – 1982. Endvidere publiceres resultaterne af de arkæologiske og naturvidenskabelige undersøgelser på de permafrosne bopladser i Disko Bugt, Qeqertasussuk og Qajaa, i monografisk form. Til sammen kan disse arkæologiske lokaliteter kaste nyt lys over de tidligste eskimoiske kulturer i det østlige Arktis. Endvidere publicerer projektet Meldgaards etnografiske fotos og film fra Grønland og Canada. Formidlingen omfatter også to bind i tegneserien 'De første skridt' om Grønlands forhistorie: dels om Dorset-kulturen, dels om Inuits møde med europæere i 1700-tallet.

3. *Projektansvarlig*: seniorforsker Bjarne Grønnow

4. *Projektets varighed*: 1. marts 2009 – 31.oktober 2016

5. *Finansiering*: 8.5 mill. The Rock Foundation

6. *Eksterne samarbejdspartnere*:

Titel: Fra boplads til velfærdssamfund i Grønland

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter*:

Projektet er en historisk undersøgelse af bopladsbefolkningens inddragelse i centrale beslutninger om nedlæggelse og bevarelse af deres bopladser. Med udgangspunkt i udvalgte bopladser og cases vil projektet undersøge, i hvilken udstrækning befolkningen i de mindste samfund i Grønland, bopladserne, var inddraget i beslutninger om forandringsprocesser i perioden 1945 til 1960. Hensigten er at skabe ny viden om holdningerne til de fremsatte krav om forandringer og dermed nuancere den ofte forekommende forestilling om, at datidens grønlandske befolkning enten ikke forholdt sig til tidens krav om forandringer eller fremstod som en enig og homogen gruppe.

3. *Projektansvarlig*: Projektforsker Einar Lund Jensen

4. *Projektets varighed*: 1. september 2014 – 31.marts 2016

(Pga. orlov uden løn i perioden 1.oktober 2015 - 31. december 2015, er projektet forlænget til 31. marts 2016).

5. *Finansiering*: 590.000 kr., Nordlige Verdener.

6. *Eksterne samarbejdspartnere*: Nunatta Allagaateqarfia - Grønlands Nationalarkiv.

Titel: The NOW Project: Living Resources and Human Societies around the North Water in the Thule Area, Greenland

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

The NOW Project aims at uncovering the intricacies of the dynamic relations between the biotic (living) resources and the hunting societies in the Thule (Avannaarsua) region, North Greenland, in a long term perspective. The project applies a retrospective and interdisciplinary approach integrating archaeology, biology, and anthropology, thus taking advantage of the synergy between the humanities, the natural, and the social sciences.

3. Projektansvarlig: senior researcher Bjarne Grønnow/professor Kirsten Hastrup (University of Copenhagen)

4. Projektets varighed: 1. juli 2014 – 31. december 2017

5. Finansiering: 18,9 mill. The Carlsberg Foundation, The Velux Foundations

6. Eksterne samarbejdspartnere: Kirsten Hastrup, Professor, Dept. of Anthropology, University of Copenhagen Kirsten.hastrup@antro.ku.dk

Anders Mosbech, senior researcher, Department of Bioscience, Arctic Research Centre, Roskilde, Denmark, amo@bios.au.dk

Titel: Mellem silke og skind – klædedragt, kreolisering og kulturmøder i Grønland 1700-1930

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Projektet er en undersøgelse af, hvordan "fremmede" dragt- og smykkeelementer blev brugt og opfattet af inuit og europæere både funktionelt og som markør for social identitet; herunder individets position og gruppetilhørsforhold. Desuden afhang dragtens udvikling også af faktorer udenfor de lokale samfund som f.eks. handelskompagniernes vareudbud og europæiske modestrømninger. I projektet sammenlignes dragtens sociale rolle i fire grønlandske og to canadiske regioner, hvor kulturmødernes længde og karakter er meget forskellige. Projektets udgangspunkt er dragter, genstande, fotografier og skriftlige kilder fra museer i Danmark, Grønland, Canada, Norge og Holland.

3. Projektansvarlig: Projektforsker Peter Andreas Toft

4. Projektets varighed: 1. oktober 2014 - 1. februar 2017

5. Finansiering: 2.285.924 kr., DFF/ Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation.

6. Eksterne samarbejdspartnere:

Afsluttet projekt

Titel: Østasiens populærkultur i et transnationalt perspektiv

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Det aktuelle forskningsprojekt har til formål at undersøge om forbruget/receptionen af populærkultur fra Østasien i en ikke-regional / (her: dansk) kontekst yderligere kan komplicere vores forståelse af tendenser og udviklingsspør i 'øst-vest' akser i et globaliseringsperspektiv.

Konkret, rejses spørgsmålene om man i et etnografisk studie (baseret på kvalitative interview samt deltagerobservationer) af yngre danske kulturforbrugere af populærkultur fra Japan og Sydkorea kan identificere nye former for kulturelle forhandlingsprocesser omkring (trans)national identitet, og hvad dette betyder i et bredere globaliseringsperspektiv.

3. Projektansvarlig: Martin Petersen, seniorforsker

4. Projektets varighed: 01.09.2014 – 31.08.2015

5. Finansiering: 691,200 DKK, Kulturministeriets forskningsudvalg

6. Eksterne samarbejdspartnere:

PUBLIKATIONER

Nyere Tid

Bidrag til tidsskrift/avis

CHRISTENSEN, LARS KJØLHEDE (Deltager): Historikere: Arbejderbevægelsen har formet Danmark
www.dr.dk, 7 oktober 2015.

MØLLER, VIBEKE ANDERSSON (redaktør); Christiansen, Jørgen Hegner (redaktør): Architectura 37, Selskabet for Arkitekturhistories årsskrift, 2015.

PEDERSEN, MIKKEL VENBORG: Anmeldelse af Linda Hinnens: De fransösiske hantverkerne vid Stockholms Slott 1693-1713: yrkesroller, organisation, arbejdsprocesser.
In: Sjuttonhundratallet, Vol. 2015, 2015, p. 234-237. (peer reviewed)

Bidrag til bog/antologi/rapport

MAGID, BOBO KRABBE og Pedersen, Christian Sune: "Hverken gammel, velbevaret eller køn" – Fixelancen, det første fixerum i Danmark", *Nationalmuseets Arbejdsmark 2015*, p. 258-69. (peer reviewed)

MØLLER, VIBEKE ANDERSSON; Koefod-Hansen, Sven: Fredning af velfærdssamfundets bygninger. Koefod-Hansen, Sven (Redaktør); Harlang, Christoffer (Redaktør); Andersson Møller, Vibeke (Redaktør). Beretning. Det Særlige Bygningssyn 2008-2015, 2015. p. 13-19.

PEDERSEN, MIKKEL VENBORG; Nattesøvnen. Nattens Gerninger. red. / Ulrik Langen; Poul Duedahl. København: Gads Forlag, 2015. p. 118-139.

Workingpaper/arbejdsrapport/preprint

CHRISTENSEN, LARS KJØLHEDE. The reshaping of Fordism: Ford Motor Company A/S, Copenhagen, 1919-66. 2015. (peer reviewed)

Konferencebidrag

CHRISTENSEN, LARS KJØLHEDE "So who do you think you are?": Besucher im Dilemma. Hin und her – Dialoge in Museen zur Alltagskultur: Aktuelle Positionen zur Besucherpartizipation. red. / Leo von Stieglitz; Thomas Brune. Transcript Verlag, 2015. p. 73-84. (peer reviewed)

CHRISTENSEN, LARS KJØLHEDE (Foredragsholder). Producing cars in Copenhagen: Ford Motor Company A/S 1919-1966, 25. juni 2015.

JENSEN, EINAR LUND: Uiarnerit – Rejsen til Landets Ende. 1800-tallets østgrønlandske indvandring til Kap Farvel-området. (Ilisimatusarfik, Nuuk). 2015.

JENSEN, EINAR LUND: The Friedrichsthal Mission. Sources to the History of the Moravian Brethren at Cape Farewell. (Ilisimatusarfik, Nuuk). 2015.

PEDERSEN, CHRISTIAN SUNE: Brudte segl - Enevældens diskrete overvågningsteknologier. Foredrag den 7. december 2015, Selskabet for Historisk Teknologi (HITEK).

Etnografisk Samling

Bidrag til tidsskrift/avis

TOFT, PETER ANDREAS; Brinch Petersen, Erik: Five Thousand Years of Decorated Amber Pendants from the Danish Mesolithic. In: Kunde, Vol. Neue Folge 64, Nr. Jahrschrift 2013, 2015, p. 197-218. (peer reviewed)

SCHJELLERUP, INGE RIGMOR: El comienzo y la herencia de los museos. In: Quingnam, Vol. 1, 2015, p. 75-85. (peer reviewed)

Sørensen, Mikkel & GRØNNOW, BJARNE: På sporet af de første grønlandere i Melville Bugt – en beretning om en arkæologisk opdagelse under NOW-projektets feltarbejde, sommeren 2014. - *Tidsskriftet Grønland*, Vol. 4, 2014: 2015, p. 228 – 241. (peer reviewed)

Bog/antologi/afhandling/rapport

PETERSEN, MARTIN: “Mens vi venter – fem perspektiver på den etnografiske udstilling” (hovedforfatter), *Etnografi på museum*, 2015, p.173-198.

Bidrag til bog/antologi/rapport

APPELT, MARTIN; Fog Jensen, Jens; Mikkel, Myrup; Henning, Haack; Mikkel, Sørensen; Taube, Michelle. The cultural history of the Innaanganeq/ Cape York meteorite: Technical report 2015.

GABRIEL, MILLE: Fortiden, fremtiden og det etnografiske museum – Samtidsindsamling, videndeling og medkuratering, In: Fibiger, Thomas & Ulf Dahre (Eds.) *Etnografi på museum. Visioner og udfordringer for etnografiske museer i Norden*, Aarhus Universitetsforlag, 2015, p. 25-53 (peer-reviewed)

GABRIEL, MILLE: Tamme unge mænd med flipper på - livet for de amerikanske indianere omkring år 1900, In: Hansen, Mikael Kristian (ed.) *Rejse til den nye verden – Skuespilleren Christian Zangenberg's turné til USA i 1907*, Teatermuseet i Hofteatret, 2015, p. 115-131.

GRØNNOW, BJARNE; Sørensen, Mikkel; Gotfredsen, Anne Birgitte: Arkæologiske og arkæo-zoologiske registreringer i Kap York-området, NOW Projektet, 2014. – Report nr. 35. *SILA – The Greenland Research Centre at The National Museum of Denmark*, Copenhagen 2015: 72 pp.

Hastrup, Kirsten; GRØNNOW, BJARNE; Mosbech, Anders. The NOW Project. Living Resources and Human Societies around the North Water in the Thule Area, NW Greenland. – Annual Report 2014. University of Copenhagen: 2015, 30 pp.

JENSEN, JENS FOG; Appelt, Martin; Myrup, Mikkel; Henning, Haack; Taube, Michelle. Himmelsk og jordisk jern i Grønlands forhistorie: ny teknologi og gamle problemer. *Nationalmuseets Arbejdsmark*. 2015.p. 151-165. (peer reviewed)

JENSEN, JENS FOG; Qajaa Excavations 1981 and 1982: A West Greenland Saqqaaq site with preserved wood and bone. / Feltrapport 36. 2015.

SCHJELLERUP, INGE RIGMOR; Over the Mountains, Down into the Ceja de Selva : Inka Strategies and Impacts in the Chachapoyas Region. The Inka Empire: A Multidisciplinary Approach. red. / Izumi Shimada. Texas Press, 2015. p. 307-323. (peer reviewed)

Konferencebidrag

GUNDESTRUP, BENTE: ‘Zur Kunstammer - Adam Olearius and the Kunskammer’ i konferencen: ‘Der Gottorfer Hofgelehrte Adam Olearius – Neugier als Methode?’ (Stiftung Schleswig-Holsteinische Landesmuseum Schloss Gottorf, Landesmuseum für Kunst und Kulturgeschichte) 24.-27. juni 2015.

JENSEN, JENS FOG: Foredrag: Multidisciplinary, undisciplined and interdisciplinary experiences from the High Arctic, 17 april 2015.

TOFT, PETER ANDREAS: Tingenes Liv, 20. januar 2015. Nationalmuseet.

TOFT, PETER ANDREAS: Moravian and Inuit landscapes in West Greenland: Tranculturations of Settlement Structure and Material Cultures, 1. maj 2015, 47th Annual Meeting of the Canadian Archaeological Association, St. Johns, Canada.

TOFT, PETER ANDREAS: Controversies of Clothing: The origin(s) and cultural claims to the Greenlandic national costume 20. august 2015. Concurrences in postcolonial research. Kalmar.

TOFT, PETER ANDREAS: Comparisons of Circumpolar Clothing: Parka Materials, Designs and Transculturations in the 19th Century 25. september 2015. Forging of Cultures in the Circumpolar North - a comparative perspective, Århus.

TOFT, PETER ANDREAS: Arctic Transformations: European dress, textiles and accessories in 18th and 19th century Greenland 28. september 2015. 26ème Assemblée Générale et Congrès du CIETA.

MEDARBEJDERNES DELTAGELSE I KONFERENCER

PEDERSEN, SUNE CHRISTIAN:

Re-imagining Collections. Præsentation på EEMDG (European Ethnology Museum Director's Group), MAS Antwerpen, 11. Juni 2015.

Nyere Tid

CHRISTENSEN, LARS K.:

- Ästhetisierung der Arbeit - Kulturanalytischen Perspektiven (taler) 24 sep. 2015 → 26 sep. 2015.
- Conference of the European Labour History Network (taler), 14 dec. 2015 → 16 dec. 2015.

Etnografisk Samling

MILLE GABRIEL:

- Collections, Connections, Communities. Foredrag afholdt på University of Virgin Islands, St. Croix Campus 30. november.

PETERSEN, MARTIN:

- "Concepts, Spaces and Voices – Exhibiting Contemporary Korean Culture in the National Museum of Denmark"; Korean Art Collections in Europe, Overseas Korean Cultural Heritage Foundation, Seoul. 26.-27. November.
- "Co-Collecting in international/trans-national perspective"; SWICH Co-collecting workshop. Research Center for Material Culture, National Museum of World Cultures, Leiden, Monday 19 October & Tuesday 20 October
- "Danmarkshistorier på japansk – purikura (japansk fotobås) leg og selviscenesættelse i udstillingerne 'Pigen og Parasollen' og 'Cosplayer'"; LFF Sommerseminar: Selfie – snapshot – snapchat Fotografiet mellem selviscenesættelse, kommunikation og historie #lff_selfie Sted: Gentofte Hovedbibliotek, Øregårdssalen, 15.juni.
- "Introduction & East Asian Popular Culture in a Transnational Perspective"; Cosplay in a Transnational and Museum perspective: Seminar at The National Museum of Denmark, Friday 20th March.

SCHJELLERUP, INGE:

- Arkæologiske undersøgelser på de østlige skrånninger af Andes i Peru. Kgl. Geografiske Selskab 8. december.
- Landscapes under Chachapoya and Inca presence in the Chachapoya Region. 80th Society of America Archaeology, San Fransisco, 8. April.

TOFT, PETER ANDREAS:

- Tingenes Liv, Nationalmuseet, 20. januar.
- Moravian and Inuit landscapes in West Greenland: Transculturations of Settlement Structure and Material Cultures, 47th Annual Meeting of the Canadian Archaeological Association, St. Johns, Canada, 1. maj.
- Controversies of Clothing: The origin(s) and cultural claims to the Greenlandic national costume. Concurrences in postcolonial research. Kalmar, 20. August.
- Comparisons of Circumpolar Clothing: Parka Materials, Designs and Transculturations in the 19th Century. Forging of Cultures in the Circumpolar North - a comparative perspective, Århus, 25. September.
- Arctic Transformations: European dress, textiles and accessories in 18th and 19th century Greenland. 26ème Assemblée Générale et Congrès du CIETA, 28. September.

Projektaktiviteter under 4. uger*Nyere Tid***VENBORG PEDERSEN, MIKKEL**

Shop, Consumer, City 1600-2000.

VENBORG PEDERSEN, MIKKEL

European Network for Manorial and Country House Studies.

Afholdte konferencer, symposier, seminarer, workshops (egne)*Etnografisk Samling***JØRGENSEN, ANNE METTE:**

Film in Ethnographic Exhibitions. Seminar at the National Museum 8th October and 9th October (arrangør)

PETERSEN, MARTIN:

Cosplay in a Transnational and Museum perspective: Seminar at The National Museum of Denmark, Friday 20th March (arrangør).

Videnskabelige tillidshverv

PEDERSEN, CHRISTIAN SUNE:

Medlem af Advisory Board for Arbejdermuseet

Nyere Tid

PEDERSEN, MIKKEL VENBORG:

- Bestyrelsesmedlem i Dansk Center for Herregårdsforskning
- Medlem af redaktionskomitéen for Proceedings from The National Museum
- Medlem af fagredaktionen af GADs værk om Danmark og Kolonierne
- Fagfællebedømmer på forskellige tidsskrifter, herunder Etnologia Scandinavica, 1700-tal og Kulturstudier
- Medlem af Advisory Board for Virtus. Jaabok vor Adelsgeschichte/Yearbook of the History of the Nobility/Jahrbuch für Adelsgeschichte
- Medlem af Advisory Board for tidsskriftet Finkst Museum
- Medlem af Københavns Universitets aftagerpanel for faget Etnologi
- Bedømmer ved akademisk stillingsbesættelse ved Universitetet i Oslo, Kulturhistorie
- Medvejleder for ph.d.-projektet Serampore. Social interaction in a colonial town in Bengal, 1755-1845 ved ph.d.- studerende, Simon Rastén.
- Medlem af følgegruppe for VELUX-projektet: Trade and Social Life in the Seventeenth and Eighteenth Centuries ved Center for Maritime and Regionale Studier, Fiskeri- og Øfartsmuseet og Syddansk Universitet.
- Medlem af følgegruppe for Forskningsnetværk Shop, Consumer, City – Production of Consumption 1660-2015 ved Aarhus Universitet.

MØLLER, VIBEKE ANDERSSON:

- Censor ved Institut for Kunsthistorie/Kunst og Kulturvidenskab, Københavns Universitet.
- Medlem af Det Særlige Bygningssyn, – juni 2015.
- Medlem af bedømmelsesudvalget ved akademisk stillingsbesættelse ved Magasin du Nord Museum.

Etnografisk Samling

GABRIEL, MILLE:

- ICOM, som sekretær for ICOM Danmark og medlem af ICOM Nord
- UNESCO, som medlem af Den Danske UNESCO Nationalkommissions Fagudvalg.

GRØNNOW, BJARNE:

- Member of the Presidium of the Royal Danish Academy of Sciences and Letters, 2015 -.
- Member of the Research Council of Arkeologisk Museum, University of Stavanger, Norway, 2009
- Member of the board of the Arctic Institute, Copenhagen, 1998 –
- Member of the Science Coordination Board, The Villum Research Station, 2014 -.

PETERSEN, MARTIN:

- Censor, Koreastudier, Københavns Universitet

SCHJELLERUP, INGE:

- Formand for Kommissionen for Corpus Antiquitatum Americanensium, Videnskabernes Selskab.
  - Kommissionen for Landbrugsredskabernes og Agerstrukturernes Historie, Videnskabernes Selskab.
- Institute of Andean Studies
- Udenlandsk redaktør på Handbook of Latinamerican Studies, Library of Congress Washington DC
- Redaktørkomiteen til "Anales de Agricultura Prehispanica", Universidad de Chapingo, Mexico
- Censor ved Institut for Indianske Sprog og Kulturer, Københavns Universitet.

KRIG OG BESÆTTELSE

Præsentation af enheden og dens forskningsområder

Krig & Besættelse er en forsknings- og samlingsenhed, der varetager samlingsarbejdet i relation til Tøjhusmuseets samlinger, Orlogsmuseets samlinger og Frihedsmuseets samlinger. I Frihedsmuseets samlinger indgår tillige genstandene indsamlet ved og vist på Frøslevlejrens Museum.

De tre samlinger belyser primært det danske forsvars historie, besættelsestidens historie 1940-1945 med særlig vægt på modstandskampen samt Frøslevlejren 1944-1949. Som en integreret del af Tøjhusmuseets samlinger råder enheden desuden over en international våbensamling, der viser våbnenes udvikling fra krudtets indførelse i midten af 1300-tallet til i dag.

Enhedens forskning falder groft sagt i to hoveddele. En genstandsbaseret forskning, der kan skabe ny viden om specifikke genstande eller genstandstyper samt en bred kulturhistorisk forskning, der nok kredser omkring museets specialområder, men som tilstræber at fastholde udsynet og knytte an til andre forskningsmiljøer.

Set i et større perspektiv bidrager enheden til at skabe ny viden om hvorfor 'krig' opstår, hvordan 'krig' føres samt hvilke konsekvenser 'krig' har. Enheden medvirker derved at øge vores forståelse for og indsigten i, hvordan 'krig' har været med til at præge det samfund, som vi lever i, i dag.

Som et komplimenterende tema forsker enheden desuden i fænomenet 'militær' og den organiserede anvendelse af vold mellem krigsførende parter. Emnet tilgås på forskellige niveauer og der arbejdes med problemstillinger, der relaterer sig til grundlæggende spørgsmål som: Hvordan er forholdet mellem 'militær' og det øvrige samfund og hvordan har forholdet udviklet sig over tid? Hvad er det specielle ved det 'militære' som organisation betragtet og hvordan udtrykker det sig 'materielt'? Hvordan bliver man - den enkelte 'samfundsborger' - 'soldat' og derved medlem af samfundets 'militære' gruppering?

Som særlige fokusområder for enhedens forskning i 2015 kan nævnes:

Slaget ved Helsingborg 1710;
Hjemmeværnet (1942)1948 – 2014;
Danmarks besættelse den 9. april 1940; våben, udrustning og uniformer;
Frøslevlejrens historie 1945-1949, dvs. perioden, hvor lejren hed: Fårhuslejren;
Tyske politifangelejre i Danmark 1943-1945 (Horsørød og Frøslev);
Danske uniformer efter 1816.

Medarbejdere inden for forskningsområdet i 2015

Inden for den videnskabelige stillingsstruktur

Jens Ole Christensen, seniorforsker, ph.d.

Henrik Lundbak, seniorforsker, dr.phil. (har ikke været beskæftiget med forskning i 2015)

Karsten Skjold Petersen, seniorforsker, ph.d.

Inden for den videnskabelige stillingsstruktur

Henrik Skov Kristensen, overinspektør, ph.d.

Dennis Larsen, museumsinspektør
Jakob Seerup, museumsinspektør, ph.d.

PROJEKTER

Nye projekter

Titel: Hjemmeværnet 1942-2017

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Projektet sigter på at skrive et 'jubilæumsværk' om Hjemmeværnet på linje med jubilæumsværket om Hæren i 2014 med udgivelse i 2017. Hjemmeværnets historie er nærmest ubeskrevet, men rummer et stort potentiale til at belyse centrale danmarkshistoriske problemstillinger fra besættelsesårene til afslutningen af Den Kolde Krig. Projektets overordnede problemfelt er, hvilken rolle Hjemmeværnet (der udsprang af besættelsesårenes modstandsbevægelse) politisk og militært har spillet, fra besættelsesårene til efter Den Kolde Krigs afslutning. De konkrete problemstillinger er, hvad der lå bag Hjemmeværnets oprettelse som statslig organisation, hvilke militære og politiske roller Hjemmeværnet spillede i koldkrigsårene, og hvilke det spiller i dag.

3. Projektansvarlig: Seniorforsker, ph.d. Jens Ole Christensen

4. Projektets varighed: 9. april 2015 – 5. maj 2017 (anslået)

5. Finansiering: Projektets udgivelse støttes efter foreløbigt tilsagn fra en fond med 300.000 kr.

6. Eksterne samarbejdspartnere: Hjemmeværnet

Titel: Uniformer og udrustning i den danske hær 1816- og frem

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Aktiviteter: Dataindsamling om den danske hærs uniformering, udrustning og bevæbning fra 1816 og frem. Slutår endnu ikke valgt. Forberedende arbejde til en eventuel fortsættelse af bogen: Kongens Klæder. Grundlæggende dataindsamling for museets virkeområde.

Formål: Med baggrund i originale skriftlige og billedmæssige kilder samt bevarede originale genstande at give en, så vidt muligt dækkende, beskrivelse af emnet. Alle våbenarter, afdelinger og personelgrupper medtages.

3. Projektansvarlig: Seniorforsker, ph.d. Karsten Skjold Petersen

4. Projektets varighed: 1. oktober 2015 -

5. Finansiering: Egen finansiering

6. Eksterne samarbejdspartnere:

Igangværende projekter

Titel: Undersøgelse af Horserød- og Frøslevlejrene 1943-1945

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter

En undersøgelse af de tyske politifangelejre Horserød og Frøslev i Danmark 1943-1945 i international kontekst.

3. Projektansvarlig: Overinspektør, ph.d. Henrik Skov Kristensen

4. Projektets varighed: 1. marts 2005 -

5. Finansiering: Egen finansiering

6. Eksterne samarbejdspartnere:

Titel: Gerningsmænd eller ofre? Erindringer i det tyske mindretal om 2. verdenskrig

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:*

Tillægsafhandling til monografien ”Straffelejren. Fårhus, landssvigerne og retsopgøret” (2011). Afhandlingen bliver af komparativ-teoretisk karakter.

3. *Projektansvarlig:* Overinspektør, ph.d. Henrik Skov Kristensen

4. *Projektets varighed:* 1. august 2013 – 30. juni 2016

5. *Finansiering:* Egen finansiering

6. *Eksterne samarbejdspartnere:*

Titel: Internerings- og straffelejre under retsopgørene i Danmark, Norge, Holland og Belgien

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:*

Tillægsafhandling til monografien ”Straffelejren. Fårhus, landssvigerne og retsopgøret” (2011). Afhandlingen bliver af komparativ-teoretisk karakter.

3. *Projektansvarlig:* Overinspektør, ph.d. Henrik Skov Kristensen

4. *Projektets varighed:* 1. august 2013 – 1. april 2017

5. *Finansiering:* Egen finansiering

6. *Eksterne samarbejdspartnere:*

Titel: Bidrag til ”Encyclopedia of Camps and Ghettos, 1933-1945”

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:*

Målet er, at den færdige encyklopædi skal indeholde en komplet registrant og beskrivelse af nazi-tyske lejre og ghettoer i det tysk-besatte Europa. Til det kommende bind 5 skal der leveres fire bidrag i form af opslagsartiklerne: ”German-Danish Relations”, ”BDS København”, ”Horserød PGL” [PLG = Polizeigefangenenlager] og ”Frøslev PGL”.

3. *Projektansvarlig:* Overinspektør, ph.d. Henrik Skov Kristensen

4. *Projektets varighed:* 1. januar 2008 -

5. *Finansiering:* Egen finansiering

6. *Eksterne samarbejdspartnere:* Forskningsleder, Martin Dean, United States Holocaust Memorial Museum

Titel: Helsingborg 1710

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:*

Aktiviteter: Færdiggørelse af råmanuskript samt illustrationstekster til bog. Manuskript indsendt til forlag. Afventer endelig aftale med et forlag.

Formål: På baggrund af originale kilder at beskrive baggrunden for, samt forløbet af, Slaget ved Helsingborg 1710 i detaljer. Herunder at redegøre for den danske hærs rekruttering, uniformering, bevæbning og taktik under Store nordiske Krig.

3. *Projektansvarlig:* Seniorforsker, ph.d. Karsten Skjold Petersen

4. *Projektets varighed:* 1. december 2013 -

5. *Finansiering:* Indkøb af billeder. Mulig fondsstøtte til publicering

6. *Eksterne samarbejdspartnere:*

Afsluttet projekt

Projektets titel: Les uniformes de l’armée danoise, avril 1940

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter*

Aktiviteter: Artikler til det franske tidsskrift Militaria.

Formål: Med udgangspunkt i bogen om den danske hærs uniformer og udrustning den 9. april 1940, at tilgængeliggøre resultaterne for et internationalt publikum.

3. *Projektansvarlig*: Seniorforsker, ph.d. Karsten Skjold Petersen
4. *Projektets varighed*: 1. juni 2015- 31. december 2015.
5. *Finansiering*: Egen finansiering.
6. *Eksterne samarbejdspartnere*:

PUBLIKATIONER

Bidrag til avis/tidsskrift

CHRISTENSEN, JENS OLE: En øretæveindbydende fuckfinger til de politiske opgavestillere. Nogle (efter)tanker om tv-serien "1864". In: Jespersen, Mikkel Leth; m.fl. (red.). *Sønderjyske Årbøger*. Historisk Samfund for Sønderjylland, 2015, p. 7-25.

CHRISTENSEN, JENS OLE: Krig, besættelse – og modstandskamp; Fred, frihed – og nye farer; Koldkrig, forsvarsvilje – og hjemmeværn; Omstilling til nye tider. In: *Hjemmeværnsmagasinet*. Historisk tillæg, 2015 p. 4-7 og 16-19.

KRISTENSEN, HENRIK SKOV: De Hvide Busser i et sønderjysk perspektiv. In: *Sønderjyske Årbøger*, 2015, p. 193-232. (peer reviewed)

KRISTENSEN, HENRIK SKOV: Vom Ehrenhain zur Gedenkstätte – Veränderung der Erinnerungspolitik und -Kultur in der deutschen Minderheit. In: *Heimatkundliche Arbeitsgemeinschaft für Nordschleswig (SHAN)* 90, 2015, p. 155-188. (Oversættelse fra dansk).

KRISTENSEN, HENRIK SKOV: Anmeldelse af Flott, Søren: *Sønderjylland besat*, Gyldendal 2015. In: *Grænsen* nr. 5, 2015.

KRISTENSEN, HENRIK SKOV: Anmeldelse af Hansen, Lulu Anne; Rheinheimer, Martin (red.): *Bunkers. Atlantvoldens perspektiver i Danmark*. Syddansk Universitetsforlag 2014. In: *Historisk Tidsskrift* 115 hæfte 1, 2015, p. 301-307.

KRISTENSEN, HENRIK SKOV: Anmeldelse af Gilmour, John; Stephenson, Jill (red.): *Hitler's Scandinavian Legacy*. Bloomsbury 2013. In: *Historisk Tidsskrift* 115 hæfte 1, 2015, p. 299-304.

KRISTENSEN, HENRIK SKOV: Webartikler om temaet *De Hvide Busser* på Nationalmuseets hjemmeside. 2015.

KRISTENSEN, HENRIK SKOV: De hvide busser reddede tusinder – andre måtte dø (featureartikel). In: *Jyllands-Posten*, tillægget 'Viden', 2015, p. 6-10.

KRISTENSEN, HENRIK SKOV: En humanitær triumf eller en sort plet? (essay). In: *Kristeligt Dagblad*, 27. april 2015.

KRISTENSEN, HENRIK SKOV: Den 9. april – og virkningshistorien (kronik). In: *Jyllands-Posten*, 9. april 2015.

KRISTENSEN, HENRIK SKOV: Befrielsen af Danmark. In: *Nyt fra Frøslevlejren*, nr. 98, 2015, p. 11-16.

PETERSEN, KARSTEN SKJOLD: Les uniformes de l'armée danoise, avril 1940 (1). In: *Militaria Magazine*, nr. 364, 2015 p. 72-77.

SEERUP, JAKOB; Wilson, Evan; Hammer, Anna Sara: The education and careers of naval officers in the long eighteenth century: an international perspective. In: *Journal for Maritime Research*, 17:1, 2015, p. 17-33.

SEERUP, JAKOB: Den russiske general og hans enestående samling på Tøjhusmuseet. In: Madsen, Per Kristian (red.). *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2015, p. 44-57. (peer reviewed)

SEERUP, JAKOB: 1700-tallets flåde i farver: Skibstømmerne Rønneby og Gaase – og deres tid. In: *Siden Saxo*, 1, p. 28-39, 2015.

SEERUP, JAKOB: Diplomatsk drama med pudder og paryk. In: *Weekendavisen*, sektionen: Ideer, p. 7, 13.11.2015.

SEERUP, JAKOB: БОЛЬШОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ БОЛЬШОЙ КОЛЛЕКЦИИ: Генерал Гудим-Левкович и Датский военный музей. In: *Rodina*, Vol., 2015, p. 101-105.

Bog/antologi/afhandling/rapport

CHRISTENSEN, JENS OLE; ADRIANSEN, INGE: Første Slesvigske Krig 1848-1851. Forhistorie, forløb og følger. Sønderborg, Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot og Tøjhusmuseet, 2015. 44 pp. Dansk, engelsk og tysk udgave.

KRISTENSEN, HENRIK SKOV; Boritz, Mette; Wallengren, Cecilie: De Hvide Busser – er det din tur? Undervisningshæfte for Folkeskolens overbygning, 2015.

PETERSEN, KARSTEN SKJOLD; Jacobsen, Torsten Cumberland: 9. april 1940. Våben, udrustning og uniformer. København, Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck. 2015. 224 pp.

Bidrag til bog/antologi/rapport

CHRISTENSEN, JENS OLE: Danske overlevelsesstrategier i skyggen af 1864. In: Inge Adriansen; Steen Bo Frandsen (red.): *Efter 1864. Krigens følger på kort og lang sigt*. University of Southern Denmark Studies in History and Social Sciences vol. 519, 2015, p. 123-47.

CHRISTENSEN, JENS OLE: Sønderborg garnison 1920-2014. In: Rasmussen, Carsten Porskrog; Rasmussen, René; Johnsen, Axel Johnsen (red.): *Sønderborgs Soldater. Kasernen i Sønderborg 1907-2014*. Historisk Samfund for Als og Sundeved & Museum Sønderjylland - Sønderborg Slot, Sønderborg, 2015, p. 51-120.

KRISTENSEN, HENRIK SKOV: Livet i kz-lejren, p. 54-63; Skandinavienslejren – et moralsk dilemma, p. 70-77; Stjernestund eller pagt med djævelen, p. 102-109. In: Boritz, Mette m.fl. (red.). *De Hvide Busser – er du (med)borger*. Undervisningsantologi for ungdomsuddannelserne, Nationalmuseet, 2015.

SEERUP, JAKOB: The material culture of Danish naval ships of the 18th century. In: Bleile, R./Krüger, J. (red.). *'Princess Hedvig Sofia' and the Great Northern War*, 2015, p. 206-213.

SEERUP, JAKOB: Admiral og administrator, p. 13-31; Niels Juels eftermæle, 2015, p. 197-211. In: Johanssen, Birgitte Bøggild (red.). *En søhelt i sten. Omkring Niels Juel og hans gravmonument i Holmens Kirke*. Syddansk Universitets Forlag, Odense.

MEDARBEJDERNES DELTAGELSE I KONFERENCER

CHRISTENSEN, JENS OLE:

- Afholdt foredrag og omvisning med Krigen 1864 som tema på 'Wikipedia-dag' på Tøjhusmuseet, 10. januar.
- Afholdt kursusrækken: 'Hæren – 400 års danmarkshistorie'. Fem kursusaftener med samspillet mellem militær og samfund som tema på Folkeuniversitet, København, 26. februar -26. marts.
- Afholdt seks eksterne foredrag i folkelig sammenhæng i regi af Folkeuniversitetet eller historiske foreninger mm. Foredragene har taget afsæt i Jens Ole Christensens egen forskning.
- Afholdt foredrag om Krigen 1864 på Historiske Dage, København, 14. marts.
- Medvirket i to radioprogrammer i Danmarks Radio (P3 og P1) om henholdsvis Hjemmeværnets historie og Københavns Befæstnings historie, 21. april og 13. august.

KRISTENSEN, HENRIK SKOV:

- Afholdt 33 eksterne foredrag/forelæsninger i såvel faglige som folkelige sammenhænge. Foredragene/forelæsningerne har primært taget afsæt i Henrik Skov Kristensens egen forskning.
- Som indholdsfuld museumsinspektør været tilknyttet projektgruppen, der har udviklet og produceret Nationalmuseets særudstilling om De Hvide Busser. Udstillingen åbnede i Egmonthallen (Prinsens Palæ) i juni.

LARSEN, DENNIS:

- Afholdt 11 eksterne foredrag/forelæsninger i såvel faglige som folkelige sammenhænge. Foredragene/forelæsningerne har primært taget afsæt i Dennis Larsens egen forskning.
- Som indholdsfuld museumsinspektør medvirket ved opsætningen af revideret tavle i Frøslevlejrens Museum over deporterede til Tyskland.

PETERSEN, KARSTEN SKJOLD:

- French influence on the uniforms of the Dano-Norwegian army 1790-1815. Foredrag på konferencen: "From Battlefield to drawing room: textile and (military) fashion around 1815", Koninklijk Museum van het leger en de Krijgsgeschiednis, Bruxelles, 11. Juni.
- Soldater og sjovere. Militæret og arbejdsmarkedet i København i 1700-tallet. Foredrag på konferencen: "Liv og arbejde i 1700-tallets København", Dansk Center og Komite for Byhistorie, Saxo-Instituttet, Københavns Universitet og Rigsarkivet, København, 29. oktober.
- 9. april 1940. Foredrag på Folkeuniversitetet for København, 1. april.

SEERUP, JAKOB: The new exhibitions in the Royal Danish Arsenal Museum in Copenhagen. Foredrag ved konferencen: "Assembly of Arsenals", Nisjnij Novgorod, Rusland, 20.-21. marts.

Projektaktiviteter under fire uger

CHRISTENSEN, JENS OLE

- *Projekt "Hæren 1945-2020"*. Som led i arbejdet med bog-projektet "Hæren 1614-2014" blev der skabt et netværk omkring udforskningen af Hærens historie særligt i relation til værnets nyere historie. I 2015 er dette netværkssamarbejde fortsat på lavt blus, med sigte på et nyt projekt om Hærens historie, projekt "Hæren 1945-2020". Ideen med dette projekt er at udnytte den skabte viden til at grave lidt dybere omkring Hærens nyere og nyeste historie særligt omkring den operative militære planlægning.

- *Projekt "I Tysklands skygge"*. Som et langsigtet forsknings- og bog-projekt har jeg i 2015 i begrænset omfang arbejdet med en færdiggørelse af projekt "I Tysklands skygge", der behandler dansk forsvarsplanlægning i perioden 1864-1914.

Videnskabelige tillidshverv

CHRISTENSEN, JENS OLE

Fungerer som Hjemmeværnets Historiske Konsulent. Rådgiver Hjemmeværnskommandoen i historiske spørgsmål samt i forhold vedrørende den historiske virksomhed blandt værnets medlemmer.

KRISTENSEN, HENRIK SKOV

Censor i Historie ved de danske universiteter.

- Fagfællebedømmer (peer review'er) på tidsskrifterne *Sønderjyske Årbøger, Fra Krig og Fred* (Syddansk Universitetsforlag) og *Yearbook of Women's History/Jaarboek voor Vrouwengeschiedenis* (Amsterdam).
- Medlem af styrelsen for Historisk Samfund for Sønderjylland samt medlem af denne forenings skriftudvalg.
- Medlem af repræsentantskabet for Studiecentrum for Sønderjyllands Historie. Udpeget af Historisk Samfund for Sønderjylland.
- Medlem af Advisory Board for Historisk Samling for Besættelsestiden i Esbjerg under Sydvestjyske Museer.

LUNDBAK, HENRIK

Medlem af optagelsesudvalget ved 4. Maj Kollegiet Frederiksberg.

SEERUP, JAKOB

- Dansk repræsentant for ICMH (International Commission for Maritime History, der i Danmark er repræsenteret i Kontaktudvalget for Dansk Maritim Historie- og Samfundsforskning).
- Tilknyttet Strandingsmuseet St. George i Thorsminde som faglig konsulent i forbindelse med museets planlagte nyopstilling.
- Tilknyttet det internationale maritime forskningsprojekt: *OCEANIDES* som forfatter af leksikalt opslag: *Swedish and Danish rivalry to become great powers seen through the development of naval and merchant fleets*.

LANDBOKULTUR OG SØFART

Landbokultur og Søfart er betegnelsen for den afdeling, der pr. 1. januar 2015 omfatter Frilandsmuseet, Industrimuseet Brede Værk, Kommandørgården på Rømø samt Nationalmuseets fartøjssamling, hvilket vil sige Nationalmuseets samling af træskibe.

Afdelingen undersøger og formidler landbokultur, bygningshistorie, boligkultur, tekstil- og dragthistorie og danskernes liv i hverdag og fest fra 1650 og frem.

Afdelingen udfører både forskning og rådgivning og indgår i større og mindre forsknings- og formidlingsamarbejder.

Medarbejdere inden for forskningsområdet i 2015

Inden for den videnskabelige stillingsstruktur

Louise Windfeldt, ph.d.-studerende

Uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Christina Folke Ax, museumsinspektør, ph.d.

Niels-Erik Jensen, Arkitekt

Peter Henningsen, museumschef, dr.phil.

Signe Lykke Littrup, museumsinspektør

PROJEKTER

Igangværende projekt

Titel: Inddragelse af befolkningen i emnet 'plantegenetiske ressourcer' – en undersøgelse af mål og midler i uformelle læringsmiljøer.

Public engagement in the topic 'plant genetic resources' - investigating the ends and means of informal learning environments.

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:*

- Det samfinansierede ph.d.-projekt skal undersøge formidlingen under Fødevarerministeriets tilskudsordning for plantegenetiske ressourcer (den levende kulturarv), der er en del af det danske landdistriktsprogram. Formålet er at analysere, hvordan befolkningen inddrages, og dernæst foreslå forbedringer. Resultaterne vil blive bearbejdet i et teoretisk perspektiv, og til sidst vil et designbaseret forskningsforsøg blive udført på Nationalmuseet (Frilandsmuseet).

- *The co-financed PhD project concerns the mediation of knowledge about plant genetic resources under the subsidy scheme of the Danish Ministry of Food. The aim is to analyze how the public is involved, and then propose improvements of communication at museums. The results will be processed in a theoretical perspective, and finally a design based research experiment will be carried out in the National Museum (Open Air Museum).*

3. *Projektansvarlig:* Louise Windfeldt

4. *Projektets varighed:* 1. november 2012- 1. marts 2016 (forlænget)

5. *Finansiering:* 1.712.500 kr. primært fra eksterne kilder samt Nationalmuseets ph.d-pulje.

6. *Eksterne samarbejdspartnere:* Københavns Universitet: Lektor Lene Møller Madsen (Hovedvejleder), Institut for Naturfagenes Didaktik. Adjunkt Marianne Achiam (medvejleder), d.o.

Professor Sven Bode Andersen (medvejleder), Department of Plant and Environmental Sciences.

Fødevareministeriet, NaturErhvervstyrelsen, Videnskabelig medarbejder Lars Landbo, plantegenetiske ressourcer.

PUBLIKATIONER

Bidrag til tidsskrifter/avis

AX, CHRISTINA FOLKE; *Greenland whalers and the life on a Wadden sea Island in the eighteenth century*. In: International Journal of Maritime History, Vol 27, 2015, p. 680-695. (peer reviewed)

FORMIDLING

Formidling er en tværgående enhed i afdelingen Forskning og Formidling. Formidling varetager koordineringen af en lang række formidlingsopgaver på tværs af Nationalmuseets organisationsstruktur med henblik på at sikre hensigtsmæssige planlægningsprocedurer, effektiv vidensopsamling, optimal ressourceudnyttelse og sammenhæng i museets visuelle fremtoning.

Sammen med de faglige enheder varetager enheden bl.a. undervisningstilbud og aktiviteter i relation til museets samlinger og udstillinger.

Medarbejdere inden for forskningsområdet i 2015

Medarbejdere inden for stillingsstrukturen
Ingen

Medarbejdere uden for stillingsstrukturen
Mette Boritz, overinspektør, ph.d.
Gitte Engholm, ph.d.

PUBLIKATIONER

Bidrag til tidsskrifter/avis

METTE BORITZ; Henrik Skov Kristensen; Cecilie Wallengren: *De hvide Busser: - er det din tur*. Nationalmuseet 2015, p. 16.

Bog/antologi/afhandling, rapport

METTE BORITZ (ed.); Per Mouritsen (ed.); Mads Blom (ed.); Cecilie Wallengren (ed.). *De Hvide Busser: - er du (med)borger*. Nationalmuseet 2015, 111 pp.

METTE BORITZ; Samuel Thelin: *Fra fange til flygtning*. Nationalmuseet 2015, 8 p.

BEVARING OG NATURVIDENSKAB

Bevaring og Naturvidenskab er Nordens største institution for konservering og kulturhistorisk relateret naturvidenskab. Hovedparten af forskningen i afdeling for Bevaring og Naturvidenskab er samlet i enheden Miljøarkæologi og Materialeforskning, som dækker flg. forskningsområder: pollenanalyse, makrofossilanalyse, dendrokronologi, vedanatomi, strontiumisotopanalyse, naturvidenskabelige analyser af moderne syntetiske materialer, in situ bevaring af den arkæologiske kulturarv, klimarelaterede emner, bl.a. museernes indeklimate og bygningsfysik samt naturvidenskabelige analyser af kulturarvsgenstandes materialesammensætning, historie og tilstand.

Afdelingen er sammen med Statens Museum for Kunst (SMK) og Konservatorskolen partner i CATS (Center for Kunstteknologiske Studier og Bevaring), der er forankret på SMK, hvor der samarbejdes om at få ny viden om ældningsprocesser, der foregår i billedkunsten samt at udvikle nye og mere præcise metoder til diagnosticeringen og den efterfølgende behandling og bevaring af den billedkunstneriske kulturarv. Projektet er finansieret af en bevilling fra VELUX- og VILLUM fondene.

Enheden for Miljøarkæologi og Materialeforskning søger til stadighed at deltage aktivt i EU-finansierede projekter og har i 2015 fortsat projektet SASMAP, der har til formål at udvikle redskaber og teknikker til overvågning, stabilisering og bevaring af submarine arkæologiske lokaliteter. Enheden er koordinator på EU-projektet.

Medarbejdere inden for forskningsområdet i 2015

Inden for den videnskabelige stillingsstruktur

Niels Bonde, seniorforsker
Isabelle Brajer, seniorforsker, ph.d.
Anne Marie Eriksen, ph.d.-studerende, konservator
Karin Margarita Frei, seniorforsker, ph.d.
David John Gregory, seniorforsker, adj. prof., ph.d.
Mette Marie Hald, seniorforsker, ph.d.
Jørgen Hollesen, seniorforsker, ph.d.
Catherine Jessen, seniorforsker, ph.d.
Poul Klens Larsen, seniorrådgiver, ph.d.
Henning Matthiesen, seniorforsker, ph.d.
Morten Fischer Mortensen, seniorforsker, ph.d.
Martin Norvig Mortensen, seniorforsker, ph.d.
Nanna Bjerregaard Pedersen, postdoc, ph.d. og konservator
Yvonne Shashoua, seniorforsker, ph.d.

Uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Claudia Baittinger, museumsinspektør
Mads Chr. Christensen, seniorkonsulent, cand. scient.
Karen Elise Henningsen, konservator (B&I)
Peter Steen Henriksen, museumsinspektør
Karin Vestergaard Kristiansen, konservator, ph.d. (B&I)
Maj Ringgaard, konservator, ph.d. (MKK)

Anne Lisbeth Schmidt, konservator (B&I)
Irene Skals, konservator (MKK)
Michelle Taube, kemiker, ph.d.
Susanne Ørum, konservator (B&I)

TAP personale

Orla Hylleberg Eriksen, laborant
Helle Holbek, laborant
Janne Winsløw, laborant

Emeriti

Charlie Christensen, museumsinspektør
Anna-Grethe Rischel, konservator

PROJEKTER

Nye projekter

Titel: Historiske fartøjer – vedanatomi/dendrokronologi.

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Vedanatomiske og dendrokronologiske undersøgelser samt beskrivelser af bevaringstilstanden af rester af historiske fartøjer mm. fundet på Svalbard.

3. Projektansvarlig: Seniorforsker Niels Bonde

4. Projektets varighed: 1. december 2015 – 29. februar 2016.

5. Finansiering: 199.750 N kr. (heraf Svalbards Miljøvernfond: 100.000 N kr.)

6. Eksterne samarbejdspartnere: Svalbard Museum, Sysselmannen på Svalbard

Titel: Økonomi i kalkmalerikonservering

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Dette projekt beskæftiger sig med de økonomiske konsekvenser af professionaliseringen af konserverfaget. Projektet omfatter perioden fra starten af kalkmalerikonservering i Danmark i midten af 1800-tallet til nutiden. Med udgangspunkt i arkivmaterialer er det projektets mål at belyse arbejdets omfang og omkostningerne ved de registrerede konserveringsprojekter. Det undersøges også hvorledes konserveringsarbejder har været finansieret igennem perioden. En vigtig del af projektet undersøger den betydning, som oprettelsen af en formel konservatoruddannelse i Danmark har fået for fagets professionalisering og omkostninger. Overordnet er det målet, at belyse den historiske udvikling i samfundets investering i bevarelse af denne vigtige del af landets kulturarv.

3. Projektansvarlig: Seniorforsker Isabelle Brajer

4. Projektets varighed: 1. februar 2015 – 31. december 2017

5. Finansiering: Forskerår

6. Eksterne samarbejdspartnere: Ingen

Titel: Kalkmaleriernes bevaringshistorie – et ekko fra fortiden

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Formålet med dette projekt er at belyse den mangfoldige og komplekse verden, der har at gøre med kalkmaleriernes bevaring – et arbejdsområde, der befinder sig i krydsfeltet mellem filosofi, kunstforståelse, håndværk og naturvidenskab. Projektet bygger på arkivmaterialer. Projektet søger at belyse de mange forskellige aktørers rolle i fremdragelse, istandsættelse og vedligeholdelse af de mangfol-

dige, og i mange tilfælde enestående billeder, som pryder de danske kirker. Projektet vil føre til en beskrivelse af hvilke principper, der har dannet grundlag for trufne beslutninger gennem tiderne, og på basis af hvilket vidensniveau beslutningerne blev taget. Dette vil tydeliggøre udviklingen i konserveringsfaget og i holdningerne til maleriernes bevarelse.

3. *Projektansvarlig:* Seniorforsker Isabelle Brajer
4. *Projektets varighed:* 1. april 2015 – 31. december 2025(?)
5. *Finansiering:* Forskerår
6. *Eksterne samarbejdspartnere:* Ingen

Titel: Microbial degradation of archaeological bones

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Ph.d. projekt omhandlende bakteriel og svampe nedbrydning af knoglemateriale i forskellige miljøer.

3. *Projektansvarlig:* Ph.d. -studerende Anne Marie Eriksen

4. *Projektets varighed:* 1. juni 2015 – 31. maj 2018

5. *Finansiering:* 2.751.931 kr., Det Frie Forskningsråd/FNU

6. *Eksterne samarbejdspartnere:* Prof. Tom Gilbert, Statens Naturhistoriske Museum, Københavns Universitet (hovedvejleder)

Titel: Kunsthistorisk og maleteknisk forskningsprojekt i forbindelse med restaurering af freskomaleri af Jais Nielsen, Sankt Elisabeths Hospital, Hans Bogbinders Allé 3, hovedtrappen.

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Undersøgelserne af Jais Niensens freskomaleri løber ad to sideløbende og sammenflettende spor og består af dels kunsthistoriske, dels maletekniske undersøgelser. Målet med de kunsthistoriske undersøgelser er at få en nuanceret forståelse af værkets udformning og tilblivelsesproces. Formålet med de maletekniske undersøgelser er at undersøge med hvilke metoder og materialer, maleriet blev til under, samt at sætte denne viden i relation til de kunsthistoriske erkendelser.

3. *Projektansvarlig:* Konservator Karen Elise Henningsen, Nationalmuseet; PI Jørgen Wadum, Statens Museum for Kunst

4. *Projektets varighed:* 1. oktober 15–30. september 2016(?)

5. *Finansiering:* 443.536 kr. ekskl. Formidling, Ny Carlsbergfondet

6. *Eksterne samarbejdspartnere:* CATS, Statens museum for kunst

Titel: Vednedbrydende svampes trussel mod den grønlandske kulturarv

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Formålet er at øge forståelsen for artssammensætningen af vednedbrydende mikroorganismer associeret til arkæologisk træ i Polare områder i relation til klimaparametre og materiale-karakteristika på cellevægsniveau. Dette vil give en øget viden om udviklingen af vednedbrydende svampe i takt med temperaturstigninger og øget optøning af permafrosne lag. En sådan viden er ikke kun vigtig i relation til nedbrydning af den materielle kulturarv, men giver også en mere præcis forståelse af hvordan omsætningen af organisk materiale ændrer sig med klimaforandringer over tid.

3. *Projektansvarlig:* Postdoc Nanna Bjerregaard Pedersen

4. *Projektets varighed:* 1. juli 2015 – 30. marts 2018

5. *Finansiering:* 1.237.965 kr. modtaget til postdocstipendium fra Carlsbergfondet + 111.651 kr. modtaget til forskningsrejser også fra Carlsbergfondet.

6. *Eksterne samarbejdspartnere:*

- Professor Bo Elberling, Centre for Permafrost, University of Copenhagen.
- Senior researcher Lisbeth Garbrecht Thygesen and senior advisor Iben Margrete Thomsen, Department of Geosciences and Natural Resource Management University of Copenhagen.
- Professor Robert Blanchette, University of Minnesota, Department of Plant Pathology.

- Senior researcher Gry Alfredsen, Norwegian Institute of Bioeconomy Research (NIBIO)
- Senior researcher Notburga Gierlinger, University of Natural Resources and Life Sciences, Vienna (BOKU)

Titel: Udvikling af omkostnings- og tidseffektiv konserveringsmetode til vanddrøkkent arkæologisk træ

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Projektets formål er at udvikle og teste den kemiske forbindelse D-mannitol som imprægneringsmiddel til vanddrøkkent arkæologisk træ for at udnytte metodens potentiale til at reducere konserveringstider og omkostninger. Målet er at udvikle og afprøve metoden på en stor spændvidde af vanddrøkkne arkæologiske trægenstande, både i forhold til materialekarakteristika (træsart, nedbrydningsstype og nedbrydningsgrad), dimensioner og konstruktionskompleksitet for at få en bedre forståelse for hvornår imprægnering med D-mannitol bevaringsmæssigt forsvarligt kan erstatte imprægnering med polyethylenglycol (PEG).

3. Projektansvarlig: Museumsinspektør, ph.d. Helle Sigh, De kulturhistoriske Museer i Holstebro, Strandingsmuseum St. George: Hovedansøger og administrativ projektkoordinator, postdoc. Nanna Bjerregaard Pedersen: Faglig projektkoordinator

4. Projektets varighed: 1. juni 2015 – 1. november 2017

5. Finansiering: 769.650 kr., hvoraf 531.650 kr. er givet som tilskud fra Kulturstyrelsen, mens 238.000 kr. er egenfinansiering fra de fire deltagende institutioner.

6. Eksterne samarbejdspartnere: Museumsinspektør, ph.d. Helle Sigh, De kulturhistoriske Museer i Holstebro, Strandingsmuseum St. George, Konservator, bach.cient.cons. Lars Rust Jensen, Konserveringscenter Vest, Konservator, cand.scient. cons. Jens Gregers Aagaard og konservator, cand.scient. cons. Jannie Amsgaard Ebsen, Odense Bys Museer, Bevaring

Titel: Nedbrydning af polyuretanskum i dansk kunst i stort format, 1960 til i dag

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Polyuretan (PUR) skum er et af de mest populære plastmaterialer anvendt af danske kunstnere siden 1960'erne. PUR-skum nedbrydes allerede 5 år efter at den er produceret, hvilket medfører at kunstværkerne bliver for ustabile til udstilling og udlån, for til sidst at smuldre til pulver. Da årsagen til nedbrydningen ikke er kortlagt, vil projektet identificere og kortlægge typer af PUR-skum, samt gennem naturvidenskabelige analyser udvikle en bevaringsstrategi, der kan forlænge levetiden af PUR-skum kunstværker. Resultaterne af dette projekt vil være til gavn for alle de danske museumsamlinger og internationale institutioner, der erhverver og har ansvar for PUR-kunstværker i store formater.

3. Projektansvarlig: Seniorforsker Yvonne Shashoua

4. Projektets varighed: 1. oktober 2015 – 28. februar 2017

5. Finansiering: 612.000 kr. i alt; hvoraf 204.000 til NM fra Kulturstyrelsen - Puljen samlingsvaretagelse

6. Eksterne samarbejdspartnere: Statens Museum for Kunst (CATS)- projektleder

Titel: NANORESTART (Nanomaterials in the Restoration of Art)

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

At udvikle og evaluere innovative værktøjer og nye nanomaterialer, der kan stabilisere og bevare nutidskunst bestående af akrylmalerier, 3D printning, lærred, metaller, gadekunst eller plastik. Projektet fokuserer på rensning, overfladebehandling og konsolidering af nedbrudt materiale. Formålet er bevaring for fremtiden af moderne kunst på museer og udendørs ved hjælp af materialer og metoder, der lever op til de konserveringsmæssige etiske krav.

3. Projektansvarlig: Seniorforsker Yvonne Shashoua og seniorforsker Isabelle Brajer

4. *Projektets varighed:* 1. juni 2015 – 1. december 2018
5. *Finansiering:* 1,1 million DKK til NM fra EU Horizon 2020
6. *Eksterne samarbejdspartnere:* 26 partnere fra EU lande, Brasilien og USA

Igangværende projekter

Titel: Med ryggen til fjellet

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:*

Dendrokronologiske undersøgelser i det sydlige Norge. Opbygning af dendrokronologiske grundkurver for eg og fyr fra Sørlandet.

3. *Projektansvarlig:* Seniorforsker Niels Bonde

4. *Projektets varighed:* 1. juli 2005 – 31. december 2017

5. *Finansiering:* 3.000.000 kr. (Vest-Agder Fylkeskommune, Norge)

6. *Eksterne samarbejdspartnere:* Fylkeskonservatoren i Vest-Agder Fylkeskommune, Kristiansand, Norge.

Titel: Nørrekær Enge. Boring i marint transgrederet mose.

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:*

Ved funderingsundersøgelser i forbindelse med rejsning af vindmøller i Nørrekær enge ved Løgstør blev der påtruffet en mose på 10 m's dybde, overlejret af marint sand. Pollenanalyse og dateringer af mosens gytje- og tørvelag medvirkede til at fastlægge strandforskydningen i det vestlige Limfjordsområde. Den tidligere postulerede meget hastige atlantiske havstigning i dette område (5 m/100 år) blev med de nye data overbevisende imødegået. Rapport er udarbejdet til A/S Vattenfall, NNU rap. nr.19, 2014, og en engelsksproget publikation til DGF's "Bulletin" er under udarbejdelse.

3. *Projektansvarlig:* Museumsinspektør, emeritus Charlie Christensen og seniorforsker Catherine Jessen.

4. *Projektets varighed:* 1. marts 2009 – 2016

5. *Finansiering:* Boring og pollenanalyse finansieret af A/S Vattenfall (250.000 kr.).

Bearbejdning udført som tjenstligt og frivilligt arbejde.

6. *Eksterne samarbejdspartnere:* Bjarne Henning Nielsen, Vesthimmerlands Museum, Aars.

Titel: Borremose, befæstet jernalderlandsby. Naturvidenskabelige undersøgelser fra vold og mose.

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:*

Befæstet jernalderlandsby i Himmerland. Publikation af geobotaniske undersøgelser i den omgivende mose udført 1989-1991. Analyserne er for længst udført, men samarbejdet med Jes Martens, den udgravningsansvarlige, er nu genoptaget med henblik på publikation i "Nordiske Fortidsminder".

3. *Projektansvarlig:* Museumsinspektør, emeritus Charlie Christensen

4. *Projektets varighed:* 1. august 1989 – 2017

5. *Finansiering:* Frivilligt arbejde efter pensioneringen 31.12.2012.

6. *Eksterne samarbejdspartnere:* Jes Martens, Kulturhistorisk Museum, Oslo Universitet.

Titel: Bryggen i Bergen, vurdering af bevaringsforhold

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:*

Konsulentarbejde for Riksantikvaren og Statsbygg i Norge, hvor vi skal vurdere bevaringsforholdene for de arkæologiske kulturlag under Bryggen i Bergen samt dokumentere effekten af de afbødende tiltag, som blev iværksat i 2012-2015 for at hæve vandstanden i området. Opgaven er en blanding af overvågning i felten og laboratorieundersøgelser af nedbrydning.

3. *Projektansvarlig:* Seniorforsker Henning Matthiesen

4. *Projektets varighed:* Løbende – startet i 2001, endnu ingen slutdato

5. *Finansiering*: Ca. 250.000 kr. i 2015
6. *Eksterne samarbejdspartnere*: Adskillige

Titel: Nedbrydningshastighed for konserveret træ

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Konserveret arkæologisk træ ældes i en atmosfære indeholdende en stabil isotop af ilt. Efter endt ældning spores isotopen i træet og gassen omkring træet for at finde ud af hvilke kemiske reaktioner ilten forårsager.

3. *Projektansvarlig*: Seniorforsker Martin N. Mortensen

4. *Projektets varighed*: 1. december 2012 – 30. november 2016

5. *Finansiering*: 298.000 kr. Kulturstyrelsen

6. *Eksterne samarbejdspartnere*: Helge Egsgaard, Seniorforsker, DTU-RISØ, Danmarks Tekniske Universitet

Titel: Ageing Study of Treated Composite Archaeological Waterlogged Artifacts (ArCo)

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Et større antal prøver af konserveret arkæologisk træ af forskellig oprindelse og forskellige konserveringsmåder udsættes for klimasvingninger i et klimakammer, imens et kamera filmer prøverne. Filmen viser synlige ændringer og nedbrydning, mens en række kemiske analyser, udført før og efter ophold i klimakammer, skal give informationer om nedbrydningen. Analyserne udføres i stort omfang hos projektpartnerne.

3. *Projektansvarlig*: Seniorforsker Martin N. Mortensen

4. *Projektets varighed*: 1. april 2014 – 31. marts 2016

5. *Finansiering*: Det Frie Forskningsråd/ Kultur og Kommunikation, 741.177 kr.

6. *Eksterne samarbejdspartnere*: University of Oslo, KHM, Norway.

ARC-Nucléart, ARC Conservation Workshop, France.

Department of Chemistry - University of Pisa, DCCI, University, Italy.

ARCHA Srl, SME, Italy.

Titel: Datering af brændt ler ved rehydroxylering

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Der er udviklet en ny metode baseret på rehydroxylering til datering af brændt ler. Med denne metode måles vandgenoptaget (rehydroxyleringen) i materialet, hvorved tiden, der er gået siden brænding, kan udledes. Projektet vil bestå af to dele, hvor den første tester moderne, veldefinerede materialer, og den anden tester arkæologisk materiale. Målingerne af de veldefinerede prøver giver mulighed for at finde ud af om teknikken er pålidelig under kontrollerede forhold; de arkæologiske prøver er også velkarakteriserede, men vil være mere udfordrende på grund af den store variation i materialesammensætningen samt mulig forurening.

3. *Projektansvarlig*: kemiker, Michelle Taube

4. *Projektets varighed*: 1. januar 2014 – 30. juni 2016 (forlænget i 6 mdr.)

5. *Finansiering*: 565.000 kr. fra Carlsbergfondet

6. *Eksterne samarbejdspartnere*:

Afsluttede projekter

Titel: Skibsvrag og drivtømmer på Svalbard

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter

Vedanatomisk og dendrokronologisk undersøgelse og beskrivelse af bevaringstilstand af historiske skibsvrag fundet på Svalbard (forundersøgelse)

3. *Projektansvarlig*: Seniorforsker Niels Bonde
4. *Projektets varighed*: 1. maj 2014 – 14. september 2015
5. *Finansiering*: 364.990 N kr. (heraf Svalbards Miljøvernfond: 275.000 N kr.)
6. *Eksterne samarbejdspartnere*: Svalbard Museum

Titel: Follo 03

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter*:
Dendrokronologiske undersøgelser af tømmer fremkommet ved arkæologiske undersøgelser i Oslo
3. *Projektansvarlig*: Seniorforsker Niels Bonde
4. *Projektets varighed*: 1. februar 2015 – 31. december 2015
5. *Finansiering*: 260.000 kr. (NIKU) + forskningstid (Nationalmuseet)
6. *Eksterne samarbejdspartnere*: Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU), Oslo

Titel: Bjerre. Naturvidenskabelige undersøgelser omkring bronzealderlandsbyer i Thy.

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter*:
Publikation af pollenanalytiske undersøgelser fra sø, marker og strandvolde. Bidrag til to-binds publikation, som er planlagt udgivet i løbet af 2016. Sidste revisioner af manuskriptet i 2015.
3. *Projektansvarlig*: Museumsinspektør, emeritus Charlie Christensen
4. *Projektets varighed*: 1. august 2004 – 31. december 2015
5. *Finansiering*: Nationalmuseet. Tjenstligt arbejde.
6. *Eksterne samarbejdspartnere*: Jens-Henrik Bech, Thy og Vester Hanherreds Museum, m. fl.

Titel: Lead isotopes as a tracer for human mobility

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter*:
Udvikling af nye proveniens metoder baseret på blyisotoper
3. *Projektansvarlig*: Seniorforsker Karin Margarita Frei
4. *Projektets varighed*: 1. januar 2015 – 30. juni 2015
5. *Finansiering*: 300.000 kr., Carlsbergfondet
6. *Eksterne samarbejdspartnere*:

Titel: Bronze Age textiles and fundraising for future projects

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter*:
Publication of Bronze Age textiles strontium isotope analyses, and fundraising for future projects with Prof. Kristian Kristiansen and Prof. Eske Willerslev
3. *Projektansvarlig*: Seniorforsker Karin Margarita Frei
4. *Projektets varighed*: 1. september 2015 – 30. november 2015
5. *Finansiering*: 150.000 DKK, Guest Senior Researcher, University of Gothenburg, Sweden
6. *Eksterne samarbejdspartnere*: University of Gothenburg, Sweden

Titel: Preserving the cultural heritage of Greenland in a changing climate

2. *Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter*:
Indholdet af organiske artefakter som træ, knogler og DNA er ofte helt unikt i Arktiske køkkenmøddinger. Dette skyldes særdeles fordelagtige bevaringsforhold forårsaget af det kolde klima og iltfrie forhold i de ofte vandmættede arkæologiske jordlag. Klimaændringer forventes at kunne få stor negativ indvirkning på fremtidige bevaringsforhold, hvormed vigtige informationer om de tidligste menneskers vandringer og levevilkår vil blive tabt for eftertiden. Dette projekt undersøger hvordan klimaændringer påvirker bevaringen af organiske artefakter fra en række arkæologiske lokaliteter i Grønland lokaliseret langs to klimatiske transekter.
3. *Projektansvarlig*: Seniorforsker Jørgen Hollesen

4. *Projektets varighed*: 1. august 2013 – 31. juli 2015
5. *Finansiering*: 684.582 kr., Carlsbergfondet
6. *Eksterne samarbejdspartnere*: Center for Permafrost, Københavns Universitet

Titel: Urban Watch

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Projektet belyser vandhåndtering i byer. Vort bidrag er at undersøge sammenhængen mellem (aktiv) infiltration af regnvand og bevaringen af arkæologiske kulturlag. Herunder skal vi se på hvordan vandets kemiske sammensætning påvirker bevaringen.

3. Projektansvarlig: Seniorforsker Henning Matthiesen

4. Projektets varighed: 1. juni 2012 – 01. maj 2015

5. Finansiering: 376.000 kr., Norsk forskningsråd og Riksantikvaren

6. Eksterne samarbejdspartnere: Adskillige fra NGU, NIVA, TAUW, MVH Consult, Riksantikvaren

Titel: Udvikling af en protokol til identifikation af asiatisk papir med henblik på lokalisering af dets proveniens og fremstillingstidspunkt.

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Udvikling af en metodisk beskrivelse af papirgenstande (morfologiske beskrivelser af papirarket, og palæografiske, codicologiske og tekniske beskrivelser af dokumenter og kunst på papir).

Udvikling af metoder til karakterisering af papirets elementer (fibre, dispersions midler, farver) ved minimalt angribende mikroskopiske analyser.

Opbygning af en referencevejledning (morfologiske profiler af fibre og uorganiske elementer, kemiske profiler af mucilager og uorganiske elementer).

Udvikling af en brugervejledning

3. Projektansvarlig: Papirkonservator, emerita Anna-Grethe Rischel, Nationalmuseet. PI - Claude Laroque, Senior Lecturer, Master de Conservation, Restauration des Biens Culturels Université Paris 1 Panthéon – Sorbonne.

4. Projektets varighed: 21. oktober 2013 – 31. december 2015

5. Finansiering: Fondsbevilling fra Université Paris 1 – Pantheon – Sorbonne

6. Eksterne samarbejdspartnere: Claude Laroque, Senior Lecturer, Master de Conservation, Restauration des Biens Culturels Université Paris 1 Panthéon – Sorbonne
1 Rue de Tolbiac, FR – 75013 PARIS, France

International gruppe af specialister fra Frankrig, Polen og Danmark måske med fremtidige deltagere fra USA og Japan

Titel: Registrering af papirets vandmærker i tegninger, akvareller, skitsebøger, dagbøger og breve fra danske kunstners studierejser i 19. og 20. årh. i Italien med særligt henblik på Salernobugten.

2. Beskrivelse af projektets formål og aktiviteter:

Projektets formål er dataindsamling via registrering af papirets vandmærker om kunstneres valg af papirkvaliteter i Italien, om papirets teknologi, proveniens og bevaringstilstand. Materialet omfatter H. C. Andersens tegninger og breve, Odense Bys Museer og Kobberstiksamlingens tegninger på Statens Museum for Kunst af Constantin Hansen, Martinus Rørbye, Christen Købke og J. Th. Lundbye. Der foreligger kun få vandmærkeregistreringer fra det 19. årh., hvor maskinproduceret papir afløste det håndgjorte papir, og projektet vil derfor kunne belyse den europæiske papirproduktion og handel i denne periode.

3. Projektansvarlig: Papirkonservator emerita Anna-Grethe Rischel

4. Projektets varighed: 13. december 2013 – 31. december 2015

5. Finansiering: Materialer og rejser er egen finansiering, og som emeritus arbejder jeg ulønnet.

6. *Eksterne samarbejdspartnere*: Pia Irene Hansen, Papirkonservator, Odense Bys Museer, Bevaring, Møntergården, Niels Borring, Papirkonservator, CATS, Statens Museum for Kunst

PUBLIKATIONER

Bidrag til tidsskrift/avis

Myers-Smith, Isla H.; Sarah C Elmendorf; Pieter SA Beck; Martin Wilmking; Martin Hallinger; Daan Blok; Ken D Tape; Shelly A Rayback; Marc Macias-Fauria; Bruce C Forbes; James DM Speed; Noémie Boulanger-Lapointe; Christian Rixen; Esther Lévesque; Niels Martin Schmidt; **BAITTINGER, CLAUDIA**; Andrew J Trant; Luise Hermanutz; Laura Siegwart Collier; Melissa A Dawes; Trevor C Lantz; Stef Weijers; Rasmus Halfdan Jørgensen; Agata Buchwal; Allan Buras; Adam T Naito, Virve Ravolainen, Gabriela Schaepman-Strub, Julia A Wheeler, Sonja Wipf, Kevin C Guay; David S Hik; Mark Vellend, *Nature Climate Change* 5, 2015, p. 887-891. (peer reviewed)

Myers-Smith, Isla H; Hallinger, M.; Blok, D.; Sass-Klaassen, U.; Rayback, S.A.; Weijers, S.J.; Trant, A.; Tape, K.D.; Naito, A.T.; Wipf, S.; Rixen, C.; Dawes, M.A.; Wheeler, J.A; Buchwal, A.; **BAITTINGER, CLAUDIA**; Macias-Fauria, M.; Forbes, B.C.; Lévesque, E.; Boulanger-Lapointe, N.; Beil, I.; Ravolainen, V.; Wilmking, M.: Methods for measuring arctic and alpine shrub growth: A review. *Earth-Science Reviews*, 2015, 140, p. 1-13. (peer reviewed)

Seim, A, Linscott, K., Heussner, K.U., Baittinger, **BONDE, NIELS**; C., Stornes, J.M., Bartholin T.S., Linderholm, H.W: Diverse construction types and local timber sources characterize early medieval church roofs in southwestern Sweden. *Dendrochronologia* 35, 2015 p. 39-50. (peer reviewed)

Cook, Edward R.; Richard Seager; Yochanan Kushnir; Keith R. Briffa; Ulf Büntgen; David Frank; Paul J. Krusic; Willy Tegel; Gerard van der Schrier; Laia Andreu-Hayles; Mike Baillie; Claudia Baittinger; Niels Bleicher; **BONDE, NIELS**; David Brown; Marco Carrer; Richard Cooper; Katarina Čufar; Christoph Dittmar; Jan Esper; Carol Griggs; Björn Gunnarson; Björn Günther; Emilia Gutierrez; Kristof Haneca; Samuli Helama; Franz Herzig; Karl-Uwe Heussner; Jutta Hofmann; Pavel Janda; Raymond Kontic; Nesibe Köse; Tomáš Kyncl; Tom Levanič; Hans Linderholm; Sturt Manning; Thomas M. Melvin; Daniel Miles; Burkhard Neuwirth; Kurt Nicolussi; Paola Nola; Momchil Panayotov; Ionel Popa; Andreas Rothe; Kristina Seftigen; Andrea Seim; Helene Svarva; Miroslav Svoboda; Terje Thun; Mauri Timonen; Ramzi Touchan; Volodymyr Trotsiuk; Valerie Trouet; Felix Walder; Tomasz Ważny; Rob Wilson; Christian Zang: Old World megadroughts and pluvials during the Common Era. *Science Advances* 1, e1500561, 2015. (peer reviewed)

BRAJER, ISABELLE: To retouch or not to retouch – reflections on the aesthetic completion of wall paintings. In: *Mélanges Roger Marijnissen*, CeROArt, <http://ceroart.revues.org/4619> 2015. (peer reviewed)

BRAJER, ISABELLE; Ørum, Susanne: Maler I så det hele op? - om retouchering af kalkmalerier. *Nationalmuseets Arbejdsmark*. 2015, p. 200-213. (peer reviewed)

ERIKSEN, ANNE MARIE; Gregory, David John; Shashoua, Yvonne: Selective attack of waterlogged archaeological wood by the shipworm, *Teredo navalis* and its implications for in situ preservation. *Journal of Archaeological Science* 55, 2015, p. 9-15. (peer reviewed)

FREI, KARIN MARGARITA; Mannering, Ulla; Kristiansen, Kristian; Allentoft, Morten; Wilson, Andrew; Skals, Irene; Tridico, Silvana; Nosch, Marie Luise; Willerslev, Eske; Clarke, Leon and Frei, Robert: Tracing the dynamic life story of a Bronze Age Female. *Scientific Reports* (Nature), 5, 10431; doi: 10.1038/srep10431. 2015. (peer reviewed)

FREI, KARIN MARGARITA; Coutu, Ashley; Smiarowski, Konrad; Harrison, Ramona; Madsen, Christian Koch; Arneborg, Jette; Frei, Robert; Guðmundsson, Gunner; Sindbæk, Søren; Woollett, James; Hartman, S., Hicks, Megan and McGovern, Tom: Was it for Walrus? Viking Age Settlement and Medieval Walrus Ivory Trade in Iceland and Greenland. *World Archaeology* 47:3, 2015, p. 439-466. (peer reviewed)

FREI, KARIN MARGARITA; Mannering, Ulla; Price, T. Douglas; Iversen, Rasmus: Strontium isotope investigations of the Haraldskær Woman. *ArcheoSciences*, v. 39, 2015, p. 93-101. (peer reviewed)

FREI, KARIN MARGARITA and Mannering, Ulla: Egtvedpigens kom langvejsfra. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2015, p. 64-75. (peer reviewed)

FREI, KARIN MARGARITA: Afsløringen af Egtvedpigens dynamiske liv. *Dansk Kemi*, part I (11, november issue), 2015, p. 6-9.

FREI, KARIN MARGARITA: Afsløringen af Egtvedpigens dynamiske liv. *Dansk Kemi*, part II (12, december issue), 2015, p. 8-10.

Allentoft, Morten Erik; Sikora, Martin; Sjogren, Karl-Goran; Rasmussen, Simon ; Rasmussen, Morten; Stenderup, Jesper; Damgaard, Peter de Barros; Schroeder, Hannes; Ahlstrom, Torbjorn; Vinner, Lasse; Malaspinas, Anna Sapfo; Margaryan, Ashot; Higham, Tom; Chivall, David; Lynnerup, Niels; Harvig, Lise Lock; Baron, Justyna; Della Casa, Philippe; Dabrowski, Pawel; Duffy, Paul R.; Ebel, Alexander V.; Epimakhov, Andrey; **FREI, KARIN M.** :Furmanek, Miroslaw; Gralak, Tomasz; Gromov, Andrey; Gronkiewicz, Stanislaw; Grupe, Gisela; Hajdu, Tamas; Jarysz, Radoslaw; Khartanovich, Valeri; Khokhlov, Alexandr; Kiss, Viktoria; Kolar, Jan; Kriiska, Aivar; Lasak, Irena; Longhi, Cristina; McGlynn, George; Merkevicius, Algimantas; Merkyte, Inga; Metspalu, Mait; Mkrtychyan, Ruzan; Moiseyev, Vyacheslav; Paja, Laszlo; Palfi, Gyoergy; Pokutta, Dalia; Pospieszny, Lukasz; Price, T. Douglas; Saag, Lehti; Sablin, Mikhail; Shishlina, Natalia; Smrcka, Vaclav; Soenov, Vasili I.; Szeverenyi, Vajk; Toth, Gusztav; Trifanova, Synaru V.; Varul, Liivi; Vicze, Magdolna; Yepiskoposyan, Levon; Zhitenev, Vladislav; Orlando, Ludovic Antoine Alexandre; Sicheritz-Ponten, Thomas; Brunak, Søren; Nielsen, Rasmus; Kristiansen, Kristian; Willerslev, Eske: Population genomics of bronze age Eurasia. *Nature Genetics*, Vol. 522, Nr. 7555, 2015, p. 167-172. (peer reviewed)

Arneborg, Jette; Madsen, Per Kristian; **FREI, KARIN MARGARITA**; Heinemeier, Jan; Jørkov, Marie Louise; Lynnerup, Niels; Primeau, Charlotte; Villa, Clara: Kranier på afveje. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2015, p. 142-153. (peer reviewed)

Pospieszny, Lukasz; Sobkowiak-Tabaka, Iwona; Price, T. Douglas; **FREI, KARIN MARGARITA**; Hildebrandt-Radke, Iwona; Kowalewska-Marszalek, Hanna; Krenz-Niedbala, Marta; Osypinska, Marta; Strózyk, Mateusz; Winiarska-Kabacinska, Malgorzata: Remains of a late Neolithic barrow at Kruszyn. A glimpse of ritual and everyday life in early Corded Ware societies of the Polish Lowland. *Præhistorische Zeitschrift* v. 90 (1-2), 2015, p. 185-213. (peer reviewed)

Gotfredsen, Anne Birgitte; Primeau, Charlotte; **FREL, KARIN MARGARITA** and Jørgensen, Lars: A ritual site with sacrificial wells from the Viking Age at Trelleborg, Denmark. *Danish Journal of Archaeology*, DOI:10.1080/21662282.2015.1084730, 2015. (peer reviewed)

HALD, METTE MARIE; Henriksen, Peter Steen; Jørgensen, Lars; Skals, Irene: Danmarks ældste løg. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2015, p. 104-115. (peer reviewed)

Laneri, Nicola; Schwartz, Mark; Ur, Jason; D'Agostino, Anacleto; Berthon, Remi; **HALD, METTE MARIE**; Marsh, Anke: Ritual and Identity in Rural Mesopotamia: Hirbemerdon Tepe and the Upper Tigris River Valley in the Middle Bronze Age. *American Journal of Archaeology* 119/4, 2015, p. 533-564. (peer reviewed)

HENRIKSEN, PETER STEEN; Sandie Holst: First evidence of lime burning in Southern Scandinavia – Limekilns found at the Royal residence at the West bank of Lake Tissø. *Danish Journal of Archaeology* 3.2, 2014, 2015, p.119-128. (peer reviewed)

Holst, Sandie; **HENRIKSEN, PETER STEEN**; Vikingernes hvidkalkede haller - kalkbrænderiovne fundet ved Tissø. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2015, p. 132-141. (peer reviewed)

HOLLESEN, JØRGEN; Matthiesen, Henning.; Møller, A. B.; Elberling, B.: Permafrost thawing in organic Arctic soils accelerated by ground heat production. *Nature Climate Change* v. 5, 2015, p. 574-578. (peer reviewed)

HOLLESEN, JØRGEN; Buchwal, A.; Rachlewicz, G.; Hansen, B.U.; Hansen, M.O.; Stecher, O.; Elberling, B.: Winter warming as an important co-driver for *Betula nana* growth in western Greenland during the past century. *Global Change Biology* 21, 2015, p. 2410-2423. (peer reviewed)

HOLLESEN, JØRGEN; Matthiesen, Henning: The influence of soil moisture, temperature, and oxygen on the decay of organic archaeological deposits: *Archaeometry*, v. 57, no. 2, 2015, p. 362-377. (printed version – published on web in 2014) (peer reviewed)

HOLLESEN, JØRGEN, Bickersteth, J., Watson, N., Friesen, M.: Conference Review - The 2014 ICOSMOS International Polar Heritage Committee Conference - The Future of Polar Heritage, Environmental Challenges in the Face of Climate Change. *Conservation and Management of Archaeological Sites* 16(3), 2015, p. 283-288.

KRISTIANSEN, KARIN VESTERGAARD: 500 års farver i de danske kirker – at udsmykke, pryde og bevare. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2015, p. 214-229. (peer reviewed)

MATTHIESEN, HENNING: Detecting and quantifying ongoing decay of organic archaeological remains - a discussion of different approaches: *Quaternary International*, v. 368, 2015, p. 43-50. (printed version – published on web in 2014). (peer reviewed)

MATTHIESEN, HENNING; Hollesen, Jørgen; Dunlop, Rory; Seither, Anna; de Beer, Johannes: In situ measurements of oxygen dynamics in unsaturated archaeological deposits: *Archaeometry*, v. 57, no. 6, 2015, p. 1078-1094. (printed version – published on web in 2014). (peer reviewed)

MORTENSEN, MORTEN FISCHER; Bennike, Ole; Jensen, Lars Evald; Jessen, Catherine; Juul, Annemarie; Petersen, Anette Hjelm; Sørensen, Søren Anker; Stafseth, Terje: Fortidens spor og fremtidens forbindelse – bevaring og naturvidenskab på Femern Bælt projektet, Danmarks største arkæologiske udgravning. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2015, p. 22-35. (peer reviewed)

MORTENSEN, MORTEN FISHER; Peter Steen Henriksen; Charlie Christensen; Peter Vang Petersen; Jesper Olsen: Vegetation development in southeast Denmark during the Weichselian late Glacial – palaeoenvironmental studies close to the Palaeolithic site of Hasselø. *Danish Journal of Archaeology* 3.1, 2014, 2015, p. 33-51. (printed version – published on web in 2014). (peer reviewed)

PEDERSEN, NANNA BJERREGAARD: Fire arkæologiske nåletræspæle. *Bulletin 92*. Nordisk konservatorforbund i Danmark, 2015, p. 12-14.

PEDERSEN, NANNA BJERREGAARD: Ny konserveringsmetode til arkæologisk træ? *Bulletin 93*. Nordisk konservatorforbund i Danmark, 2015, p. 14-15.

Mikkelsen, Hans; Korthauer, Carsten; Larsen, Bruno Viuf; Nielsen, Anne Rostgaard; Primeau, Charlotte; **RINGGAARD, MAJ;** Sørensen, Hanne Chaumburg: En hidtil ukendt krypt under Mørke Kirke. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2015, p. 184-200. (peer reviewed)

RISCHEL, ANNA-GRETHER: H. C. Andersen's paper and 19th century paper history. *IPH Paper History* vol. 19, issue I, 2015, p. 18-24.

RISCHEL, ANNA-GRETHER: Obituary Gunnar Christie Wasberg. *IPH Paper History*, vol 19, issue I, 2015, p. 12.

RISCHEL, ANNA-GRETHER: Obituary Gunnar Christie Wasberg. *Nordisk Pappershistorisk Tidsskrift 2*, 2015, p. 28.

RISCHEL, ANNA-GRETHER: *Letter of the president*. *IPH Paper History*, vol. 19, issue I, 2015, p. 3-4.

RISCHEL, ANNA-GRETHER: *Letter of the president*. *IPH Paper History*, Vol. 19, Issue II, 2015, p. 3-5.

RISCHEL, ANNA-GRETHER: editor af *IPH Paper History* vol 19, issue 1,2, 2015.

Biginagwa, Fares; Mayoma, John (joint 1st authors), **SHASHOUA, YVONNE;** Syberg, Kristian; Khan, Farhan: First evidence of plastic pollution in the African Great Lakes: Recovery from Lake Victoria Nile perch and Nile tilapia. *Journal of Great Lakes Research* 42, 2015, p. 146-149. (<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0380133015002105>)

Khan, Farhan; Syberg, Kristian; **SHASHOUA, YVONNE;** Bury, Nick: Influence of polyethylene microplastic beads on the uptake and localization of silver in zebrafish (*Danio rerio*). *Environmental Pollution* 206, 2015, p. 73-79. (peer reviewed)

SKALS, IRENE: Exploring a Medieval Patterned Silk Weaving in Honour of its Master Designer. *ATR*, 2015, p. 54-59. (peer reviewed)

Jensen, Jens Fog; Appelt, Martin; Myrup, Mikkel; Haack, Henning; **TAUBE, MICHELLE:** Himmelsk og jordisk jern i Grønlands forhistorie – En første beretning om Nationalmuseets anvendelse af nye teknologier til belysningen af gamle problemer. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, 2015, p. 116-131. (peer reviewed)

Bog/antologi/afhandling/rapport

BAITTINGER, CLAUDIA, Bonde, Niels: Dendrochronological and wood anatomical examination of finds from historical shipwrecks etc. found on the shores of Svalbard, now kept in the Svalbard Museum in Longyearbyen - Material from wooden shipwrecks and other objects. NNU rapport 55, 2015.

Bennike, Ole: **HALD, METTE MARIE**; Makrofossiler fra KBM 3974, Adelgade 12 (NNU j.nr. A. 9259). *NNU Rapport 1*, 2015.

HALD, METTE MARIE: Arkæobotanisk analyse af jordprøver fra Stændertorvet – Fondens Bro i Roskilde, ROM 3224 (NNU j.nr. A.9369). *NNU Rapport 61*, 2015.

HALD, METTE MARIE: Arkæobotanisk analyse af indholdet af to latrintønder på Kultorvet, KBM 3959 (NNU j.nr. A.9337). *NNU Rapport 20*, 2015.

HALD, METTE MARIE; Howorth, John; Ranheden, Håkan: Archaeobotanical report: Rådhuspladsen, KNM 3827. Appendix 2. In: *Rådhuspladsen, Metro Cityring Project, KBM 3827*. Unpublished report by Museum of Copenhagen, Kulturstyrelsen j.nr.: 2010-7.24.02/KBM-0015, 2015.

HOLLESEN, JØRGEN; Matthiesen, Henning: Preservation conditions at dipwells MB48 and MB49 under the Hanseatic museum, Bryggen, Bergen. Report no 11031128. Copenhagen, National Museum of Denmark, *Conservation & Natural Sciences*, 2015.

HOLLESEN, JØRGEN; Matthiesen, H.: Preservation conditions at dipwells MB48 and MB49 under the Hanseatic museum, Bryggen, Bergen. National Museum of Denmark, *Conservation & Natural Sciences*, report nr. 11031961, 2015.

MATTHIESEN, HENNING; Hollesen, Jørgen: Analysis of soil samples from archaeological deposits at Finnegårdsgate 6, Bergen. Report no 11031961. Copenhagen, National Museum of Denmark, *Conservation and Natural Sciences*, 2015.

Møller, Anders Bjørn; **MATTHIESEN, H.**; Hollesen, J. (2015). The effect of temperature and soil moisture on the decomposition of organic material in archaeological deposits at two contrasting sites in northern Norway. National Museum of Denmark, *Conservation & Natural Sciences*, report nr. 11031962, 2015.

Bidrag til bog/antologi/afhandling/rapport

BRAJER, ISABELLE: Values and the preservation of contemporary outdoor murals. In: Sánchez Pons, M.; Shank, W.; Fuster Lopez, L. (red.). *Conservation Issues in Modern and Contemporary Murals*. Cambridge Scholars Publishing, 2015, p. 39-58.

MATTHIESEN, HENNING; Gregory, David; Jensen, Poul: Preservation conditions in Skelhøj. In: Holst, M.K.; Rasmussen, M. (red.). *Skelhøj and the Bronze Age Barrows of Southern Scandinavia: Vol. 2, Barrow building and barrow assemblies*. Aarhus, Jutland Archaeological Society Publications vol. 89, 2015, p. 209-216.

MATTHIESEN, HENNING; Hollesen, Jørgen; Gregory, David: Preservation conditions and decay rates. In: Rytter, J.; Schonhowd, I. (red.). Monitoring, Mitigation & Management. *The Groundwater Pro-*

ject - *Safeguarding the World Heritage Site of Bryggen in Bergen*. Oslo, Norwegian Directorate for Cultural Heritage, 2015, p. 74-91.

RASMUSSEN, PETER: Jesper Olsen; Henriksen, Peter Steen; Morten Fisher Mortensen: Tårup Lund – Vegetationshistorie. Oldtidsagrenes datering og vegetationshistoriske sammenhæng belyst gennem geobotaniske undersøgelser af et lille mosehul. In: Nielsen, V.; Clemmensen, N.C. (red.). *Oldtidsagere i Danmark. Fyn og Langeland*. Jysk Arkæologisk Selskabs Skrifter 86, 2015, p. 137-149.

HENRIKSEN, PETER STEEN; Catherine Jessen: De naturvidenskabelige undersøgelser af mesolitiske kystaflejringer ved Kulturhavn Gilleleje. In: Jensen, O.L. (red.). *Alle tiders Nordsjælland*. Museum Nordsjællands Årbog, 2015.

SHASHOUA, YVONNE: Plastic Materials: Dream or Nightmare? In: Faircloth, B. (red.). *Plastics Now-On Architecture's relationship to a continuously emerging material*, Routledge, New York, 2015, p.340-341.

SKALS, IRENE; Susan Möller-Wiering; Marie-Louise Nosch: Survey of archaeological textile remains from the Aegean and Eastern Mediterranean area. In: Andersson Strand, E.; Nosch, M-L. (red.). *Tools, Textiles and Contexts. Investigating Textile Production in the Aegean and Eastern Mediterranean Bronze Age*. Oxbow Books, 2015, p. 61-74.

SKALS, IRENE: Brug af uldfiberanalyser som redskab til rekonstruktion af tekstiler. In: Lyngstrøm, H. (red.). *Stof til eftertanke – rekonstruktion af vikingetidens dragt*. Tekster til et seminar i seed-money netværket Vikingetid i Danmark, Saxo-instituttet, Københavns Universitet 20. februar 2015. Redaktion. ISBN: 978-87-89500-26-3.

SKALS, IRENE: The Use of Wool Fibre analyses as a Tool when Reconstructing Textiles. In: Lyngstrøm, H. (red.). *Refashioning Viking Age Garments*. Texts for a seminar in the seed-money network 'Vikingetid i Danmark'. The Saxo Institute – University of Copenhagen. February 20, 2015. ISBN: 978-87-89500-26-3.

Appelt, Martin; Jensen, Jens Fog; Myrup, Mikkel; Haack, Henning; Sørensen, Mikkel, **TAUBE, MICHELLE;** *The cultural history of the Innaanganeq/Cape York meteorite – Technical report 2015*. Nuuk, Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu/The Greenland National Museum & Archives, 2015. 92 pp.

Workingpaper/arbejdsrapport/preprint

RINGGAARD, MAJ: Migration of dyes in archaeological textiles from wet sites. *Material in Motion*, preprint from The tenth biennial North American Textile Conservation Conference (NATCC) Fashion Institute of Technology, New York, 2015.

Konferencebidrag

FREI, KARIN MARGARITA; Mannering, Ulla; Thrane, Henrik: Textiles on the Move: The provenance of a Late Bronze Age Nettle Textile from Lusehøj, Denmark. In: Suchowska-Ducke, P., Reiter, S.S.; Vandkilde, H. (eds.). *Forging Identities, BAR International Series*, V 2, 2015, p. 55-62. (peer reviewed)

FREI, KARIN MARGARITA: Provenance Studies of Ancient Textiles, a New Method Based on The Strontium Isotope System, In: *Proceedings of ClimateAne Conference*, Tusculanum press, 2015, p. 333-345. (peer reviewed)

Reiter, Samantha: **FREI, KARIN MARGARITA;** Migration and Identity at the Early Bronze Age Cemetery of Jelsovce, Southwest Slovakia: The Strontium Evidence, In: Suchowska-Ducke, P., Reiter, S.S; Vandkilde, H. (eds.). *Forging Identities, BAR International Series*, V 1, 2015, p. 121-130. (peer reviewed)

Dahl, Camilla Luise; Charlotte RimstadMa: **RINGGAARD, MAJ;** A Renaissance Woman's Silk Coif from a Copenhagen Moat. In Grömer, K. (ed.). *NESAT XII. The North European Symposium for Archaeological Textiles XI 21-24 May 2014 in Hallstatt, Austria, 2015*. (peer reviewed)

MEDARBEJDERNES DELTAGELSE I KONFERENCER

NIELS BONDE

Deltagelse og præsentation ved Third meeting "Historical Wood Utilization". Foredrag Niels Bonde and Claudia Baittinger: Old houses in Greenland. Hallstatt, Østrig, 14.-16. maj.

CLAUDIA BAITTINGER

Deltagelse og præsentation ved Third meeting "Historical Wood Utilization". Foredrag Niels Bonde and Claudia Baittinger: Old houses in Greenland. Hallstatt, Østrig, 14.-16. maj.

ISABELLE BRAJER

- Mistakes and Controversial Treatments on Wall Paintings. Bard Graduate Center, New York, Symposium on Extreme Conservation, 20th March.

- Considerations on the Fate of Modern Murals: Values that Influence Treatment – Treatments that Influence Values. New York University, Institute of Art, Symposium on Conservation Theory, 25th March.

- Retouch that painting! New York University, Institute of Art, Symposium on Conservation Theory, 25th March.

- Wall paintings in their context. UNESCO Expert Workshop, Berlin, 3. Juni.

- Undløse Kirke – Restaurering af kalkmalerierne. Undløse Lokalhistorisk Forening, 26. september. 2015.

MADS CHR. CHRISTENSEN

Deltagelse med en poster (sammen med Martin N. Mortensen og Michelle Taube) om: Arkæologisk Maling, i Organisationen Danske Museers (ODM) faglige årsmøde i Kolding, 16.-17. november.

KARIN M. FREI

- Bachelor level course (in English) entitled: What can we use strontium isotopes for in Archaeology? An introduction to the strontium isotopic tracing system, Department of Historical Studies, at the University of Gothenburg (Sweden), Autumn semester.

- Pre-Columbian Textiles Workshop, Provenance investigations of ancient textiles by strontium isotope analyses (in Spanish). Universidad Nacional Mayor de San Marcos, Lima, Peru, November.

- Bell Beaker Interaction Seminar, High resolution mobility tracing: the case of the Bronze Age Egtved Girl, University of Gothenburg, Sweden (Invited, key lecture), October 22.

- The X Nordic Meeting on Stratigraphy & The XI Nordic Conference on the Application of Scientific Methods in Archaeology (SMIA), The woman in blue: using modern analytical methods to investigate a Viking Age burial in Iceland (co-authored with Joe Walser III, J., Jakob, T., Smith, M.H., Smith, K., Montgomery, J., Tubman, J, Einarsdóttir, S.S., Kristjánsdóttir, S.J., Ebeneserdóttir, S.S, and Ómarsdóttir, F.H.), University of Helsinki, Finland, October 21.

- British Association for Biological Anthropology and Osteoarchaeology 2015, Poster entitled: The woman in blue: using modern analytical methods to investigate a Viking Age burial in Iceland (co-authored with Joe Walser III, J., Jakob, T., Smith, M.H., Smith, K., Montgomery, J., Tubman, J, Einarsdóttir, S.S., Kristjánsdóttir, S.J., Ebeneserdóttir, S.S, and Ómarsdóttir, F.H.). University of Sheffield, UK.
- European Association of Archaeologist Conference, EAA, Centres for Textile Production in the European Bronze Age? (co-authored with Sophie Bergerbrandt and Serena Sabatini), University of Glasgow, UK, September 5.
- 13th Nordic Bronze Age Symposium, Textile provenance investigations by strontium isotopic tracing techniques, (Invited), University of Gothenburg, Sweden, June 11.
- Byarkæologisk møde Ribe Strontiumisotoper som redskab til at identificere mobilitet og kortlægge mulige netværk, Ribe (inviteret), 11. maj.
- International Conference, First Textiles –The beginnings of Textile Manufacture in Europe and the Mediterranean, Textile provenance investigations by isotopic tracing techniques, (Invited, key lecture), University of Copenhagen, May 7.
- Textile production and trade in Europe during the second millennium BC, Textile trade and the evidence of strontium isotope analyses, International Symposium, (Invited), University of Gothenburg, Sweden, March 12.
- Danish Society of Prehistory and Middle Age Research (DSOM), Mobility and trade in Antiquity as revealed by the strontium isotope tracing system, SAXO Institute, (Invited), University of Copenhagen, Denmark, March 2.

METTE MARIE HALD

- Udarbejdelse af artikler til Nationalmuseets Arbejdsmark (1 artikel) og Food, Population and Health – Global Patterns and Challenges, monografi fra Videnskaberne Selskab (2 artikler).
- Udarbejdelse af ansøgninger til Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation, Farumgaard-fonden, Kulturministeriets Forskningsudvalg, Carlsbergfondet og Det Danske Institut i Damaskus.
- Deltagelse i Nordiskt nätverk för Trädgårdens Arkeologi och Arkeobotanik (NTAA), Kristiansand, 12.-14. juni.
- Deltagelse i Nordisk Arkæobotanisk Gruppens (NAG) årlige konference afholdt på Moesgård Museum, 19.-21. august.
- Deltagelse med poster (sammen med Mosekilde, Jacob; Magnussen, Betina; Søe, Martin Jensen; Mortensen, Morten Fischer) om: Dild, sild og piskeorm: undersøgelser af en latrin fra 1600-tallets København. ODM, Fagligt Orienteringsmøde, Comwell Kolding, 16.-17. november 2015.

PETER STEEN HENRIKSEN

- Deltagelse med foredrag: 'Hoby, Excavation of a strange water hole' i Nordisk Arkæobotanisk Gruppens (NAG) årlige konference afholdt på Moesgård Museum, 19.-21. august.
- Deltagelse (med Anne Pedersen) med foredrag: 'Høje og kirker – status for et boreprojekt' i Organisationen Danske Museers (ODM) faglige årsmøde i Kolding, 16.-17. november.

JØRGEN HOLLESEN

- Deltagelse og præsentation ved PARIS 5 konferencen, Kreuzlingen, Switzerland, april.
- Deltagelse og præsentation ved EEA konferencen, Glasgow, England, september.

CATHERINE JESSEN

- Deltagelse md indlæg i Stone Age Bog group meeting, Rødbyhavn, Lolland, 16.-17. marts.
- Deltagelse med indlæg: 'Reconstructing the drowned landscapes of the Femern project: a preliminary presentation of what we have and where we are going', Stone Age Bog group meeting, York og Star Carr, England, 20.-22. maj.

- Deltagelse med præsentation: 'Reconstructing landscape and resources during periods of rapid change from wetland sites in southern Scandinavia' INQUA Congress, Nagoya, Japan, 26. juli til 1. august.
- Deltagelse med foredrag i Organisationen Danske Museers (ODM) faglige årsmøde i Kolding, 16.-17. november.

POUL KLENZ LARSEN

- Cologne model, Zephyr principle or Copenhagen Concept? 1000 years of experience with passive climate control in archives and museum stores. Samlingsforum, Naturhistoriska Museet, Stockholm, 18.-20. november.
- Deltagelse med indlæg (med Jørgen Westpfahl og Torben Dehn) om: 'Bevaringsforhold for birkebark i Maglehøj'. ODM's årsmøde, Kolding, 16.-17. november 2015.
- Deltagelse med indlæg (med Tessa Kvist Hansen) om: 'En kalkbaseret mørtel til varmeisolering af kirkehvelv'. Årsmøde i Nordisk Kalkforum, Akerhus Fæstning, Oslo, 29.-30. oktober.

HENNING MATTHIESEN

- Åbningstale og præsentation ved konferencen Preserving Archaeological Remains in situ, Kreuzlingen, Schweiz, 12.-17. april. 2015.
- Præsentationer ved seminar i Oslo 17. marts (om Urban Watch), og ved møde i København 9. december (om overvågning på Bryggen).

MORTEN F. MORTENSEN

- Deltagelse i Stone Age Bog group meeting, Rødbyhavn, Lolland, 16.-17. marts.2015.
- Deltagelse i "International open workshop Socio-Environmental Dynamics over the last 12,000 years: The creation of landscapes IV" med foredraget: Where have all the flowers gone? Vegetation and environment in the Allerød/Younger Dryas/Holocene transitions. Kiel University, 24.-27. marts.
- Deltagelse med indlæg (med Mette Marie Hald og Peter Steen Henriksen): 'Danmarks ældste løg' i Nordiskt nätverk för Trädgårdens Arkeologi och Arkeobotanik (NTAA), Kristiansand, 12.-14. juni.
- Deltagelse med foredrag: 'Det skjulte landskab: Femernbælprojektet.' i Organisationen Danske Museers (ODM) faglige årsmøde i Kolding, 16.-17. november 2015.

MARTIN N. MORTENSEN

- Deltagelse i Frysetørringsseminar med foredraget: 'Konserveret arkæologisk træ og klima-stress' sjove ting jeg har set i mit klimaskab eller hvad der kan ske ved virkelig dårligt klima... ', Odense, 28. januar.
- Deltagelse i The ArCo Project. Poster MaSC, Chicago, Seventh MaSC Workshop and Meeting, The Art Institute of Chicago, Northwestern University, Chicago, Illinois, USA, 17-22 May.
- Deltagelse i ArCo meeting med præsentationen: Time-lapse movie and chemical analyses inside climate chamber', Grenoble, Frankrig, 7. oktober.

MAJ RINGGAARD:

- Foredrag om: Strikkehistorie i Norden. Foredrag Viborg Museum. 11. marts.
- Deltagelse i 2nd MIRA-network Workshop. Spices and Stockings, Cultures of Consumption in the Periphery 1600-1850, Uppsala University, Sweden, June 12-14.
- Deltagelse i seminar: Om farver og tekstilfarvning i, Dragt-og tekstilnetværket med foredraget 'Nedgravning af plantefarvede tekstiler for at se, hvordan farver og bejdser påvirker tekstilerne, og hvordan de ændres under ophold i jord med henblik på bedre at forstå analyseresultater fra arkæologiske tekstiler', 24. -25. august.
- Foredrag om: 'Om silkestrikkede nattøjer i det 17. århundrede'. Borås Textil Museum, Borås Sverige. 10. Oktober.

- Deltagelse i The tenth biennial North American Textile Conservation Conference (NATCC) Material in Motion med præsentationen: "Migration of dyes in archaeological textiles from wet sites", New York, 16.- 20. November.
- Deltagelse i symposiet One object, one textile tool – Many visions. Finding new perspectives in museum communication med præsentationen "Exhibiting textiles – from a conservator point of view. How can we exhibit fifty shades of brownish rags without destroying them with too much light?", Centre for Textile Research, Københavns Universitet, 10. December.
- Foredrag om 'Rundt om strikningens historie'. Lunden, Vestergade, Silkeborg. 12. december

ANNA-GRETHER RISCHEL

Frokostforedrag i M&M med titlen "Papiranalyse og proveniensbestemmelse af syrisk manuskript fra det 8. årh. fra Turfan Samlingen i Berlin", Nationalmuseet, 6. maj.

ANNE LISBETH SCHMIDT

- Ca. 10 omvisninger i 2015 forbindelse med særudstillingen Pels - liv og død, særudstilling 4. oktober 2014-22. februar 2015.
- Deltagelse med foredrag i ARC symposium: Forging of cultures in the Cirumpolar North – a comparative perspective. Aarhus Universitet, 24.-26. september.
- Undersøgelse af skind fra Qeqertasussuk, Grønland. Udført for Bjarne Grønnow, Nationalmuseet.

YVONNE SHASHOUA

- Deltagelse i Material Design Lab Grand Opening seminar og debat på Københavns Erhvervs Akademi, januar.
- Deltagelse i konferencen "The Future of the contemporary. Conservation and restoration of design" med to foredrag: 'Slowing deterioration of cellulose acetate designs' og 'Bioplastic alternatives to traditional conservation materials - new research', PLART museum, Napoli, maj.
- Deltagelse som key-note speaker på Icelandic Museum Associations årsmøde i Hofn, Vatnajökul glacier med foredraget 'How can we save yesterday's plastics for tomorrow?', Island, September.
- Deltagelse i VII International Colour Congress med foredraget 'Degradation and conservation of stained (fibre) glass windows', Milano, November.
- Deltagelse om: 'Mikroplastik i sediment fra de danske farvande - og betydningen af de biogeokemiske sedimentkarakterer'. Dansk Havforsker møde Nr. 18, Geological Survey of Denmark and Greenland (GEUS).

Afholdte konferencer, symposier, seminarer, workshops (egne)

NIELS BONDE

Claudia Baittinger og Niels Bonde arrangerede sammen med Varanger Museum en workshop: "Praktisk dendrokronologi" på Svanhovd, Øst-Finnmark, Norge, 3.-5. juni.

YVONNE SHASHOUA

- Tre dages workshop "Plastics for Conservators" på West Dean College, England, februar.
- Fem dages workshop "Conservation of Plastics" på Melbourne Museum, Victoria og gentog den på Queensland Museum, Brisbane, Australien, juli.

Beskrivelse af projektaktiviteter under 4 uger

KARIN M. FREI

Islandske tekstiler (del II), strontium isotoper.

Motala, strontiumisotoper i Kanaljorden.

Motala, strontiumisotoper i Strandvagen.

Tissø, strontiumisotoper af vindruekerner m.m., Karin M. Frei og Peter Steen Henriksen.

METTE MARIE HALD

Publicering af de arkæobotaniske fund fra Kilise Tepe-udgravningerne i Tyrkiet.

JØRGEN HOLLESEN

Archaeological Deposits in a Changing Climate, Niku, Norge (Vibeke Martens).

MORTEN F. MORTENSEN

Undersøgelser af jernalderofferrose ved Svennum, Nordjylland.

Undersøgelser af jernalderofferrose ved Skødstrup, Djursland.

Undersøgelser af jernaldervej i Kastbjerg Ådal, Mariager.

Undersøgelser af latrinprøver fra Kultorvet, København.

Feltarbejde og prøveudtagning ved Hoby, Lolland.

Boringer i Trundholm Mose, Odsherred.

Feltarbejde og pollenanalyse ved Ertebølle, Limfjorden.

Undersøgelser ved Nørre Å, Sønderjylland.

MARTIN N. MORTENSEN

“DVS og grunderinger”, pilotprojekt i samarbejde med Konservatorskolen (ansvarlig MNM).

“Evaluering af imprægneringsanlæg hos arcnucleart i Grenoble”, undersøgelse udført sammen med Nationalmuseets Trækonservering.

“Datering af keramik vha. DVS” (ansvarlig MNM/MTA).

YVONNE SHASHOUA

Tilstandsundersøgelse af vinduer af glasfibre, Clifton All Saints Church, England.

Analyse af mikroplast indsamlet i Middelhavet af gruppen Plastic Change.

Bedømmelsesvirksomhed, censorvirksomhed og andre videnskabelige tillidshverv.**CLAUDIA BAITTINGER**

Medvejleder (uofficiel) for Élie Pinta (Sous la direction de Claire Alix). L'artisanat de la tonnellerie chez les Norrois, colonie occidentale du Groenland, Xe-XVe siècles - Étude typotechnologique et dendrométrie des douelles des sites de Sandnes et Umiiviarssuk. Mémoire de Master 2 – Archéologie Préhistorique et Protohistorique, Université de Paris 1 Panthéon-Sorbonne, U.F.R. 03 – Histoire de l'Art et Archéologie.

MADS CHRISTIAN CHRISTENSEN

- Medlem af censorkorpset for Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering.

- Medvejleder på ph.d. projektet “Development of nondestructive inspection tools for cultural heritage artefacts with 3D THz imaging”, DTU Fotonik, 2013- 2016.

DAVID JOHN GREGORY

Adjungeret professor ved Syddansk Universitet.

METTE MARIE HALD

- Medlem af redaktionen for tidsskriftet Bioarchaeology of the Near East.

- Medlem af redaktionen for Publications from The National Museum (PNM).

- Censor på Københavns Universitet.

PETER STEEN HENRIKSEN

Fagfællebedømmer af bidrag til monografi om Toskibede huse fra neolitikum og tidlig bronzealder i Danmark. Udgivelse fra Kroppedal Museum.

CATHERINE JESSEN

Opponent på ph.d. afhandling ved Geoscience, Aarhus Universitet, december.

HENNING MATTHIESEN

- Medvejleder for specialestuderende Nanna Braunschweig Hansen, projekt vedr. måling af korrosionshastighed for jern.
- Medvejleder for ph.d. studerende Anna Tjellden, projekt vedr. nedbrydning af knogler fra Alken Enge.
- Reviewer for tidsskrifterne *Archaeometry*, *Arctic*; *Materials and Corrosion*; *Canadian Geophysical Journal*.
- Deltager i scientific board for PARIS5 konferencen om Preserving Archaeological Remains in situ, Kreuzlingen, 12.-17. april 2015.

MARTIN N. MORTENSEN

Opponent på Susan Braovacs ph.d afhandling "Alum-treated wood, Material characterization – A case study of the Oseberg finds", The Royal Danish Academy of Fine Arts, Schools of Architecture and Conservation, 11. Juni.

MORTEN FISCHER MORTENSEN

- Bestyrelsesmedlem i Skandinavisk Museumsforening som repræsentant for den naturvidenskabelige forskning på danske museer.
- Medlem af Den Danske Nationalkomité for INQUA (The International Union for Quaternary Sciences).
- Medlem af INTIMATE (Integration of Icecore, Marine and Terrestrial Records) under INQUA.

NANNA BJERREGAARD PEDERSEN

- Reviewer for *Journal of Cultural Heritage* (én artikel).
- Reviewer for *Journal of Wood Science* (én artikel).

PETER RASMUSSEN

- Medlem af det nationale censorkorps i geologi, Aarhus og Københavns Universitet.
- Medlem af styregruppen for projektet "Stories of subsistence: people and coast over the last 6,000 years in the Limfjord, Denmark". Projektleder Dr. David Ryves, Loughborough University, UK.

MAJ RINGGAARD

- Medvejleder for ph.d. studerende Charlotte Rimstad.
- Opponent ved Doktorand Johanna Nilssons slutseminar, Göteborgs Universitet, Sverige, 17. juni.
- Mentor for Marie Curie Postdoctoral Fellow Dr. Jane Malcolm-Davies.
- Marie Curie Master Class 2015; supervision of Dr. David Celetti, University of Padua.
- Member of the advisory board for the dictionary of historical terms for dress and textiles: textilnet.dk

YVONNE SHASHOUA

- Ekstern censor for ph.d. Daniela Saviello på Politecnico di Milano, januar.
- Medvejleder for ph.d. studerende Carolien Coon, SEAHA, University College, London fra september 2015. Projekt titel: Photodegradation and nanotechnology-based conservation of rapid prototyping materials.
- Peer reviewer af to artikler indsendt til *Studies in Conservation*, juli og september.
- Peer reviewer af en artikel indsendt til *Microchemical Journal*, marts.
- Medlem af bedømmelsesudvalget for fondsansøgning til The Leverhulme Trust, december 2015.

ANNE LISBETH SCHMIDT

- Censor for MA-studerende, Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering (udpeget af Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser).